

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A Mikulás.

Budapest, december 5.

(s.) Szép, fehér aggastyán jár az éjszákában házról-házra. Hosszu szakállának hullámos fehérsége versenyt csillog a szálló hó-pihékkel; dér lepi bozontos üstökét, vastag bajszáról jégcsapok csüngenek; szőrös bekecse alól virgács kandikál elő. Am az öregnek barázdás orcája csupa szelíd jóság; ajka körül mosolyba futnak össze a ráncok; havas szemöldöke alól meleg fény sugárzik. Megmégáll az ablakok alatt, meg-megzörgeti őket; és ha itt-ott a zörrenésre felriad az apró népség, fázósan, remegve összehuzódik a takaró alatt és tovább álmodik a Mikulásról, aki most bezörget az ablakon. Vajjon mit hozott? Cukrot, csillogó játékszert, vagy suhogó virgácsot? És a jó öreg Mikulás megy tovább házról-házra, minden ablakban talál egy pár cipőcskét, azt telerakja kedves ajándékkal, kinek mi a szive kívánsága...

Egyszer csak megáll egy ablak előtt, amely üres és sötét. Kocogni akar, hogy nyissák fel, de ime, azt veszi észre, hogy nincs is üveg rajta; papirossal van beragasztva, azt is lyukasra tépte már az északi szél. Bent, a hideg szobában nyitott szemmel, dideregve hánykolódik nyomoruságos vackán egy zörgő csontu, sápadt valaki.

Megesik rajta a szive a jó öreg Mikulásnak. Beszél a felrengő alakhoz és letelepszik rozzant ágya mellé:

— Ki vagy, te szomorú ember és miért-hogy nem várod a Mikulást ablakba tett cipővel?

— Hogy én ki vagyok? Én vagyok az, akiről megfélekedett a világ. Én vagyok az, aki senkitől sem várhat semmit. Én vagyok

az, akit senki számba nem vesz; én vagyok az, akit nem kérdeztek soha, mi a kívánságom, mi volna javamra? Én vagyok az, aki egész életemben csak másokért vagyok a világon, én vagyok az örökös objektum, aki soha alany nem lehet.

A jó öreg Mikulás megcsóválja a fejét; bemélyeszi görcsös ujjait az arcáról leomló szakállerdőbe, úgy tűnődik soká bánatos részvéttel.

— Nem értelek, te szegény, keserű ember. Beszélj világosabban. Ki vagy hát mégis?

— Nem értem, ki vagyok? Hát vagyok a Mindenki. Az, akit semmibe vesznek a világ hatalmas urai. Az, akiről senkinek sem beszél s aki maga szóhoz nem juthat, holott a világ becsületese rendje szerint őt illetné meg az első szó mindenütt. Most, ebben az ugynevezett reális világban, amikor a gazdasági érdekek jelszava hangzik szerte, mindenfelé, nekem nincsenek gazdasági érdekeim. Most, mikor minden osztály a maga igazaiért küzd, viaskodik, az én igazaimról nem esik szó. A maga jussát keresi mindenki és mindenki megfélekedik a Mindenki jussáról.

Nem értesz, jó öreg? Még mindig a fejedet csóvalod? Nos, hát nézz csak körül odakünn. Milyen gyönyörűen szervezkednek az emberek érdekcsoportok szerint. Milyen szédítő karriert csinált mindenfelé az osztályérdék. Egyik napról a másikra közérdekké vedlett. Am mindenütt, amerre szemed lát, a hatalmasok, az erősek osztályának az érdeke részesült csak ebben a nagy tisztességben. Kinek miye van, azt védi, kinek miye nincs, azzal nem törődik és egyik sem törődik azzal, akinek semmi sincsen. Ők, a hatalmasok, az erősek megértik egymást valamiképpen; hol könnyebben, hol nehezebben, de végül mégis

csak kiegyezkednek valamiben. Ezt úgy hívják a mai kor bölcse kabalistái, hogy a gazdasági tényezők harmóniája. Ők persze valamennyien gazdasági tényezők. Valamennyiöknek van ugyanis valamelyes gazdasága; az egyiknek földje, marhája, a másiknak gyára és munkásserege; a harmadiknak forgó vagy heverő tőkéje. Mindegyik magáról gondoskodik, mindegyiknek van módja, hogy ezt tehesse. Csak én rólam nem gondoskodik senki, mert nekem nincs módom, hogy magamról gondoskodjam. És mivelhogy az örökös versengésben nem lehet mindenkinek igaza, de mivel mégis kell, hogy igaza legyen az egyiknek is, a másiknak is, a harmadiknak, sőt a negyediknek is, világos, hogy a négy közül csak nekem, a szegény ötödiknek nincs igazam, nekem, a Mindenkinek, aki senkinek sem vagyok. Ők huznak ujjat és én huzom a röviddebbet. Egymásra lövöldöznek és a sebeket én nyögöm; aztán békét kötnek és a sarcot én fizetem.

Ime, figyelj csak ide. Ugyebár a mezőgazdaságnak meg kell védeni a termelését? Nosza, emeljük a gabonavámokat, drágítsuk meg a kenyert. Igen, de a magas gabonavámok miatt, meg a nyersanyagvámok miatt elpusztul a gyáripar. Hát drágítsuk meg a ruhát, a cipőt, a gyufát, a cukrot, mindent, amit a gyáripar termel. Hiszen ez is gazdasági érdek. Am a pénzt sem adják ingyen, a szegény tőkésnek kamat kell a pénzéért. És mindezeknek tetejében a mezőgazdasági termelésnek is, az ipari termelésnek is rengeteg egyéb baja, egyéb szükséglete is van. Nosza, gyere, te állam, segítsd őket nagy bajukban, elégtét ki rengeteg szükségleteiket. Adj a gazdának olcsó vetőmagot, inségtarifát, rendezd be számára mintagazdaságokat, csinálj neki

TÁRCA

Király-idittek.

(Premiére a Nemzeti Színházban.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —
Irtja: **Abrányi Emil.**

A Hóféherke és a Dada után Bródy Sándor három történeti aprósággal lépett elének ma este a nemzeti színpadon. Amazokban a legmodernebb embert rajzolta és a legmodernebb viszonyokat ecsetelte társadalomjavító szándékkal; ezekben messze visszament a koronás főktől, államférfiaktól, hadvezérektől ragyogó történetünk multjába, azzal a festői szándékkal, hogy három egyfelvonásos darab szűk keretében fényes, pompázatos táblákat helyezzen el.

A szerző maga is bevallja, hogy első sorban festői szándék vezette. A Budapesti Naplóban közölt szellemes konfessziója szerint nem a Rostand sikerei izgatták, mert amár esodálja ezt a romantikus történelmi zsánert, de követni nem tudná, hanem az itt az ok, hogy kitört rajta legerősebb és legrégebbi kedvtelése: a festés. Hogy ezt a passzióját kielégíthesse: ezért hívta segítségül az irodalmat, ezért hívta segítségül a színpadot, minden nagyszerű rekvizitumával.

A magyarázat őszinte és találó. Bródy Sándor szín-érzéke csakugyan eminens. Prózája tele van tündöklő szín-hatással. Tintatartója nem egyszerű fekete folyadékkal van tele, hanem a legbujább, legmelegebb biborpiros és narancssárga színekkel. Elbeszéléseit sokszor mintha nem is tollal, hanem ecsettel írta.

A színek, a koloritnak ez a hő szerete a Bródy Sándort félig romantikussá teszi. Roman-

tizmusában nyilvánul, hogy időnként a kosztümbe öltözött középkorba menekül. Mohó sovárgással keresi a renaissance pompáját. Szemét gyönyörködtetve kápráztatja el a régi királyok, nagyurak, fejedelmek termeiben, a katholicizmus tüneményes alkotásaiban, a koruk pompáját megörökítő festők világraszóló képein és mindenütt, ahol színek bámulusos gazdagságára talál. Mint utazó is inkább megy Egyiptomba és Itáliába földjére, mint máshová, mert mindakettőt csupa napfény, mindakettőt csupa bibor és azur. A mi rendkívül művelt, technikai haladás dolgában óriás korszakunk egyhauga és szürke a primitív mult zingzagadtsága mellett. Nem esoda, hogy írók, akik különböző felfogások és tehetségük minden szálával ehhez a korhoz vannak odafüve, elfordulnak a körülöttük levő egyformaságtól és színre éhes vágyakozásukat az elmult kosztümös világ koloritjával elégtetik ki.

Sőt tovább megyek és azt állítom, hogy a realista Bródy Sándor nemcsak a kolorit kedvelésében, hanem az emberek rajzában is hajlik a romantikusok felé. Az igazi realisták nyugodt, minuciózus megfigyeléséről, esondés humorától, aprólékos és hű rajzaitól nagyon elüt az a mód, ahogy ő az embereket tárgyalja. Alakjaiban a merész, különböző, rejtelmes és meglepő dominál. Akárhonnan veszi a tárgyát, vegye bár az előttünk forgó mindennapiságból, a bennünket környező közönséges életből: asszonyaiban, leányokban és férfiban esodatosat bűnök és erények, misztikus ösztönök, a rendesnél fényesebb vagy sötétebb tulajdonságok lappanganak. Igaz, hogy a romantikusok páthoszával nem dolgozik; igaz, hogy boncolni, lelket elemezni éppen úgy tud, mint a tudományos regényíró; igaz, hogy teljesen romantikussá sohasem válhatnék erős szatirikus vénájánál és finom székepszisénel fogva, mely lehetetlenné teszi benne a romantikusokat jellemző ideális pózt és vakbuzgó rajongást. De az a szem, mely a dolgok

küljében a koloritot, a színompát szomjazza: színesebben látja magát a belső embert is. Az a festőiség, mely az író a történeti multba viszi, hogy ott a maga mulattatására fényes táblákat állítson össze: az emberi jellem, az emberi lélek festésében is a színek különös, meglepő, vakmerően gazdag koverésére vezet. Ennél fogva készségesen hiszek ugyan neki, amikor elhárítja magától a Rostand-féle romantizmus tisztességét, de ismételve állítom, hogy színompakedvelő szeménél és fantáziájánál, kolorista lelkénél és szenvedélyes temperamentumánál fogva közelebb áll ehhez a táborhoz, mint a modern realizmusnak ama vezető embereihez, akik pontosan és híven másolják a történetet, ha historiai anyagot dolgoznak föl és emberi dokumentumok alapján, minuciózus gondnal festenek képet a mindennapi életből, ha modern anyagot alakítanak drámává vagy regénynyé.

Legujabb bizonyosságom erre a ma színrekerült három egyfelvonásos magyar történeti színjáték: *Lajos király válik, A fejedelem, Mátyás király háasít.* A közös címet (Király-idittek) Temnysontól vette át, aki az Arthur mondakörből való gyönyörű költői elbeszéléseit, összesen tíz darabot, ez alatt a cím alatt foglalta össze. Temnyson-nál sem felel meg a gyűjtőcím a tartalomnak, Bródy-nál sem egészen. Temnyson Király-idilljeiben nagyobbára szomorú, tragikus epizódok fordulnak elő és Bródy Király-idilljeinek a második része (A fejedelem) szintén inkább tragédia, mint idill. Temnysontól vette át Bródy Sándor a darabok közös címét. Ezen kívül minden az övé. Annakra Bródy Sándor mind a három, hogy még a magyar historival is, ahonnan a darabok tárgyát merítette, csak a történeti nevek révén tartanak kapcsolatot.

Mit szólnának a dokumentum alapján dolgozó drámaírók ehhez, hogy a három történeti darab közül egyik sem foglal magában okmá-

szép, parádés kiállításokat, szervezz gyönyörű új hivatalokat, közhatalu intézményeket a mezőgazdaság felvirágztatására. Az iparnak szubvenció kell és adókedvezmény; meg aztán jól esik helyi-el-közzel egy kis kiviteli prémium is. Hogy mindezekre honnan veszi a pénzt a mindennek jövevénye, patrónusa és hűségese fejőstehene: az állam? Hát az adóból. Emelni kell hát az adót is, az egyeneset és a közvetett egyaránt. Az egyenes adóból egyenesen segítik a termelőket, a közvetett adók közvetve drágítják meg a portékájukat, amelyet nekem kell drágábban megvennem, igaz biz' az, az adófillérekből egy és más mégis visszafolyik az adózó polgárok zsebébe. Az állami hivatalok, intézmények, meg a sokat szidott Moloch, a katonaság — csak hadd szidják, nem árt neki! — mind vásárlója a termelőnek. Mind vásárol gabonát, ruhát, gépet és fegyvert. Hogy kitől vásárol? Hát természetesen a termelőtől. Attól, akinek van mit eladni.

Én csak veszek. Tőlem nem vesz senki semmit. Csak megveszi rajtam adóját az állam, busás hasznocskáját a fogyasztó. Megveszi mindenki a magáét. Az enyémből, amelyet elvesz tőlem. Azaz hogy már elvette mindenemet. Már semmim sincs. Itt fekszem pucéron. Didergek, éhezem. Megrogyott a térdem, lefoszlott a husom. És még mindig nem vesznek észre.

És nem veszik észre azt a fenyegető, vörös árnyat, amely szomorú hajlékom tővében tanyát ütött és feléjük mereszti arcát, amely komor és kegyetlen, de nekem egyetlen vigasztalásom, egyetlen oltalmazóm immár. Én csak benne reménykedem, tőle várom a megváltást. De ők meg fognak riadni, ha egyszer megpillantják. Ugy hívják, hogy *szociális forradalom*.

— Nos, tudod már, ki vagyok? A nevem: *Fogyasztó*.

— Szegény ember, igazán sajnálak. Nesze, itt az ajándékom... De nini, hol a cipőd? Miért nem adod elő, hogy telerakjam?

— Miért? Mert nincs...

nyokkal igazolható történeti tény? Mind a három darab meséje a képzelet szabad játéka.

Az első darabban Lajos király (a vegyes ház Nagy Lajos, akinek az uralkodása alatt tíz ország tartozott a magyar koronához és Magyarország határai a Balti-tengertől a Fekete-tengerig és innen az Adrián terjedtek) válni akar a feleségtől, mert a szép bosnyák Erzsébet eddig csak leányokat szült neki. Erzsébet a dinasztikus érzelmi miatt szerelmében hidegdedni kezdő király mellől önként elvonul és egy dalmát kikötőváros kolostorában föl akarja venni az apácafátyolt. Három hercegkisasszony — osztrák, német és olasz — forgóldik a bus királyné körül, azzal a szándékkal, hogy a fin-trónörökösre vágyó és másodsor is házasodni kívánó Lajos királyval valamelyikük annak idején feleségül vétesse magát. Lajos király bucsu-találkozóra még egyszer megjelen a szomorú királynénál. A hercegkisasszonyok ugyancsak kinalgatják magukat, de Lajos egy hosszú, bizalmas és nagyon kedves párbeszéd után belátja, hogy a felesége valamennyi hercegkisasszonynál többet ér, hogy más nem szeretett és nem is tudna szeretni, csak a feleséget. S amikor ezt belátja, szépen elszökik vele a kolostorból, abban az ünneplés pillanatban, amikor az egész egyházi apparátus jön, hogy az apácafátyolt fényes cerimóniák közt a királyné fejére tegye. A régi és erős szerelmen kívül Lajos királyt az a reménység is sarkalja, hogy a felesége a harmadik leány után most már talán fiuvál ajándékozta meg.

A történeti valóságban tud arról a válásról. A huszonhét éves Lajos 1353-ban vette feleségül István bosnyák bán leányát, Erzsébetet. Európa legelső uralkodóházaiból választatható volna feleséget a hatalmas magyar király, de Lajos csak a bán leányát kívánta és akaratát keresztülvitte gögős anyja ellenére is, aki kezdetben szintén ellene volt ennek a házasságnak. Igazi mariage d'amour volt ez a frigy. Huszonkilenc évig tartott és változatlan boldogságban Lajos halálával végződött 1382-ben, Bizonyos, hogy a királyi férj - a

Az indemnitás.

Budapest, december 5.

Az ülés első felét a szászokkal való bajlódás töltötte ki. Gall Sándor napirend előtt megint ostrom alá kapta Korodi-Lutz és Lindner urat, akik közül az ügylenebb és vakmerőbb Korodi néhány elszólással tetézte népszerűtlenségét.

Kubik Béla egyszer odaköltötte neki:

— Ugy hazudik, ahogy akar.

A szőke szász kapkodva gesztikulált s válaszul kinyögte, hogy ő már régen nem veszi komolyan Kubikot. De ezzel járta csak meg igazán. Kubik személyes kérdésben felszólalt s a szélsőbal ujjongása közben vágta oda:

— Fogadják megvéteimet!

Ezért az elnök rendreutasította, Korodi pedig provokáltatta. De a csendes obstrukció a jelenettel sok időt nyert s csak két szónokot volt kénytelen sorompóba állítani. Két szónok: — ezt így szokás mondani, de a kettő egymáshoz úgy hasonlít, mint a frakk és a guba. Szegény Szatmári Mór csak sajnálni való volt, hogy az ő formás és izléses beszédét oda kellett kapcsolnia a Makkai Zsigmond zsiros kiszólásaihoz. De már ez fegyverem dolga s ha Szatmári ma a párt kedvéért beszélt, mi majd akkor itélünk róla, ha a maga kedvéért fog beszélni. A pártunk tett szolgálata azonban nem esekély, mert így maradt a pártunk holnapra parádés szónoka: a ma igen aktuális Nessi Pál. O majd holnap egészen kibeszéli az ülést.

A képviselőház ülése december 5-én.

— kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tülsán Béla.
A kormány részéről jelen vannak: Szál Kálmán miniszterelnök, Wassics Gyula, báró Fejérváry Géza, Darányi Ignác.
Elnök: Az ülést megnyitván, feloívassák és hitelesítik a mult ülés jegyzőkönyvét.

(A szász mosakodás.)

Az irományok előterjesztése után napirend előtt felszólal

Gall Sándor: Foglalkozik a szász képviselők tegnapi felszólalásaival. Igazolni akarja állításait; a szászok állástoglalása itt benn csak szünetelés, de kinn agitáció tolytálnak minden elen, ami magyar. Korodi elismerte, hogy magáéva tes-i a Kronstädter Zeitung irányát, ő avval szolidaritást vállal. Ezeiőt rövid idővel ez a lap szemére hányta a német császárnak, hogy fegyvereit keletre viszi s nem fordítja a magyar zsarnokság ellen.

Nessi Pál: Ez nem hazaárulás?

Schmidt Károly: Hazaárulás volna!

Korodi Lajos: En majd felelek!
Gall Sándor: Feloivas egy másik izgató cikket is, a helységnevek magyarosítása ellen, amely szintén Korodi ur munkája.

Korodi Lajos: Nem tisztán! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem tisztán! Csakis!)

Gall Sándor: A Kronstädter Zeitung szerkesztője tette az ügyesség előtt azt a valamost, hogy a lap lényeges szerkesztője Korodi.

Korodi Lajos: Mikor volt ez?

Gall Sándor: Rám nézve ez nem fontos! Ismerleti a Korodi ellen a „Tribuna“ izgató cikének átvétele miatt megindított vizsgálatot. Tegnapp Korodi ur is elismerte, hogy a korrekturán a javításokat ő maga végezte.

Korodi Lajos: Nem ismertem be!

Gall Sándor: Korodi tudósítja egyes német lapoknak, amelyeknek ferde tudósításokat küld a szász viszonyokról s akkor ezt a cikket, mint a német lap véleményét, átveszi a Kronstädter Zeitungba.

Makkai Zsigmond: Hogy mer ilyet cselekedni!

(Derülség.)
Gall Sándor: A Kronstädter Zeitungból feloivassa a szászok tíz parancsolatát, amelyben szívós összetartásra és a magyarság elleni kitartásra hívják fel a szászokat, hogy ne tartásnak magyar oszadót, ne vásároljanak magyar kereskedőktől. A magyar helységnevek elleni kérényt nem több ezren, hanem csak néhány százan írták alá. Korodi aláírásokat gyűjtött a tanári karban is, de több helyen kiutasították.

Korodi Lajos: Csak a polgármester neje!

Gall Sándor: Meg mások is!

Zmeskal Zoltán: Ne gondoljátok, hogy Korodi néppárti, amiért a hátunk mögül beszél.

Korodi Lajos: En protestáns vagyok.

Gall Sándor: A kérvényre, ha nem a császárhoz akartak fordulni, miért mentek Bécsbe hiszen Budapesten van a magyar leielős minisztérium?

Korodi Lajos: De magyar miniszternél voltak Bécsben.

Elnök: Felhívja Korodit, hogy ne szakítsa félbe folytonos közbeszólásaival a szónokot, majd személyes kérdésben tegye meg megjegyzéseit.

Gall Sándor: Bizonyítja, hogy a szászrégeni gimnázium segélye dolgában mondottakban igazságot. Megtörtént az is, hogy egy szászrégeni iskola mulatságáról, ahol a tanulók zászlócskával jelentek meg, egy kis fiut aki magyar zászlóval jelent meg, a tanárok kiutasították.

Korodi Lajos: Ez nem igaz! Ilyeneket beszélhetnek az urak egész estig!

Schmidt Károly: Elhiszik ezeket az urak? (Felkiáltások a szélsőbalon: Gyalázat, hogy ilyenek megtörténhetnek!)

Gall Sándor: Lindner politikai nézetének változását bizonyítja, hogy most másutt ül, mint régen, mikor a kolozsvári egyetem tanszékére megváltak.

Lindner Gusztáv: A Deák-pártban.

Korodi Lajos: Amikor a nemzeti törvényt hozták. (Zajos felkiáltások a szélsőbalon: Amelyet önök csunyan kiátászanak.)

Gall Sándor: A szász népprogramot nem ismeri.

Elnök: Figyelmezteti a szónokot, hogy fogja rövidre felszólalását.

Gall Sándor: A szász képviselők vitték bele a szász néphe a visszavonást, a laji küzdelmeket. Az a kitüntetés, mely báró Eötvös József részéről Lind-

zálja: gyöngyszem ebben a kis drámai zsuzubán, mely a király-idill címre leginkább rászógal. A millió festőisége, a kolostori hangulat és a belejező tabló fénye megragadó hatású.

A második darabban (A fejedelem) Bethlen Gábor vezeti elénk a szerző, az öreg és beteg Bethlen Gábor, akit a felesége, brandenburgi Katalin, alkalvól módon megcsal Ditrikkel, egy jött-ment német hadnagygyal. A fejedelem öreg iródeákja föltedezi az árulást. Bethlen Gábor lesebál és meglepi őket az éjeli találgán. A kőbor rittert nyomban kivégezteti és így akar elbánni a hűtlen asszonnyal is, aki nagy tüzzel vágja Bethlen szemébe: *Nekem te nem parancsolsz! Nem vagy uram és nem vagy királyom! Es ha jagatsz, ha megadazol, ha följár-mozd a palotát, akkor én is belekaldom: az én uram, az én királyom — az igazság! Nem félek téled. Tudom, ki vagy. Öreg ember vagy, aki elfeledte, hogy van, aki nem az. De én ismerem a te igazságot. Tisztes is újra kezdted, míg ertem jöttél... Es én még látom a nádorfehérvári olasz asszonyt, akinek elvetted a pénzt, az urát, a tisztességét, a szivét; rá-tapodtál és tovább mentél. Tudom az első feleség sorsát... Az enyém is az lenne, ha nem volnál beteg!... Csakol, mint te, lopódom, mint te lopódtál, eskült szeged, mint ahogy te szegted!... Terjedelmes bünlístát olvas Bethlen Gábor fejére, azután a maga meentségére meg ezt hozza föl: *Elakudtál, kiverőszakoltál és amellől, akít szerettem, elraboltál. Víttek, mint egy árut, mint egy kölyök-agarat és én mérget ittam, hogy názsza ne menjek. Meggyógyultam. Hurcoltak. Az volt a nász! A résegy drabantok két héty ordítottak a nászdalt ablakom előtt. Arany koporsóba bebalasamotak és te olvastad a biblíát!... Mindezek után brandenburgi Katalin macskacsalással Bethlen Gábor kőblére simul, megcsüskszik a biblíára, hogy ártatlan és rábirja itélő bírját, hogy végrendeletet csináljon és trónját, kincseit mind ő rá hagyja. Bethlen Gábor csak annyit kíván tőle, hogy ne csálja meg, a meddig ő (Bethlen Gábor) él. Erre a rövid terminusra megveszi a felesége hűségét.**

Történeti valóság tehát nincs ebben a kis darabban. De annál több benne a lankadó és újra élető, a feltékező és mosolygó, a változásnak áldott és mégis örök szerelem igazsága. Ez az igazság a dialog finom és poétikus játékában tömörked elmes esattanóval emelkedik ki. Az a jelenet, amikor az apácának készülő királynéből kitér az asszonyi hűség és alattomos vetélytársait, a hercegkisasszonyokat, alaposan lekriti-

nért érte, a világlátásnak egy megtévedése lehetett. Az a rendszer, amelyet a szász képviselők képviselnek itt, nem elég erős arra, hogy a magyar nemzetet megdöntse. Ha a magyar nemzet úgy járna el a szászokkal szemben, mint ahogy Szászrégenben a szászok viselkednek a magyarokkal szemben, akkor a szász képviselők nem ülnének itt. (Eléni helyeslés a szélsőbalon.)

Korodi Lajos: Nem jó szónok, mert nem jól bírja még a magyar nyelvet, de azért jött ide, hogy megtanulja. Nem mosakodni akar, hanem tiltakozni az ellen, amit ellene lehetnek s ami a valóságban meg nem felel. Azt mondják, hogy a szászok magyarellenes cikkeket írnak.

Kubik Béla: Csak egyesek. Olyan népbolonditok, mint én is. (Zaj a szélsőbalon.)

Korodi Lajos: Magyar nemzetiségi kérdéssről sokan írnak. (Zaj a szélsőbalon.)

Elnök: Figyelmezteti a szónokot, hogy magyar törvények magyar nemzetiségi kérdést nem ismernek.

Korodi Lajos: A magyarországi nemzetiségi kérdéssről írt egy német folyóiratba egy cikket, mely szerint a szászok és magyarok egymásra vannak utalva. Nem állandó tudósítja a Münchener Neueste Nachrichtennek, csak egyes táviratokat küld.

Kubik Béla: Ugy hazudik, amint akar, azután elismeri, mert a tényeket nem lehet tagadni.

Korodi Lajos: Minden egyes cikkért, mely a Kronstädter Zeitungban megjelent, nem lehet felelős, csak a lap elveivel ért egyet. Hogy egy nemzeti zászlót Szászrégenben sárba tiportak volna az nem felel meg a valóságnak. Ha vádakat akarnak emelni ellene, hozzák ide a Kr. Ztgban megjelent cikkeket. Soha életében nem mosakodott. (Derültség.) Nem igaz, hogy ők idézték föl a nemzetiségi harcot.

Zmeskál Zoltán: Az önk működése vád a kormány ellen, az engedte önkét huncutokká nőni. A kormány büntesse, mint önk.

Korodi Lajos: Fajukat akarják csak megvédeni. (Zaj és felkiáltások a szélsőbalon: Ki ellen? Mi ellen?) A magyar sovinizmus ellen. (Folytonos zaj.)

Elnök: Ismétlen ocsogást s ocsogást kér. Kecs-keménny Ferencet és Rákosi Viktort rendreutasítja.

Rákosi Viktor: Nem lehet ezt nyugodtan hallgatni.

Korodi Lajos: Ha a magyar sovinizmus nem bánátna őket, akkor béke volna a magyar és szász között. (Zaj a szélsőbalon.)

Kubik Béla: Azt mondta Korodi egy közbeszólására, hogy nem veszi komolyan. Korodi ur egyszer egyik tényt elismeri, máskor eltagadja. Az ilyen embernek csak ezt mondja:

— Fogadjon megvetésemet! (Helyeslés a szélsőbalon.)

Elnök: Kubik Bélát ezen kifejezésért rendreutasítja.

Ladner Gusztáv: Nem akarja személyes kérdésben való felszólalással a Ház drága idejét elvenni, lesz még alkalma Gáll Sándornak mai beszédére megjelenni. Ezt akarta csak kijelenteni.

(Az indemnity.)

Makkai Zsigmond: Nem fogadhatom el az indemnityt, mert érzem, hallom a leigázott, megnyomott nép jajait. Elvárom a kormánytól, hogy a szegény nép helyzetét segítsen. A kormány az adóemelésselel vándorbotot vásárol a nép kezébe. Minek nekünk a katonai terhek emelése? Mire való a cifra hám, ha megdöglik a ló. (Derültség.) Minek nekünk a

civillista emelése, ha Pesten nincs magyar udvartartás, magyar világ. (Zaj, Halljuk! Halljuk!) Nem tudok gyorsabban beszélni, mert a szász atyafiak előbbi felszólalása elvette a beszélőképességemet és szememvilágát! Aki fölém nagy beszédet vár, csalódik, mert én csak két falusi iskolát végeztem. (Derültség.) Ha a magyar király elment volna a kolozsvári Mátyás-ünnepre, meglátáta volna hogyan becsülik meg az igazságos király emléket. (Ugy van!) a szélsőbaloldal. Nyúljon a miniszterelnök hóna alá a szegény népek és viselje szívén a nép sorsát. A kormányelnök ehelyett azonban a bécsi németek malmára hajtja a vizet. Nem fogadhatom el a javaslatot azért, mert a kormányelnök sokat ígér, de keveset ad. (Derültség.) A nemzetiségi kérdéssről is szólok még pár szót. Egyszer a baczkai-madarasi olvasókör, amelynek pártoló tagja vagyok, valami ünnepélyt akart rendezni s elküldött engem bot vásárolni. (Derültség.) A vásár előtt beszéde elegettem a szászszal s megkérdeztem tőle, hogy mire neki az a sok újság ott a tornácán. Azt mondta a szász, hogy tanulni akar, hogy amint a magyaroknak van magyar törvényük, magyar kormányuk, úgy legyen nekik is szász törvényük, szász kormányuk. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ime egy érdekes adat.) Egyszer, mikor képviselő lettem s azt sem tudtam időspánál, képviselővel vagy újságíróval utazom-e. Szerb képviselő a kupában bemutatkozott nekem s megkérte hogy kupica jóléle szilvapálinkát. (Nagy derültség.) arról kezdünk beszélni a kupában hogy bizony sokba kerül az államnak az a magyarországi. Minden román községben csinál egy iskolát. Meg is kértek, hogy Nyátrőre is kellene egy, kérés meg a valóság és közoktatásügyi minisztert. (Derültség.) Erre azt felelte egy ur, hogy hiába költ az állam, hiába küzd, mert az oiah olánnak marad a szász száznak, a zsidó zsidónak. (Eléni derültség.) Tehát itt is igaz, hogy a kutyaöl nem lesz szalonna. Ki volt ez? Korodi Lutz képviselőtársam! (Nagy derültség. Tetszés a szélsőbalon.)

Elnök: Az ülést tíz percre felüggeszti.

Szünet után.

Szatmári Mór: Tisztelt képviselőház!

Kubik Béla: Nincs miniszter! Minisztert kérünk!

Elnök: A miniszterelnök küldöttséget fogad, rögtön itt lesz. (Wlassics Gyula megjelenik a teremben. (Eljenzés.)

Szatmári Mór: A törvényjavaslatot nem fogadja el. A nemzetiségi kérdésslel foglalkozik. Ezeölt nem voltak nemzetiségi képviselők.

Szél Kálmán miniszterelnök: Ezelőtt 20 évvel is voltak. Sokkal rosszabb volt akkor a helyzet, csak tessék megnézni Miletia és Polit működését.

Szatmári Mór: Támadja a kormányt nemzetiségi politikája miatt. Nem látja sehol a nemzeti aspirációk érvényesülését.

Kijelenti, hogy a függetlenségi párt nem obstruál, megvitátja a nézetét, hogy minden nap új adatokat ad a vitaközösrre. A kormány sokat áldoz a nagyhatalmi állásért, pedig a magyar nemzet a magyar állam sohasem részesül a nagyhatalmi állás előnyeiben. Jogtalan, méltatlan és törvénytelen az, ami a külképviseletnél történik. A mi látszólagos kis sikereink nem érvényesülhetnek.

A közös hadseregben már nem is osztrák, hanem alledeusch szellem kezd uralkodni. Más államok erősek, gar-dagok, hatalmasok és mikor a hadsereget erősítik, saját állami erőiket növelik. Sajnos, nálunk nem így áll a dolog. Szél Kálmán beköszöntő be-

szédében 1899-ben azt mondta, hogy magas színvonalon álló hadseregünk egész Európa elismerését bírja. Most pedig a honvédelmi miniszter olyan bizalmas nyilatkozatot tett, amely megdöbbenéssel tölt el mindenkit.

Nálunk a nemzetiségek beözégetése összefügg a monárkiikus elvvel, mert a nemzetiségek igazgatása Bécsből indult ki. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nálunk minden kormány azért bukik meg, mert az uralkodóval szemben elvállalt kötelezettségeinek nem tud eleget tenni; a nemzet érdekei nem személtanak. A monárkiikus elvet nem becsülik meg, lejáratják, minden rosszat ennek az égisze alatt végeznek. Nem csoda, ha így forradalmi szellem kezd feltámadni a nemzetben.

Az uralkodóház a spanyol etikett köpenyébe burkolódik. Nincs meg az ősszhang köze és a nemzet között. Kiűnik ez a trónszédből is, amelyben igen kevés a melegség a nemzet iránt. A választélat mégis hiperiális volt. A szolgalelkűséget akarják belecsepegtetni a nemzetbe.

A magyar nemzetet századokon át a középosztály védte meg. Most ez az osztály elvesztette erejét és függetlenségét. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon)

Főrtér Otó: Nem egészen veszítette el!

Szatmári Mór: Szeretné, hogy a még megmaradt roncsból előteremjen az új, hatalmas középosztály. A lateiner, iparos-és kereskedőosztályból kell előtérnie a nemzetet vezető középosztálynak.

Nem vonja kétségbe Szél szabadelvűségét, de ott a szabadelvű pártban Szél háta mögött különös proecessus folyik. Nagy Ferenc és Bujanovics hangoztatták a szabadelvűséget de ezeknek megbírálat a miniszterelnökre bizza, ó nem tud felvezetni bennük szabadelvűséget. Szeretné, ha tényekkel megcáolálnák.

W: Az uralkodóház nem látja be, hogy tőlünk kapja koronája lényét. Egyedül a boldog emlékü Erzsébet királyné rokonszenvezett velünk.

Nagy Sándor: Az egész beszéd csak üres szócsépelés!

Szatmári Mór: Megköveteli képviselőtársától, hogy hallgassa meg és tisztelje az ő véleményét.

Nagy Sándor: Nem elnök, ne lecköztesse!

Szatmári Mór: Nem fogadja el a javaslatot, hanem esatlakozik Barta Odón határozati javaslatához. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Nessi Pál: Kéri, hogy az idő előrehaladottsága miatt honap mondassa el beszédét.

Elnök: A vita folytatását holnapra halasztja s az ülést bezárja.

BELFÖLD

A tisztviselők fizetése. Egy könyvnyomatos nyomán azt írják ma a lapok, hogy a legutolsó három rangosztályba sorozott állami tisztviselők már karácsonyra az 1902. évi költségvetésbe felvett 3 millió koronából fizetésük hat százalékát kapják. Erre vonatkozólag a *Budapesti Twótsóit* ezeket jelenti: Illeikeres helyen nagyon sajnálják, hogy az illető hiorrás az e rangosztályba sorozott állami tisztviselőkben elég könnyelműen hiu reményeket támaszt, mert a

Leporellónak illenek be. Az a jelenet is nagyon szép, amikor Mátyás leül a szegény emberek asztalához, jóízűen eszik a fekete kenyérből és a parasztot magasztalja.

A nyelvezet mindhárom darabban a régiosság zamatára törekszik, legnagyobb szerencsével a harmadikban, ahol bájos naivitással simul össze a stílus egyéb szépségeivel.

Márkus Emiliára nehezedett a mai bemutató legnehezebb része, aki mindhárom darabban játszott: az elsőben Erzsébetet, a másodikban Katalint, a harmadikban Petronkát. Három különböző regiszter. A szerető hitves, a bűnös, gonosz nő és a rajongó, ideális leány. Drámai hevénök, temperamentumának a második felelt meg jobban. De az asszonyt, a hűt és fenségést, az ártatlant és odaadót, a másik kétfőben is csodálatos gazdagsággal színezte. Az elsőben olyan volt, mint egy mozgó bizsei madonna, a harmadikban Szép Ilonkára emlékeztetett nemes egyszerűséggel.

Császár daliás alaklalk, remek kosztümökben játszotta Lajost és Mátyást; *Gyenes* Bethlen Gábor történeti maszklájában az erdélyi fejedelmet. Kitűnő volt *Rózsahegy* mint sánta barát, mint szegény néptanító és mint öreg mesterlegény. *Gabányi* Bethlen Gábor öreg deákját adta nagy jellemző erővel, *Beregi* Oszkár bravuros hévvel *Diatrik* és remek volt *Dolly* Emma az erdélyi dialektusban beszélő magnáskisasszony epizód-szerkepeében. A három hercezkisasszonyt *Ligeti* Juliska, *Molnár* Rózi és *Dely* Emma játszotta nagyon mulatságosan.

Kiállítás dolgában pazarfényű volt az első felvonás kolostor-diszlete, szent képeivel, szines lámpáival, drága függönyeivel.

A zsufolt színház *Bródy* Sándort az első darab után tapsolta ki legtöbbször és legmelegebben.

Hát ez bizony nem az a Bethlen Gábor, akit a szinpadon látni szeretnénk. Nem a 30 éves háború hőse, nem a protestantizmus bajnokja, nem a diadalmas hadvezér, nem a böles politikus, nem a tudományok fényes mecenása, a kinek a gyulafehérvári könyvtára vetekedett a Mátyás könyvtárával, nem a nagy erdélyi fejedelem, aki egyuttal Magyarország választott királya volt, nem a magyarság daliája, akitől Ausztria remegett. Ha *Bródy* Sándor egy teljes, nagy dráma keretében állítja elénk, ahol minden oldaláról látjuk: nem esnek rosszul, ha ezen a fényes alakon foltokat mutat a költő, a kinek nem kötelessége himnuszt énekelni, amikor embert jellemz. De ha Bethlen Gábor életének csak az utolsó részét viszi a szinpadra: ha egy rövid felvonás rányájában csak a betegállapot disztelenységét és a megcsalt férjet mutatja be abból a nagy alakból, aki Magyarország egyik nemzeti hőse volt: a dolog annyira erdremiál, hogy még a költő munkájából fakadó esztetikai élvezetnek is árt. Különösen akkor, ha az ember érzi, hogy ez a nagy bravurral kiválasztott helyzet szintén nem sarkallik történeti valóságon, hanem csak a költő fölitévese, fényese, de erőszakos fikció, hogy az öreg férj és a fiatal feleség tragikomédiáját Bethlen Gábor és brandenburgi Katalin maszkjában játszassa le a szerző. A történeti valóság egészen más volt. Bethlen Gábor állampolitikai rezonból vette nőül a brandenburgi választófejedeleme *hugát* (nem leányát) Katalint és a nagy előkörtű küzdő diplomata szuverén hidogságával, minden emóció és féltékenység nélkül élt a kacér természetű német asszony oldalán. Katalin ereiben viszont nem csörgedezett a Messzalinák tüze, gonosz vére; őrizkedett atól, hogy zajos, véres családi botrányokat csináljon. Bethlen Gábor életében csak egy magasztalásu magyarral hozták hirbe: Csáky István. Bethlen halála után, amikor leszorították Erdély trónjáról, visszatért Németországba és másodsor is férjhez ment egy német hercegecskéhez.

Ebben a darabban lüktet a legtöbb drámai

erő. Az akció menete a felvonás közepéig rendkívül érdekes. Ettől fogva tuleng a párbeszéd. Katalin nagyon is hosszan játszik Bethlen előtt. Nem szükséges, hogy a rosszaságot ennyire halmozza; hogy ilyen részletes bizonyosságot adjon aljasságáról; hogy végig menjen az asszonyi elvetemedséget valamennyi skatáján. Ebből a párbeszédből sokat ki kell hagyni. És feltétlenül ki kell hagyni azt a bizarr szót, amivel a randevűjén meglepott Katalin a házöszobából kilépő Bethlenre támad: Ah, hiszen ez család!

A harmadik darab hőse Mátyás király. A szép, érdekes uralkodó Galeottival, a hires olasz humanistával, Kolozsvárra rándul és meglátogatja egykori jászórtársát, a gyönyörű hajadonná fejlődött Petronkát, kis varró-műhelyében. Petronkával drága kelengyét készített, de a szépséges holmik nem vitéli el, hanem az egészet a leány-nak adja, a kinek előkelő férjet is akar szerzeni egy nemes ifjú személyében, akit a Petronka kedvéért elválaszt a menyasszonyától. Később Petronka bevallja Mátyásnak, hogy a szíve mindig az övé volt gyermeksege óta. Mátyás erre választást enged Petronkának közte és a nemes völgyegy kőzt, megjegyezve, hogy ő — ha velem megy — néhány hónap mulva talán ott hagyja és „a szemétre veti.” A rajongó leányt még ez a gőgös kijelentés sem riasztja el. Otthagyja gazdag völgyegyét és követi a királyt. Ez a kis darab is ellentétbe helyezi magát a historiai felfogással, mely Mátyás királyban a böles és igazságos fejedelmet tiszteli. Lázáddokkal Mátyás keményen bánt, de békés szerelmek közé nem állott, hogy zsarnoki szóval völgyegyeket és menyasszonyokat válasszon el egymástól. Szerelmek kalandjaiban sem lehetett ennyire gyöngéd-telen. A renaissance-király nem viszonzhatta egy ártatlan leány szerelmét a szemétdomb omlégetésével. Ez a brutális önteltsg nem kvadrál Mátyás kedélyes galanteriájával. De a darabban kedves, poétikus jelenetek vannak és a Petronkában szerelmes öreg mesterlegény raja kitűnő. Jobb, mint a Galeottié, aki Don Juan szolgájának,

kormány *nincs abban a helyzetben, hogy törvényhozási meghatalmazás nélkül a milliókat csak egy szétosztogatathatná. Ellenben a tisztviselők fizetésének felelősségéről szóló törvényjavaslaton serényen dolgoznak és ez a törvényjavaslat az 1902. évi költségvetésbe már felvett három millió korona felhasználásáról is fog intézkedést tartalmazni.*

Mentelmi ügyek. A képviselőház mentelmi bizottsága ma délután 4 órakor ülést tartott Perczel Dezso elnöke alatt. A bizottság a mentelmi ügyek egész sorát intézte el. *Vesszelesky Ferenc, Vessi József, gróf Tisza István, Rakovszky István, Jankovics Béla, Gyóffy Gyula, Vojnics Sándor, Eötvös István (két esetben), Papp Zoltán és Drakulics Pál mentelmi jogának felfüggesztését javasolja, míg Hamory László, Molnár Jenő, Hock János, Szűllő Géza, Jankovics Béla második esetében, Iednka Oszkár és Csávolesky Lajos képviselők mentelmi jogának felfüggesztését nem javasolja. A bizottság tárgyalta továbbá Barabás Bélának Bakó József-re vonatkozó azon bejelentését, mely a baloldali halászi-társaságtól kapott leveleire vonatkozik, a mentelmi bizottság nem látja eszében a mentelmi jog sérelmét. Végül tárgyalta Lovász Márton bejelentését, hogy jelentékes elmulasztás miatt polgári hatóság által kihágási ügyben megbüntették a nélkül, hogy a mentelmi jog felfüggesztését kérték volna. Ez esetben az a véleménye a bizottságnak, hogy itt a mentelmi jog sérelme fennforog és az ítélet megsemmisítendő.*

A puchói választás. Hajnali 3¼ órakor ért véget Puchón a képviselőválasztás. Éjjel tizenegy órától fogva a néppárti községek szavazása mindjobban esőkentette a Sipeky Sándor többségét, de a szabad-elvű párt győzelmét meg nem akadályozhatta. Sipeky Sándor husz szótöbbséggel az illavai körlet képviselőjévé választotta. Sipeky Sándor Baross Gábor sógora és több ekleuson át szimpatikus, szorgalmas tagja volt a Háznak.

Párttervezés. Az országos függetlenségi és 43-as párt ma este 6 órakor Kossuth Ferenc elnöke alatt tartott értekezletén megbeszélte a politikai helyzetet és egyhangú megállapodással megbizta Kossuth Ferenc elnököt, hogy holnap napirend előtt tegye szóvá a német birodalmi gyűlésnek a vámtárisa tárgyában történt állásfoglalása folytán megváltozott helyzetét. Tudomásul vette a sátorajva-újhegyi párttervezés dolgában kiküldött képviselői jelentését és Bedőházy Jánosnak az önálló vámtarifát érdekében tartott *unghvári* négyüléséről szóló előterjesztését, valamint az intéző-bizottságnak és elnökségnek a tápi és nagyszalontai időkötési választásra vonatkozó intézkedéseket. *Benedek* Jánost megbizta az értekezlet, hogy a sátorajva-újhegyi honvédszervezetek viselkedését tegye szóvá. *Nessi Pált* pedig arra nézve, hogy az állami tisztviselők fizetéséről szóló törvények meliorált előterjesztését tegye szóvá s intézzen kérdést a pénzügyminiszterhez, mit szándékozik tenni az állami tisztviselők érdekében.

A véderőjavaslatok.

— A pénzügyi bizottság ülése. —

Budapest, december 5.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 5 órakor Falk Miksa elnöke alatt folytatta a katonai javaslatok tárgyalását. A kormány részéről jelen voltak Széll Kálmán miniszterelnök, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Lukács László pénzügyminiszter és Papp Elek miniszteri tanácsos. Az ülés elején báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter benyújtotta azokat a kimutatásokat, amelyekkel Komjáthy Béla kért. Ezek közt volt egy az 1901. évi újoncjutalék felhasználásáról. E szerint az 1901. október havában a közös hadsereghez bevontult 110.727 újonc és pedig köztük: 2786 sajtát költséges egyévi önkéntes, 2902 államköltséges egyévi önkéntes.

Egy másik kimutatás az újoncjutalék felemelésének pénzügyi kihatását ismerteti. E szerint a hadügyi igazgatás azon csapatok és új alakulások leállítását és nevezetesen a tüzérségi újraszervezést, mely rendszabályokhoz az újoncjutalék felemelése kéri, feltétlenül szükségesnek tartja és tény, hogy mind-egyik keresztülvitei jelentékeny egyszer és mindenkorra való kiadást fog okozni. E kiadások mérve azonban még minden megállapítva és az összes még elhatározva, hogy hány esztendőn át vitetik ezen reform keresztül. Az újoncjutalékokból kifolyó *rendes kiadások* a hadügyi igazgatás tervezetei szerint, azon feltételekből kiindulva, hogy a közös hadsereg számára besorozandó újoncok száma a következő években is 125.000 fővel állapítják meg, az 1903. évre a delegációk által már megállapított pénzügyösszegekkel fejtül az 1903. év végéig körülbelül 20 millió korona emelkedést fognak mutatni, amely összegre nézve azonban az illetékes tényezők szintén nem döntöttek meg.

Napirend előtt Komjáthy Béla utal arra, hogy a francia két éves szolgálat többségét tegnap 37 millióban jelezte s ezzel szemben a miniszter 230 milliót mondott. Elhozza erre vonatkozólag a francia szenátus munkálatait, amelyek azt bizonyítják, hogy neki van igazsága.

Barta Odön Komjáthy adatai után szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy a vér-és pénzadózás részletezése nélkül lehetetlen ezeket a javaslatokat elfogadni. Egy esetben nem kér további kimutatást, ha t. i. a kormány szavatolai jog arról, hogy ezen a címen az előadó által jelzett összegeknél többet követelni nem fognak.

Átérve a javaslatokra, hangsúlyozza egyebek közt, hogy a köteleesség az volna, hogy tíz évre kérvényezzen önjomogajánlást. E helyett elkövetik azt az abszurdumot, hogy három évet szolgálat mellett egy évre ajánlatjuk csak meg az újoncot, ami tisztára misztifikáció.

Élnök. Ez talán kissé erős kifejezés.

Barta Odön: Hamarjában nem jutott eszébe más kifejezés, azért használta ezt. A lény az, hogy az egy évre megszavazott újoncokat három évre viszik katonának. Ezt csak egykötően magyarázhatja meg. Akkép, hogy nem akarják zavar bahozni azokat az elemeket, akik az 1889-iki véderőtörvény tárgyalásakor katonai szempontból az 1887. XII. törvény-cikk restitúcióját követelték s akik ma a szabad-elvű pártban foglalnak helyet.

Széll Kálmán miniszterelnök: Erre nem is gondoltam.

Barta Odön kijelenti, hogy akkor nem érti a kormány eljárását. Deák Ferenc maga is azon az állásponton volt, hogy a magyar hadsereg a 67-iki kiegyezés keretében kifejlesztendő.

Gróf Andrassy Gyula: Hol mondja ezt Deák Ferenc? Barta Odön: Ott van Deák beszédei között. (Ellentmondás.) De utal néhai gróf Andrassy Gyula nyilatkozataira, hogy a magyar hadsereg akkor lesz meg, ha a haderő tagja, nemcsak a hadsereg egy tagjának, hanem egyáltalán magyar állampolgárnak is vallja magát.

Széll Kálmán miniszterelnök: Ezt én is aliórom.

Barta Odön: Kerkapoly államtitkár még azt a feltételt is kikötötte, hogy az a magyar katonája a magyar feljövőkkel merítse lelkesedését.

Gróf Andrassy Gyula: Akkor még nem volt államtitkár!

Barta Odön: De mindárt azután azzá lett. A kétévés szolgálat kérdésére rátérve kéri a minisztert, terjeszzen javaslatot erre nézve. Mert ha a honvédség jól kiképezhető két esztendő alatt, minthogy dicsérik a honvédség képzetése folytán, akkor a két évi szolgálat teljesen elég a közös hadsereg kiképzetésére is. De a honvédség azt is bizonyítja, hogy lehet magyar zászló alatt, magyarul vezényelt katonaságot is baroképessé képezni. Mivel ezek a javaslatok nem felelnek meg ezeknek a szempontoknak, természetes, hogy azokat nem fogadják el.

Rakovszky István nem szavazza meg a javaslatot. Bylandt-Ruedt óta folyton szerveznek, csak azt nem tudjuk, hogy meddig fog ez a folytonos szervezés tartani és hol fog véget érni. O sem érti, hogy miért állapítjuk meg az újoncjutalékok csak egy évre? Ausztria miatt? Nem nyelheselhet, hogy minket évről-évre zaklassanak Ausztria miatt. Sürgeti ezután a kétévés szolgálat alatti évről-évről inkább, mert a mi fiatalúgnak sokkal edzettebb, mint sok külföldi.

Münch Aurél előadó szemelvény kérdése alakjában reflektált arra, hogy a delegációban azért nem törték soha kiadást, amiért a képviselőházban sem törték; mert a kormányok, mielőtt előterjesztették a javaslatok, milliókat és milliókat törönek.

Gróf Zichy János: Fájálha ő is, hogy nekünk nincs nemzeti hadseregünk, hogy nem a trikolór alatt és magyar vezényszóra szolgálunk. Am a nemzet meghozta ezt az áldozatot, de többet aztán ne kérjenek, mint amennyi tőlünk kitelik. Hangsúlyozza, hogy az újoncjutalék felemelést nem tartja indokoltnak. Rosszja, hogy a szabadságolások olyan időben történek, amikor nincs munka és a szabadságoit megélhetése nehéz.

Báró Fejérváry Géza miniszter: Ebben tévedésnek kell lenni. A szabadságolások minosenek időzők köve; akkor szabadságnak, amikor egyes családokban erre az igény lemerül.

Gróf Zichy János hangsúlyozza, hogy egész gazdasági helyzetünk ellene szól a javaslatoknak, viszont ugyanez a helyzet ugyszólvá parancsolólag követeli a kétévi szolgálati időt. A javaslatokat nem fogadják el.

Hegedüs Loránt örömmel látja, hogy a közös hadsereg zászlókérdése meg fog oldani. Indítványt nyújt be, melyhez a kormány és a bizottság támogatását kéri. Az indítvány szerint, mely a jelentésbe fölveendő lesz, lehivatik a kormány, hogy eleget ténen ő felelőse 1868. augusztus 6-án kelt abbéli legmagasabb elhatározásának, mely szerint (idezet a királyi kéziratból) „az új véderendzsernek s az ország ismételve nyílvánított kívánatának megfelelőleg, egyszerűsind pedig a hadsereg olcsószéri szervezése érdekében is, a magyar korona országaiból kiegészítés érdekében és csapatokhoz — amennyire lehetséges — egyedül ezen országokban születt tisztek osztásának be, az ekként megjelöltől előlérésre lehivatik a kormány, hogy a magyar korona országaiban születt tisztek az ugyaninnen kiegészített ezrekhez és csapatokhoz osztásnak be.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter maga is szükségesnek tartja, hogy a tisztek a legénységgel megértethessék magukat. Ez a szempont respektáltatik is, amennyire csak lehetséges. Ezzel kapcsolatosan csak azt jegyzni meg, hogy az egységes vezényelést maga a törvény írja elő. *Nehozon vitélő keresztül,* hogy a magyar ezrekben csak magyar tiszteket alkalmazzanak. Nem szabad elfelejteni, hogy nagyon sok ezred szolgál Ausztriában és Boszniában és azokat onnan elhozni szolgálati szempontból nem lehet. Továbbá sok magyar tiszt saját kívánságára kerül Ausztriába. Elismeri, hogy sokkal több magyar tiszt van kiint, semmint kelene. A hadügyi kormány meg fogja tenni azt, hogy ezt a felesleges részt lassanként visszahozza a magyar ezrekbe, (Helyeslés.) *De ellen*

nincs kifogása, hogy az indítványt a jelentésbe felvegyék (Helyeslés.)

Komjáthy Béla indítványozza, hogy holnap ne tartson ülést a bizottság, hogy a miniszter kimutatásainak tanulmányozására idő legyen.

Hieronymy Károly a kimutatások miatt nem tartja szükségesnek a halasztást.

Széll Kálmán miniszterelnök utal arra, hogy ő a legfőbbkörű megbeszélést is szívesen látja és hogy nyolc nap mulva látott a bizottság a javaslatok tárgyalásához. Komjáthy sokkal nagyobb anyagot tanulmányozott át, semholgy ezeket a kimutatásokat át ne tekinthetné és el ne végezhetné. Hétlőn úgy sem lesz ülés, tehát kérheti Komjáthyt, hogy ne ragaszkodjék kéréséhez és hogy a bizottság holnap is tartson ülést. Nem is szól arról, hogy ennek a bizottságnak még sok dolga van. Tekintetbe veendő, hogy minden egyes szónok napokig vagy órákig beszél, ami ellen nincs kifogása. De akkor legyünk méltányosak és adjuk meg a lehetőséget az előtünk levő munka elvégzésére. (Helyeslés.)

A bizottság azt határozta, hogy holnap folytatja a tárgyalást.

Münch Aurél előadó röviden reflektált Hegedüs Loránt indítványára és a jelentésből és napikből igazolja, hogy az átrunázási jog csak a címekre adható, meg, a tételekre nem. (Helyeslés.)

Ezzel az ülés véget ért.

KÜLFÖLD

Olasz hangulat Magyarország ellen.

Prinetti olasz külügyminiszter kedden este megkérdezte, hogy mi a véleménye, Ausztria-Magyarország föl fogja-e mondani a kereskedelmi szerződést. Prinetti azt mondta, hogy ez nem valószínű. A jövő majd megmutatja, hogy helyese-e a szejtő. Egy bécsi lap tudósítása szerint az olasz kereskedelemügyi miniszteriumban nagyon sajnálják, hogy „Magyarország macskakodásból lehetlenné látszik tenni, hogy a kereskedelmi szerződések halgatolagos meghosszabbításához formálást találjanak.” Ugyancsak az említett bécsi lap szerint Rómában nagyon nő az ekeseredés Magyarország ellen s úgy Ausztriát mint Olaszországot a magyar kapzsiság áldozatának tartják. (No, no!)

Az a bizottság, mely Stringhernek, a Banca d'Italia igazgatójának elnöke alatt összeült, már előkészítte a kereskedelmi szerződéseket, már elkészült az anyag — írják Rómából, — de az olasz kormány „a fölmondást s a fogantatandó kereskedelmi politikai rendszabályokat illetőleg Ausztria-Magyarországnak hagyja a kedvezményezést”.

Cseh és németek egyezkedése. A Vaterland kivételével az összes osztrák lapok helyeslik a németek megegyezési javaslatait. A Vaterland azt véli, hogy a cseh királyságnak nemzeti és politikai kettéválasztását szándékozzák. A cseh lapok a cseh-német eláboratúról kiközvetvén, elismerik a megteremtett tárgyalási alapot s a javaslatok megvizsgálására, valamint az ellenjavaslatok megtételére időt kérnek.

Bécs, december 5.

A német haladó pártos és a német néppártos tartozó morvaországi és sziléziai képviselők ma közös ülésen egyhangúlag a következő nyilatkozat kibocsátását határozták el:

Tekintettel arra, hogy a csehországi német képviselőknél a csehországi nyelvkérdés rendezésére vonatkozó javaslatai Morvaország és Szilézia nemzetiségi és nyelvi viszonyainak eltérő voltánál fogva ezekre a tartományokra nagy részben nem alkalmazhatók, a morvaországi és sziléziai német népképviselők kijelentik, hogy törhetetlenül ragaszkodnak a két tartomány nyelvi viszonyainak rendezése tárgyában a német pártok teljes megegyezésével megállapított alapevekhez és javaslatokhoz, ugyszintén ahhoz a követelésükhöz, hogy ez a rendezés csakis a törvényhozással utján történhetik.

Bécs, december 5.

Politikai körökben az érdeklődés a csehországi német képviselők egyezkedési terveze körül összpontosul. Jóllehet ma nem volt ülés a képviselőházban, a folyosókon mégis nagy élénkség uralkodott. Az összes cseh klubok parlamenti bizottságai előbb külön-külön, majd közösen tanácskoztak s elhatározták, hogy a németek eláboratúrára szintén eláboratúrmmal válaszolnak. E renunciómat a Prágában osztrákok tartandó ülésen fogja megállapítani az ifju-osehek végrehajtó-bizottsága, melyen a Reichsrath és a tartománygyűlés valamennyi ifju-oseh tagja meg fog jelenni. Annyi bizonyos, hogy a csehok a német javaslatokkal szemben nem helyezkednek visszautasító állásponton s hogy rövid idő mulva össze fog ülni a cseh-német egyezkedő konferencia.

Bécs, december 5.

Egy kiadott kommuniké szerint az ifjuoseh klub parlamenti bizottsága ma délelőtt több óráig tartó gyűlést tartott, amelyen megvitatták a németek elabo-

rátumát. A konferencián kifejezésre jutott nézetekből kitűnik, hogy a németeknek előterjesztett alapelvei naggyobbrészt *elfogadhatatlanok*. A parlamenti bizottság elhatározta, hogy a konzervatív nagybirtokosság és a cseh agráriusok képviselőivel közösen tartandó délutáni megbeszélésben egy alapos elaborátum kidolgozását fogja indítványozni, amelyben meglegyen a pozitív alap a cseh korona országában a csehek és németek között felmerült vitás kérdések megoldásához. A konzervatív nagybirtokosság és az ifjú-csehek képviselőinek közös értekezlete beható vita után elhatározta, hogy a maga részéről oly elaborátumot fog előterjeszteni, amely pozitív alapja lesz a németek és csehek közötti vitás kérdések komplexuma feletti tárgyalásoknak. A cseh agráriusok és a cseh nemzeti szocialisták ehhez hozzájárultak.

A német kereskedelmi szerződés fölmondása. Berlinből táviratozzák nekünk: A birodalomgyűlésen ma az a hír volt elterjedve, hogy a német kormány az Ausztria-Magyarországgal való kereskedelmi szerződést *december 31-én föl fogja mondani*. Azt is beszélik, hogy a német kormány már több állammal tárgyal az új kereskedelmi szerződésről s hogy az Oroszországgal való szerződés valószínűleg még a mostani ülészek folyamán létre fog jönni.

A macedóniai reformok. Külügyi politikánk intézőinek szándékaival ismerős helyről írják lapunknak: A szultán által kinevezett bizottság hónapokon át volt tanácskozás után hivatalosan közzétette azokat a reform-rendszabályokat, melyeknek célja a szultán macedon alattvalói biztonságának és jólétének megerősítése. E reformok tendenciája tehát a lehető legdicsőrebb s éppen azért minden oldalról bizonyára teljes szimpátiával fogják őket üdvözölni. E mellett pedig határozott, nagy sikere a mi külügyi politikánknak is, mert ezek a rendszabályok az osztrák-magyar-orosz együttműködésnek eredménye. Báró Calice, a mi nagykövetségünk és Sinoviev orosz nagykövet hónapokon át fáradoztak rajta, hogy a portát a helyzet komolyságáról és a reformok szükségéről meggyőzzék s erélyes akciójuknak az utóbbi időben a német diplomáciai képviselőt is meg tudták nyerni.

Bármily megnyugtató okoz is azonban az a szimpátiák tény, hogy az osztrák-magyar-orosz együttműködés a Balkánon a legüdvösebb gyümölcsöket termi meg, a helyzettel jól ismerős helyen tudatban vannak annak is, hogy a reformok a közigazgatásnak minden ágába egészen gyökeresen bele nem nyulnak. Es ezentúl tudják azt is, hogy bármint rendszabály a tenni-valóknak csak fele része lehet. A másik és fontosabb része az, hogy a szükségesnek elismert rendszabályokat *végre is hajtsák* arra alkalmas férfiak segítségével. Eppen Törökországban más alkalommal is jelentek már meg rendeletek, amelyek hasonlóan üdvös célokat szolgáltak, anélkül, hogy egyebek maradtak volna irrott malasztál. Mindenesetre meg kell tehát várunk, milyen lesz a hozott rendszabályoknak a gyakorlatban való végrehajtása. Addig pedig maradjunk annál, hogy nyugtázzuk gróf Góluchovszkinak a reformok kieszakolásában való nagy sikerét. Tétélezzük fel a portánkat a végrehajtásban is óhajandó komoly jóakarattal s várjuk meg az egész akciónak gyakorlati keresztvételét, mert bár a rendszabályokat teljesen gyökereseknek nem is tartjuk, mégis, komoly végrehajtásuk esetén azt az üdvös eredményt várjuk tőlük, hogy a jogos panaszokat egyben-másban orvosolni fogják.

Szerb puhatolódzás. Széva ziesai püspök Karlóczára utazik, ahonnan ellátogat a kruszedoli kolostorba, hogy az elhunyt Milán király sírjánál rekviemot tartson. Ez egyházi funkciókn kívül azonban a püspöknek állítólag politikai küldetése is van és pedig az, hogy puhatolódzzék az iránt, vajjon a szerb királyi-párnak az a terve, hogy Kruszedolon át Budapestre, vagy még messzebb, Bécsbe utazzék, nem ütközök-e legyőzhetetlen nehézségekbe.

A német birodalomgyűlés.

Budapest, december 5.

A német birodalomgyűlés tegnap esti ülésén nagyon kinos jelenet történt. Mialatt Heime szocialdemokrata beszélt, Placke nemzeti szabadelvű képviselő, ki azelőtt órnagy volt, egészen hangosan így szólt:

— Hát nem tudnak ennek az embernek egy pár pofont adni?

Fachnicka szabadelvű képviselő felháborodott ezen a durvaságon és rákiáltott Plackera:

— Hallatlan, hogy én így mer beszélni!

Minthogy más szabadelvű képviselők is tiltakoztak, Placke ilyenformán mentegetődzött:

— Önöket nem kínáltam volna meg ezzel!

Erre már a szocialdemokraták is megmoz-

dultak és Placke felé nyomultak, aki fölkelte helyéről és a termet elhagyta.

Ez incidens után Heyl németnemzeti képviselő a miatt panaszodik, hogy a baloldaltól oly sértő szavak röpködnek át a tuloldalra, mint banditák, zsebmetszők, kitaratók.

Stadthagen: Még más is történt. Azt kiabálták, hogy szemtelen rabló, de a gyávák nem mernek jelentkezni. Az ilyen emberek senkit sem sérthetnek meg. (Nagy lármá.) Egy nemzeti szabadelvű pofonokat ígért Heimenak. (Nyugtalanosság.)

Liebermann v. Sonnenberg: Stadthagennek a fajtája...

Büsing alelnök (hevesen): Ezt nem szabad mondania.

Liebermann: De ki kell mondanom.

Büsing: Akkor rendreutasítom.

Liebermann: Az előbb én kiáltottam, hogy *ezidő*. (Nyugtalanosság.) Egyébiránt követelem a házszabályok megváltoztatását oly értelemben, hogy az, akit egy ülésről kizártak, mint tegnap Singert, az kényszerítve is legyen a termet elhagyni.

Berlin, december 5.

A birodalomgyűlés mai ülése nagyon nyugodtan kezdődött.

Először Bebel panaszáról tárgyaltak, melyben a szocialista pártvezér tiltakozik egy rendreutasítás ellen, amiben gróf Stolberg alelnök részesítette. A birodalomgyűlés 168 szavazattal 63 ellenében elutasította a panaszt.

Ezután az elnök felolvasta a többségnek a házszabályok módosításáról szóló indítványát. E szerint az elnöknek bizonyos esetekben joga van, hogy belátása szerint engedje meg a szónokoknak a tel-szólalást.

Stockmann (birodalmi párt) indítványozza, hogy utasítsák vissza az egész szakaszt a bizottsághoz, hogy így kikerüljék a szocialdemokratáknak egyenként előterjesztett visszautasítási indítványait. A ház 194 szavazattal 73 ellenében Stockmann indítványa fölött napirendre tér. Ezután Atrick (szocialdemokrata) terjeszt elő egy jelentést.

Atricknak csaknem két óráig tartó referálása után a ház ellogadta Kardoffnak elnapolási indítványát. A ház hosszabb vita után ellogadta Ballestrem alelnöknek előterjesztését, hogy a szabadelvűbb ülés kedden legyen, napirendjén a többségi pártoknak a házszabályok módosítására vonatkozó indítványával.

A berlini szocialdemokraták tegnap huszonhét helyen tartották tiltakozó gyűlést, melyekre óriási tömeg ösztönlőt. Több terem színlüket megtelt pedig némelyik háromszor emberről is többlet képes magába fogadni. A rendőrség este 8 órakor már senkit sem boosított be a termekbe. A rendet sehol sem zavarták meg, kivéve a katolikus-egylet termet, ahol még a gyűlés megnyitása előtt számos katolikus jelent meg. Ezt a gyűlést a rendőrség csakhamar föl-oszlatta. A többi gyűlésen a szocialdemokrata közönség zavartalanul meghallgathatta az elvtársak jelentését. Némely helyen meg az ellentétből való szónokok is beszélhettek s ezeket a szocialdemokraták nyugodtan hallgatták meg. Legnagyobb volt az elkeseredés a szabadelvű néppárt ellen, s a szocialdemokraták megesküdtek, hogy a szabadelvűeket soha többé nem fogják támogatni a választásoknál. Valamennyi gyűlésen határozati javaslatot fogadtak el, mely a legelősebb szavakkal ellélti a házszabályok föloltorgatását, az alkotmányserstést, a kisebbség ellen alkalmazott erőszakot, amel'et oly többség határozott el, mely inkább vadászni megy, semhogy a birodalomgyűlés tárgyalásain megjelenjék.

Tegnap napon a szocialdemokraták alaposan szakítottak Richter Jenő pártjával.

A Tageszeitung szerint a birodalomgyűlési többségi pártjai indítványt nyújtottak be, amely szerint az elnököt föl kell jogosítani, hogy belátása szerint ad-hassa meg a szót, ha a házszabályokhoz akarunk szólni. Azonkívül ki akarják mondani, hogy a házszabályokra vonatkozólag senki ne beszélhessen. Ugyanaz a lap a következőket írja: A német mezőgazdasági tanács a helyzet beható megvitatása után december 1-én arra a megállapodásra jutott, hogy a vámtárára vonatkozó eredeti indítványaiban benne van mindaz, amit a mezőgazdaság érdeke megkövetel s ami más érdekek károsítása nélkül lehetséges. Sajnálja ennél fogva a gabonavámok alacsony megkövetését, az állatvámok megkövetésnek föladását és az iparvámoknak túlságosan magas tételekben való megállapítását, de elismeri, hogy Kardoff indítványa lényeges javulást jelent a mezőgazdaságra nézve. Nem is szöve a szocialdemokrata obstrukció esetleges győzelmének nagy politikai veszedelméről, gazdasági szempontból is nagy baj volna a vámtárfia meghusulása, annál is inkább, mert ez esetben a mostani, a mezőgazdaságra káros kereskedelmi szerződések tovább is érvényben maradnának.

HIREK

Budapest, december 5.

— Személyi hír. Mihlós orosz nagyherceg Budapestre érkezett.

— A király állapota. A Neues Wiener Tagblatt közli, hogy a király napról-napra jobban érzi magát és csak éppen udvari orvosa határozott tanácsára kiméli magát. A karácsonyi ünnepeket a király Wall-seaban, Mária Valéria főherceggal együtt oszálja körében fogja tölteni. Bozenből táviratozzák, hogy a király állítólag hosszabb időre Arcoba készül. Bécsben azonban mit sem tudnak erről az utitervről.

— Új igazságügyi előadó. A király dr. Molnar Gábor órnagy-hadbíró a honvédségi főparancsnokság állományából a honvédelmi minisztérium állományába való áttelvezése mellett, a csendőrségi felügyelőség igazságügyi előadója kinevezte egyuttal neki a Ferenc József-erdő lovagkeresztjét adományozta.

— Szegedi küldöttség a minisztereknek. Szeged város részéről ma egy küldöttség kereste föl a képviselőházban Széll Kálmán miniszterelnököt, Iloss Sándor igazságügyi és Darányi Ignác földmívelésügyi minisztert. A küldöttséghez, melyet Fálffy Ferenc szegedi polgármester vezetett, csatlakozott Magyar Gábor piarista rendfőnök, továbbá Szeged város két országgyűlési képviselője: Polczner Jenő és dr. Lázár György. A szegediek az igazságügyminisztert azt kérték, hogy a létesítendő új javító-intézet Szegeden állítsa föl. A földmívelésügyi miniszternél azért járt a deputáció hogy a beruházás költsésein föl állíttassa helyre, illetőleg megfelelő méretekben építtesse ki a szegedi körtöltést, amelynek hivatása lenne, hogy Szeged beiterületét az árvíz ellen megoltalmazza, amely céljának azonban a köröltés a mai állapotában egyáltalában nem felel meg, mert egyrészt az 1874-iki árvíz után lehoradtak, a másik része pedig elegenden méreteinél fogva nem nyújt biztonságot. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter kilaftásba helyezte a kérelem teljesítését, de csak úgy, hogy a költségekhez a város is járuljon hozzá, ámbar az 1879-iki árvíz után az állam kifejezetten magára vállalta a köröltés fenntartását. Széll Kálmán miniszterelnök szívesen fogadta a küldöttséget, s bár a szakminiszterek kezdeményezése nélkül nem avatkoztak a dologba, megígérte, hogy tőle telhetőleg támogatja a kérelmet.

— Beteg pártvezér. Berlinből jelentik hogy Leuczow-ot, a birodalomgyűlés volt elnökét és a konzervatív párt mostani vezérét megint gyöngye szélhűdés érte. Közvetlen veszélytől nem kell tartani.

— Kiténtetések. A német hivata os lap mai száma közli, hogy a császár Singer Szigmund budapesti hírlapírónak, a kiváló publicistának a vörös sasrend harmadik osztályát, Pinter canei osztrák-magyar főkonczulnak a koronarend második osztályához a gyémántokat és Szilas Berzenkovich Remi aligiri osztrák-magyar főkonczulnak a koronarend második osztályát adományozta.

— Nagy Frigyes és Krupp. A Krupp eset alkalmából a Neue Zeit című szocialdemokrata hetilapírókat a következőket írja: A császár felelős tanácsadó, akik Vilmos esseni beszédét összeállították, nyilván nagyon agódnak a német haza sorsa fölött, de a német történelmet nem igen ismerik. Ha ismernék, tudnák, hogy a császár egy híres és zseniális előde számtalanszor elkövette azt a „gyilkosságot”, melyet a Vorwärts követett el. Nagy Frigyes nem egyszer rágalmazta meg uralkodó társait ugyanavval, amit a Vorwärts Krupp urról állított. Nagy Frigyes pedig nem is a szerkesztőség, „biztos” menedékváró, hanem a királyi trónról lödözte le mérges nyilait, de soha gyilkosnak nem neveztek érte. Még csak komoly szándék sem vezette Vilmos császár elődjét, mikor Isten kegyelméből való barátait így megrágalmazta, hanem egyszerűen szórakozni akart. Nagyon sajnáljuk, hogy a nagy királyi költeményeiből egyetlen egyet sem reprodukálhatunk, de szemérmes korunkban ezek a költemények nem állják ki a nyomdafestéket.

— Kiténtetett magyar tudós. Stokholmból jelentik, hogy az irodalmi, történeti és régiségtani akadémia dr. Hampel Józsefet, a budapesti Nemzeti Múzeum igazgatóját tagjává választotta.

— Kubik-Korodi-éffer. A képviselőház mai ülésén heves szóváltás folyt le Kubik Béla függetlenségi és Korodi Lajos szász nemzetiségi képviselők között. Kubik ugyanis Korodi szavaira azt kiáltotta, hogy *hasznák*, mire Korodi azt felelte, hogy Kubikot nem veszi komolyan. Kubik erre megvetését nyilvánította Korodival szemben. Az ügyet Korodi még az ülés folyamán lovagias térre vitte: Schmidt Károly és Melcer Vilmos szász nemzetiségű képviselőkkel provokálta Kubikot, aki a maga részéről Sebess Dénes és Gál Sándor függetlenségi képviselőket kérte föl segédeül. A megbízottak már ma tárgyalták az ügyet. Kubik segédei becsületbíróság döntését kívánták, amit Korodi segédei ellogadtak. A becsületbíróság holnap fogja tárgyalni az ügyet.

— **Ratiu meghalt.** Nagyszébenből jelentik, hogy dr. Ratiu János ügyvéd, az ismert dák-román agitátor tegnap este hetvenöt éves korában meghalt. A nyughatatlan véru embert az erdélyi részli tulzó oláhok vezérének vallották, aki a szerepében gyűlöletes igazságot folytán sokszor összeütközésbe jutott a bíróságokkal. Agitatorius munkálkodásának java a kilencvenes évek elejére esik és a hírhedt memorandum miatt neki is kijutott a „mártírságból”, amikor 1894-ben 15 hónapi államfogházra ítélte a kolozsvári esküdt-bíróság. A hosszabb szabadságvesztéstől megtörten és néhány társának megfizetett szereplése miatt elkeseredve, félrevonult a meddő politikálástól és csöndes emberré lett. Most örökre elesondedett és sarkóvére ráillik feliratul az ismert mondas: Itt nyugszik, aki életében nyugodni nem tudott.

Dr. Ratiu János a tuzóromán párt feje volt. Mind ügyvéd kezdte meg szereplését a nemzetségi ügyekben. Igaztása a megyegyűléseken s a román társaságokban oly nagy lett, hogy csakhamar ő lett az erdélyi részli románok vezére. Mikor a román komitő megalakult, őt választotta meg elnökének. A tordai magyarság is megalkotta Ratiu igaztását; egy alkalommal nagy tüntést rendezett ellene s beverte háza összes ablakait. Ratiu, zikiből ilyenképpen mártír lett, a tüntetés után átköltözött Nagyszébenbe. 1894-aen a kolozsvári esküdtsek elő került a hírhedt memorandum miatt, melynek megszerkesztésében neki is nagy része volt. Az esküdtbíróság egy évi és három havi államfogházra ítélte. Azóta keveset lehetett róla hallani. Nagyszébenből ritkán távozott el. 1896-ban, mikor az *Assiatiuma* nevű irodalmi társaság nagygyűlést tartotta Lugoson. Ratiu egész táborakrával, az ugynevezett tribunista-párttal kivonult Lugosra, de csak néma szemlélője volt a gyűlésnek, amelyen különben sem lehetett politikáin. Régebben állandó összeköttetésben állott a romániai ligával s amikor ennek a napja lealkonyodott s a liga illoszlott, dr. Ratiu igaztása is élet vesztette. Igen eszes és tanult ember volt, hatalmas, imponáló termettel, jó szónok is volt s így nem csoda, ha az igaztók ellogadták vezérének.

— **Eldölt pályázat.** A hódmézvársárhelyi Fekete Sas vígadó- és szálloda-épilet tervpályázata ügyében tegnap döntött a város műszaki vezetőség és a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet kiküldött tagjából álló zsüri. Díjakat nyertek: *Tural* jellegű pályamű, tervezte *Somló* Emil budapesti építész, másodsorban a *Fekete Sas* jellegű tervező *Himmler* Dezső és *Mányay* Béla, harmadsorban *Sas* I. jellegű, tervezte *Pártos* Gyula.

— **Magántanári próbaelőadás.** Az állatorvosi főiskolán pénteken délelőtt dr. *Rhorer* László főiskolai tanársegéd magántanári próbaelőadását tartotta: „A fizikális kémia szerepéről az orvostudományokban” címmel. A nagyszámú hallgatóság, melynek sorában a főiskola tanárain és hallgatóin kívül sok vendég is volt, a magas tudományos színvonalon tartott szép előadást nagy tetszéssel fogadta és befejeztével ónken megéljenze az előadót.

— **Házasság.** *Mittelmann* Nándor, a keleti Akadémia tanára eljegyezte *Delli* Hermina kisasszonyt, *T. Delli* Emmán, a *Nemzeti Színház* kitűnő művésznőjének húgát.

Spieler Odón, a *Spieler* Ferenc és fia egri kereskedő-cég beltagja eljegyezte özvegy *Klein* Dávidné leányát, *Jólané* Rozsnyón.

Krausz Gyula állatorvos e hónap 8-ikán vezeti oltárhoz *Erdős* Irma kisasszonyt, özvegy dr. *Erdős* Jakabné leányát Dunaföldváron.

— **Letartóztatott kasszafurók.** A rendőrség két veszedelmes betörőt tartóztatott le, akik Magyarország leghíresebb betörői és kasszafurói: *Bohmsek* József miskolci születésű 35 éves vasesztergályos és *Kiffer* István budapesti születésű 35 éves géplakatos a veszedelmes emberek, akik tettesei azoknak a kasszafurásoknak, amelyek ez évben Budapestet törítették. Az elkövetett kasszafurások a következők: *Várny* Pülöp nyomdatulajdonos, Régi pósta-utca 3., *Dárday* Aladár könyvkötő, József-utca 11., a *Magyar Földrajzi Társaság*, *Rudolf* Rakpart 8., *László* Zsigmond kegyelő, Uj-utca 6., *Sántó* és *Schwarz* szállító-cég, Dohány-utca 14., *Fried* és *Krakauer* nyomdatulajdonosok Lázár-utca 15. és *Radits* Adolf borkereskedő, Szerecsen-utca 7-9. sz. alatti üzletében. *Bohmsek* tegnapelőtt este éppen esküvőjét tartotta, amikor letartóztatták. A detektívek Ormóvölgy-utca 34. sz. lakásáról irakkosan vitték a főkapitányságra.

— **Megmérgezett szentel bor.** A *Klagenfurt* mellett levő *Feistritz*-ban a múlt vasárnap a mise végén hirtelen összerogyott a pap és nemokára iszonyu kínok között meghalt. A vizsgálat kiderítette, hogy a szentel bor, amely a plébánia pincéjéből került ki, meg volt mérgeve. A gyanu a káplánra irányult, akit az államügyészség le is tartóztatott.

— **Az osztrák párbaj-ellenes liga.** Az alsó-ausztriai tartománygyűlés házában lovagteremben, báró *Chlumecy* elnöklése alatt, amint röviden már jelentettük, tegnap alakult meg a párbaj-ellenes liga osztrák főlkja. A felette érdekes alakuló gyűlésen számosan vettek részt az osztrák arisztokrácia köréből, köztük báró *Biegeleben*, báró *Bezeany*, lovag *Bilinsky*, gróf *Schönbörn*, az osztrák urakházának sok tagja miniszteri tanácsosok s ötötönök sok ügyvéd.

Az elnök megnyitotta az ülést s beszámolt az előkészítő bizottság működéséről. 1901. december hatodikán háromszázötven aláírással ellátott fölhívást intéztek a közönséghez, melyben állást foglaltak a párbaj ellen s a becsületbíróság intézményének behozatalát sürgették. Ez a fölhívás nem maradt hatás nélkül. Első hatása abban nyilvánult, hogy megalakult a párbaj-ellenes ligát előkészítő bizottság, amely előadatlant tűzte ki, hogy a fölhívásban foglalt eszméket megvalósítja. A mozgalom egyre terjed s ma már hatszáz tagja van a ligának. *Chlumecy* így végezte beszédét: Önöknek arra kell törekedniök, hogy lépésről-lépésre meghódítsák a közvéleményt. Kezdjék meg nagy munkájukat, amelyhez Isten áldását kérem.

Az elnök megnyitotta után *Lammasch* tanár referált arról a kérdésről, hogy mielőle büntetőjogi változtatások volnának szükségesek a becsület hatályosabb védelmére. Kiindulva abból, hogy a büntetőtörvények a becsületsértést nem büntetik elég súlyosan, a következő eredményekre jutott: A pénzbüntetés nem lehet büntetés a becsületsértés ellen, hogy a becsületsértők magánzárkában bűnhődjenek, a szándékos becsületsértést szigorú börtön-büntetéssel kell büntetni s ha vaiaikit a saját utján sértenek, a sértelet követelhesse a büntető ítéet nyilvánosságáhozatalát. *Lammasch* szükségesnek tartaná továbbá, hogy azokat, akik valakinek nyilvánosan szemükre hányják, hogy nem loadták el a párbajra való kihívást, vagy hogy nem hívták ki valakit párbajra, szintén súlyosan büntessék. Ami a becsületügyi bíróságokat illeti, *Lammasch* első sorban azt tartja szükségesnek, hogy a becsületsértési ügyekben a magasabb bíróságok ítélkezzenek s hogy ha a sértes nem történt nyilvánosan, a becsületügyi bíróság sem járjon el a nyilvánosság előtt. Az aiaukó gyűlésben még *Klein* osztálytanácsos is beszélt s a becsületbíróságok szervezésének módjait ismertette. *Klein* beszéde után a gyűlés egyhangulag kimondta a párbaj-ellenes liga megalakulását, megválasztotta a liga vezetőit s *Bourbon* Alonx herceget tiszteletbeli taggá választotta. Az osztrák párbajellenes liga elnöke, dr. gróf *Thun-Hohenstein* Jaroszlav lelt. Aelnökök listek: báró *Chlumecy*, lovag *Bilinsky* Leo, dr. báró *Schönbörn* Zsigmond és dr. *Lammasch* Henrik.

— **Halálozás.** Erendrédi és csokolyi *Fényes* Aurél nyugalmazott árvaszaki főnök november 29-én Nagyváradon meghalt. Halálát testvérei és kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Belcredi temetése.** *Gmunden*-ből táviratozzák: A Belcredi-villában délután 3 órakor szentelték be ünnepélyesen gróf *Belcredi* Richárd holttestét. A becsületsértés jelen voltak a cumberlandi herceg a hercegnőkkel és udvarával, báró *Call* kereskedelemügyi miniszter, gróf *Bylandt-Rheidt* helytartó, *Gmunden* egész hivatalnokai kara, az arisztokrácia stb. A holttestet a *Rudolf*-pályaudvarra vitték, ahonnan a morvaországi *Ingrowitz*-ba szállították. Mint egy *gmundeni* távirat jelenti, *Belcredi* értékes teljegyzéseket hagyott hátra.

— **Napközi otthon az iskolában.** A szegény gyermekek testi és lelki épségének védelmére napközi otthon teremt a jótékony társadalom. A nemes cs me buzgó előharcosává szegődött most *Glück* Frigyes fővárosi bizottsági tag, aki minden humánus törekvés sikerességéből a munka javát veszi ki magának. Roppant sok az olyan gyermek az iskolában, akik reggel e küldenek hazuról s estig haza sem mehet, mert a szülei munkában vannak. Azelőtt ezek a gyermekek az utcán csavarogtak s nagyon gyakran az éhség rákényszerítette őket, hogy lopjanak valahol egy kis enniivalól. *Bárczy* István tanácsos már tavaly megkezdte az iskolákban a napközi otthonok szervezését. Azok a gyermekek, akik nem mehetnek haza az iskolából, egyik terembe gyűlnek össze s egy tanító felügyelete alatt játszanak és síjdmunkát tanu nak. Nagy baj azonban hogy a gyermekek jelentékeny része nem tud magával enniivalót vinni. A népkonyhák és a Gyermekekről Egyesület igyekeztek enyhíteni a bajon, de az ő működésük kevés volt. *Glück* Frigyes, a nagynevű emberbarát belátta, hogy a kérdést csak társadalmi úton lehet megoldani. A jőzeivárosi harmadik számú iskolaszékben indítványt tett, hogy az iskolaszékek kebelében alakítsanak egyesületet, amely magára vállalja a napközi otthonok gondozását és

ellátását. Az indítványt nagy lelkesedéssel fogadták s pártolást végett megküldték a többi iskolaszéknek. A felhívásnak már mutatkozik az eredménye. A hatodik kerületi második számú iskolaszék megalakította a Napközi Gyermekekről Egyesületet. Az egyesület küldöttsége ma *Halmos* János polgármestertől a főváros támogatását kérte.

— **A jövő háborúja.** A *Magyar Békeegyesület* kérvésére és égisze alatt tartott ma este előadást a jövő háborújáról *Feldhaus* Richárd, a hírneves svájci színművész, aki a béke eszméjét hirdette, mostanában egész Európát beutazza. A *Pénzügyi tiszviselő* egyesületének díszterme ez alkalomból szorongásig megtelt díszes közönséggel.

Befejező szavaiban *Feldhaus* rámutatott arra, hogy az új eszmék eleinte sohasem találnak tetszésre a nagy tömegekben. Így van ez a béke eszméjével is, amely ma. amidőn csecesemőkorát éli, sokhelyt moosolyt fakaszt. Pedig mennyi élet és vagyon megy veszendőbe egy háborúban és az öldököl szerek jelölésével minő lesz még a jövő háborúja. Az új gyorstüzelők pusztításainál fogva kétségtelen, hogy a jövő háborúja elképzelhetetlenül borzalmas lesz. Nem apró csatározásokból fog állani, hanem évekig tartó egyetlen öldöklésből, amelyek csak mindkét fél végkimerülése vehet véget. A gazdasági romlás pedig, amely követni fogja, pótolhatatlan lesz. Hozzávetőleg kiszámítja, hogy abban az esetben ha a hármasszövetség háborúba keveredik a francia-orosz szövetséggel, egy katonára 10 frankot számítva, egy-egy hadviselő íének körülbelül 42 millió frankjába kerülne a háború naponta. Egy napon tehát mintegy 84 millió frank veszne bele a hadakozásba. Előadása második felében érinti a párbajellenes mozgalmat. Svájcban egyáltalán nem letetik a párbaj; kiküszöbölték az angol hadresegből s pusztulólélelben van Németországban is. Hiszi, hogy Magyarországon is sikere lesz a mozgalomnak. Mitűn még lelkes, szép szavakban buzdított a béke szeretetére, a halgatóság előtt szebbnél szebb vetített képeket vonatoltat el, amelyek részben a béke apoteozisát, részben a háború borzalmait mutatták be.

Előadása végén a nagyszámú hallgatóság lelkesen megtapsolta a világbéke hirdetőjét.

— **Bóra.** *Fiume*-ből jelentik: Tegnap este óta iszonyu bóra dühög; a nagy vihar cégtárlákat és kéményeket ledöntött; a színház tetejét megrongálta és a faraktárt szétbontotta. A vonatok nagyon kések és a hajók sem indulhattak. Az első hajó ma délelőtt 11 órakor ment Abázsiába. — *Trieszt*-ből táviratozzák, hogy az éjszaka óta ott olyan borzalmas bóra fúj, amilyent már több év óta nem tapasztaltak. A parti hajózás szünetel. A *Carinthia* Lloyd-gőzös az éj folyamán nem indulhatott el *Velencé*-be. A 4. számú mólón kikötött sónernek a vihar öszszetapte és elragadta két vitorláját. A villamos közúti vasút forgalma a reggeli órákban megszakadt, mivel a vihar elszakított egy telefontörőt. A szabad kikötőbe való bejáratnál a vihar ledöntötte egy villámpa oszlopát. A szabad területen egy vasúti kocsi a mozdonyból kirepült szikra által tüzet logett. A kocsit, amelyben 100 métermázsas szénrakomány volt, azonnal a szabadba vontatták, ahol a vasból készült részeket kivéve teljesen porrá égett. Több baill jutta és viaszkosvaszponnya is elégett.

— **Dráma a vasuton.** *Mannheim*-ban ma reggel a rendező pályaudvaron egy vasúti munkás, aki a kocsikat tisztogatta, az eső osztályu kocsiában alótt halántékkal holtan talált egy férfit és egy asszonyt. A vizsgálat egyelőre csak annyit derített ki, hogy az illető kocsi tegnap este érkezett *Frankurt*-ból *Mannheim*-ba és hogy a férfi körülbelül 30, a nő 25 éves lehet. Mindkettőnek rendkívül választékos az öltözéke. Irást nem találtak náluk és semmiféle jelből nem lehet megítélni, vajjon öngyilkosságot követtek-e el közös akarattal, vagy gyilkosság és öngyilkosság történt-e a vasuton.

— **Házasságüzegelő báró.** Megirtuk tegnap, hogy a rendőrség letartóztatta *Korzinek* Tivadart, aki több leánytól hássági ígéretekkel pénz csalit ki s ezenkívül bigámiait is követte el. Most kiderült *Korzinek*-ről, hogy báró és volt utászkapitány. Első felesége eökelő horvát családból származott, második felesége pedig egy szövegároos leánya. A szédelőgöt 1871-ben loztatták meg bárói és tiszti rangjától, amikor okiratbiztosítástért 11 évre ítélték.

— **Rehabilitált főmérnök.** *Veszec* város köztisztletben álló főmérnökét, *Szalay* Lajost hét hóval ezeltől a törvényhatóság közgyűlés állásától feljegyzette, állítólag szabálytalanságok miatt. *Szalay* felebbezett. A minisztérium tegnap nemcsak állásába helyezte vissza *Szalay*-t, hanem elrendelte, hogy visszatarított fizetését azonnal adják ki. egyben kimondotta, hogy ha az állítólagos mulasztások teljesen beigazoltak volna is, azok nem voltak olyan természetűek, hogy e miatt fel kellett volna függeszteni. A magyarság körében a minisztérium döntése nagy örömmel kelt.

— **Uri betörőbanda.** Nagy feltűnést keltettek katonai körökben azok a betörések, amelyeket a nyár folyamán, június, július és augusztusban a Ferenc József-kaszárnyában követtek el kilencszer egymásután titokzatos módon. A betörések rendszerint abban az időben történtek, amikor a legénység a gyakorlatra vonult el. A kaszárnyában valóságos stáriumot rendeztek el s a rendőrségi nyomozás eddig nem derített ki semmit. Az ismeretlen betörők először a legénységi szobákat törtek föl, azután az őrmesterek lakását, majd pedig a kádát-tisztelhetesek szobáját nyitították föl, utóbb betörték Merkl főhadnagy irodájába s így tovább. A titokzatos betörések dolgában együtt kutatót a katonai hatóság és a rendőrség, de úgy látszott, hogy az ügyes tolvajok nem kerülnek kézre. A múlt vasárnap azután — mint megírtuk — herceg Odescalchi Gézának az Üllői-ut 33. számú lakását törtek fel ismeretlen tettesek. Elvittek egy oszlop ékszerszert, ruhát és ezüstnemet. A rendőrség hiába kutatót a betörők után s már úgy látszott, hogy nem is kerülnek kézre. Tegnap végre azután meg lett a detektívek buzgólkodásának az eredménye. Az Andrássy-úti Millenium-kávéházban vasárnap délután egy négy tagból álló, uriasan öltözött társaság mulatott. Ugyancsak vasárnap reggel zálogosították el a Király-utcai Darvas-féle zálogházban az Odescalchi hercegtől ellopott tárgyak egy részét, dísz-kardokat és díszmagyar ruhákat, amelyek elindulnak. elegáns urak szállították oda, kétlovas birkocsin. A detektívek erre nagy buzgalommal láttak hozzá a kutatáshoz. Vasárnap délután a Millenium-kávéházba is ellátogattak s a feltűnően költekező társaságot megfigyelték. Tegnapelőtt este megint betörést követtek el a Csengeri-utca 51. számú házában s a házmester a gyanuba fogott teljesről személyleírást szolgáltatott a rendőrségnek. E személyleírás alapján a vasárnapi mulatózó társaság egyik tagjára ismertek a detektívek. A házmester által gyanuba fogott ur ember a Csengeri-utca 54. számú házában dr. Magyar Lajos néven lakott és a detektívek házkutatása meglepő eredményre vezetett. Sok tárgyat találtak az Odescalchi-féle lakásból, ugyancsak a honvédkaszárnya előtt holmija közül s így Magyar Lajos azonnal letartóztatott. Vele együtt összefogdoszták a vasárnapi társaságnak mind a négy tagját, Kidevült, hogy dr. Magyar Lajos álnévet használja és igazában *Mesterházy K.* Viktornak hívják. Jó családból való, huszoneg éves fiatal ember, aki irodalmi téren is munkálkodott. Több dolgozata és költeménye jelent meg a vidéki lapokban. A rendőrségen már előzőleg több írójelentést tettek ellene házasságszegéséért s most a véletlen az igazság kezébe juttatta a turlangos tolvajt. A Temesváron, Dunai-öbölön, Gyöngyösön, és Rákócsereszturon történt betörésekben részes, sőt Szegeden saját édesanyjának a lakását törte föl. Intelligens megjelenésű, szőke fiatal ember, aki a rendőrségen is szalonrúbakban jelent meg és gyáva hazudozás után megvallotta, hogy a kaszárnyabeli és az Odescalchi-féle betörésekben része van. A kaszárnyabeli betöréseket *Eberling József* honvéd-őrmester követte el s a tárgyakat *Mesterházy* és társai értékesítették. Valamennyien honvéd-katonák voltak s így ismerkedtek meg *Eberlinggel*. A másik két el-
fogott betörő *Hanusz Károly* honvetszónak, volt törvénytudós lapidárius és *Kunbacher Károly* volt könyvelő. Valamennyien intelligens megjelenésű emberek, jól öltözöttek s büntetveik végrehajtásában ez nagy előnyükre szolgált. Az Odescalchi-féle betörést úgy követék el, hogy éjjel elrejtették egy lélekes helyen s amikor a ház eloszlendült, beteszítették az első emeleti hercegi lakás ajtajának fatábláját s így hatoltak be a szobákba. Reggel a házmester kaput nyitott nekik és gyanulatlanul süvegelte meg az urakat. A nyomozás és bűnüldözés vállalta folyik s már is egy sereg betörés tetteseit sikerült felfedezni a négy jómódú személyében.

— **Felcségyi-őrült.** *Grácból* jelenlik, hogy *Meiensteinben* egy őrültség miatt gondnokság alatt lévő földbíró, *Grobicsék Antal*, öt gyermeke szemelátára fejszével agyonlőtte a feleségét.

— **Vidéki hírek.** *Temesváro*t a két hónap óta tartó zárlat folytán nagy húsrágulás állott be. A mérsárosok és hentések mozgalmat indítottak a zárlat megszüntetése iránt. — A krassószörényi *Töme*t községen a múlt éjjel 16 álarcos rabló betört *Pangl József* szőlős és kocsmáros házába s öt és feleségét oly súlyosan megsebesítették, hogy életbenmaradásukhoz kevés a remény. Az üzelet és lakást teljesen kiégették. A tettesek eddig ismeretlenek. Attól tartanak, hogy a kemény időszak alatt rablóbandák kezdenek garázdálkodni.

(x) **Kedves és hasznos ajándék** mindenkinek egy doboz, 3 drb finom akácia szappan. Kapható 2 K. 80 filléret, a Kálmántéri Kozma gyógyszeriarban. Postán is rendelhető.

(x) Csillogó karácsonyfádlaz Kertész: Tódornál.

Halálos pisztolypárbaj.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, december 5.

Halálos pisztolypárbaj híret jelent szombathelyi tudósítónk. A becsületbeli és minden egyéb ügyek obligát elintézésének mai áldozata dr. *Ernusz Géza* szombathelyi ügyvéd, *Ernusz Kelemen* főrendiházi alelnök unokaöccse. Özvegye és négy gyermeke gyászolja. Ellenfele *Stieder György* szombathelyi magánzó volt, aki — jellemző ez a mai lovagiaság elfajulására — hivatalos tiszteből folyó kötelességének teljesítése miatt inzultálta *Ernusz* ügyvédet. Magánjogi és büntetőjogi természetű dolgok bírói eldöntése után jutott az ügy a lovagias elintézés gyászossá vált stádiumába ami még megdöbbentőbb módon világít rá a párbaj igazságtalanságára és a duellum lovagiasági elvek ürességére. A tragikus esetről egyébként, amely kis időre megint erőt ad majd a párbaj-ellenes mozgalomnak, a következőkben számol be tudósítónk:

Szombathely, december 5.

Stieder György szombathelyi lakos magánzó ma délelőn a lovassági lakatnyában lefolyt pisztolypárbajban agyonlőtte dr. *Ernusz Géza* szombathelyi ügyvédet. A véres kimenteteli párbaj előmenyei a következők: *Stieder György* évekké elözött körülbelül 30.000 korona erejéig váltójót-állást vállalt itj. *Festetits Imre* grófért, aki abban az időben a 11. számú huszárezrednél mint hadnagy szolgált. Mikor a váltók lejártak akkor a gróf, aki időközben kilépett a katonaság kötelékéből nemesak, hogy nem fizetett, hanem mindenféle huzavonák után elvégre aláírásának valódiságát is kétségbe vonta. Eme jótállással kapcsolatban tömörked kamat, perköltségek és mindenféle egyéb kiadás merült fel, ugyannyira, hogy *Stieder György*re 40.000 koronát meghaladó adósság fizetése neheztelt, ami az ő vagyoni állását teljesen megrendítette. Az anyagi romlás végképp elkésztette *Stieder György*öt és pedig annyival inkább, mivel *Festetits* édesatyja, idősb gróf *Festetits Imre* duszagad ember, a szigetvári hitbizományi uradalomnak birtokosa. *Stieder* ismételtve irt idősb gróf *Festetits Imre*nek, felkérve őt, hogy ne hagyja őt az ifjabb grófért vállalt jótállása következtében tönkretetni és fia tartozásait fizesse ki. Gróf *Festetits Imre* *Stieder* leveleire nem is válaszolt, hanem ügyvédje útján értesítette őt, hogy fia helyett egy koraéjárt nem fizet, azután pedig ezt az elhatározását hírlapilag is nyilvánosságra hozta.

Stieder ezután *Grácsba* utazott és kérte idősb *Festetits* gróft, hogy őt az ügyre vonatkozólag hallgassa meg, a gróf azonban meglehetősen kíméletlen modorban elutasította őt, sőt a gráci rendőrségnek jeljelentette, hogy *revolverrel felfegyverkezve palotája körül járkal*. A gráci büntető bíróság *Stieder* ellen *zsarolás vétségének kísérlete* alatt a bűnvizsgálatot elrendelte. *Stieder* ez eljárás által a végsőig ingereltetve, több lap nyílterében éles támadást intézett idősb gróf *Festetits* ellen. Dr. *Ernusz Géza*, mint idősb gróf *Festetits* ügyvédje, a *Vas megye* nyílterében terjedelmes nyilatkozatot tett közbe a gróf képviselőjében, melyben igyekezett megvilágosítani ügyfelének álláspontját.

A hírlapi nyilatkozat arra ragadta *Stieder*et, hogy mikor dr. *Ernusz Grácsba* akart utazni, őt *tettesz inzultálta*. *Ernusz* rögtön visszatért a városba és segédeit elküldte *Stieder*hez. A segédek abban állapodtak meg, hogy az ügy akkor lejeztek be lovagias uton, ha a *Stieder* ellen gróf *Festetits* által zsarolás miatt indított bűnpör befejezett nyer.

Időközben a *Festetits*-féle szigetvári hitbizományi uradalom ügyése is hírlapi nyilatkozatot tett közbe a gróf képviselőjében. Az ügyész a nyilatkozat közzététele után szombathelyi pályaudvarra érkezett, ahol *Stieder* őt két ízben arculította. *Dr. Tóth* ügyész ez inzultus miatt *Stieder* ellen bűnpert indított. A zsarolás vádja alól *Stieder* a szombathelyi királyi törvényszék és a győri királyi ítélőtábla egybehangzó ítélete teljesen *felmentette*. A sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületértés miatt ellene folyamatba tett bűnpertben a szombathelyi törvényszék *Stieder*et *pénzbüntetésre*, a királyi ítélőtábla *egy hónapi fogságra* és a királyi kuria pedig jogérvényes ítélettel *pénzbüntetésre* ítélte.

Az ügyek ezen alakulása után a becsületbíróság utasította dr. *Ernusz* Gézá, mint szolgálaton kívüli viszonyban lévő hadnagyot, hogy *Stieder*rel szemben becsületbeli ügyét fejezze be.

A párbaj ma délután folyt le a lovassági kaszárnyában. A pisztolypárbaj 25 lépés távolság, 5 lépés avance s hat másodperc célzási idővel állapították meg, eredménytelenség esetén pedig

a kardpárbaj végkimerülésig. *Stieder György* segédei voltak báró *Chapov Károly* és *Szelekényesi Lipót* mérnök; dr. *Ernusz Géza* segédei pedig dr. *Németh Gyula* ügyvéd és *Szakáll Ferenc* máv. segéd-titkár, *Stieder* orvosa dr. *Róna Bernát*, *Ernusz Géza* pedig dr. *Feldmann Bódog* volt. A pisztolyokat a feltételek szerint mind a két fél hozta, sorsduzás folytán azonban *Stieder* pisztolyait használták. A *Szakáll* Ferenc vezetőségét által megkötött szokásos formalitások után a felek a kezükbe adott pisztolyokkal felállottak.

Az első golyóváltásnál dr. *Ernusz Géza* szándékosan félrelépett, mire *Stieder* kijelentette, hogy abban az esetben, ha ellenfele készkarva nem lök reá, ő sem fog lövési jogával élni. *Stieder* az első golyóváltásnál nem is löött. A második golyóváltásnál dr. *Ernusz Géza* célozott, de nem talált, épp így tévesztett célt *Stieder* golyója is. A harmadik golyóváltásnál *Stieder György* a célzási idő harmadik másodpercében lött és a golyó dr. *Ernusz Géza* tüdejébe jutott. Ugyanabban a pillanatban dr. *Ernusz* is felemelte fegyverét, karja azonban lehanyallott, eszméletlenül rogyott össze.

Az orvosok azonnal odarohantak de az első pillanatban látták, hogy *segíteni rajta nem lehet*. *Ernusz*ot kocsira tették és kórházba vitték, mire azonban odaérkeztek dr. *Ernusz Géza* meghalt. *Ernusz* özvegyén kívül négy kiskorú gyermeket hagyott hátra.

Stieder György a párbaj színhelyéről a városba visszatérve az utcán találkozott *Bárdossy László* királyi ügyésszel és bejelentette neki a párbaj lefolyását.

A brassói statisztikus.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Marosvásárhely, december 5.

A marosvásárhelyi esküdtribórság előtt ma kezdődött dr. *Lassel* Jenő brassói ág. ev. főgimnáziumi tanár sajtópörének tárgyalása. Dr. *Lassel* egy brassói német lapban kétségbevetta az országos központi statisztikai hivatal által a népszámlálás alkalmából közzétett adatok megbízhatóságát és azt írta, hogy a magyarság szaporodását feltűnő számokat mesterségesen érték el. E vádak megcáfolására a kereskedelmi miniszter felhatalmazta a marosvásárhelyi ügyészséget, hogy dr. *Lassel* ellen indítsa a sajtópört, amelyet ma tárgyal a marosvásárhelyi esküdtribórság. A bíróság elnöke *Dobó Sándor* törvényszéki elnök, tagjai *Vittek Károly* törvényszéki bíró és *Váry László* járásbíró. A vádat gróf *László Miklós* ügyész képviseli, míg a vádlottat dr. *Lurtz Károly* ügyvéd, országgyűlési képviselő védi. Mint tanut megidézték a tárgyalásra *Vargha Gyula* miniszteri tanácsos, a központi statisztikai hivatal igazgatóját. Az ügyészség dr. *Lassel* cikkének két passzusát inkriminálta. A német közleménynek inkriminált passzusai a hivatalos magyar fordítás szerint a következők:

Az összeoglaló ismertetésnek, amely természetesen csak a mesterkétség minden eszközeivel elért eredményeket tünteti föl s ennek dacára egész Magyarországot nézve, Horvátországot s Szlovániát is beleértve, az összes népesség létszámát kevesebb, vagyis csak 45-4 százaléknál kevesebbet tudott kibizni, lényeges tartalmát a következőkben aduk. — Továbbá: Ezen mesterségesen előidézett számok természetesen hamis képet adnak a tényleges viszonyokról.

(A vádlott.)

Az elnök mindenekelőtt a vádlottat hallgatta ki. Az elnök kérdéseire dr. *Lassel* elmondta, hogy 1867. december 20-án Brassóban született, családos ember, egy gyermek atyja evangélikus református vallású, tanár, bölcsészeti-doktor, vagyona ninos, katona nem volt. Egy gyermek bántalmazása miatt a brassói járásbírósg egyikben husz forint pénzbüntetésre és öt forint mellékbüntetésre ítélte. Miután szabályszerűen megalakult az esküdtszék, az elnök felolvastatta a vádiratot és az arra hozott vádiratározatot, mely szerint dr. *Lassel* a büntetőtörvénykönyv 258. szakaszába ütköző és 262. szakasza szerint minősítő és büntető és s 270. szakasz értelmében hivatalból üldözendő rágalmazás miatt helyezték vád alá. Dr. *Radványi* Aladár törvényszéki jegyző egész terjedelmében felolvasta az inkriminált cikket, mire az elnök bemutatatta *Láng Lajos* kereskedelmi miniszternek felhatalmazását, hogy az ügyészség a büntető-eljárást megindíthatja.

A vádlott kihallgatása előtt *Lurtz Károly* védő kéri, hogy a tárgyalás lefolyását pontosan örökítsék meg a jegyzőkönyvben amit az elnök megígért. Azután következett a vádlott kihallgatása.

Dr. *Lassel* Jenő kijelenti, hogy megértette a vádat de nem érzi magát bűnösnek. A lényűlés előadása előtt meg egyzi, hogy hábar jóga volna anyanyelvét használni (Az elnök: Csak tolmács útján!). A tárgyalás rövidítése céljából magyarul beszél és bocsánatot kér, hogy ha nem beszél olyan jól, mint ahogyan németül beszélne, de mégis reméli, hogy az urak meg fogják érteni. Az a vád, hogy az országos

statisztikai hivatalt rágalmozta. De a vádlott sem mikor a cikket írta. nem volt abban a véleményben, sem most nincsen abban a véleményben, hogy a statisztikai hivatal hamisan járt el: azt hiszi, hogy a cikkből nem is lehet ezt kiolvasni. Nem is volt szándéka ezt írni. Amit írt, azt csak egészen általánosságban írta. Az egész kötet, amelyet a statisztikai hivatal kiadott, tudományos mű és a vádlott is csak tudományos szempontból tette a megjegyzéseit. Majd hosszasan foglalkozott a statisztikai tudomány magyarozatával, miközben az elnök figyelemre vette, hogy csak a védelemre szorítkozzék. A vádlott ezután megemlíti, hogy a statisztikai hivatalhoz intézett egy beadványt ez év szeptember 6-án, amelyben állásponjtját kijelentette és ezt az iratokhoz kéri csatolni. A *Kronstädter Zeitung*ban október 6-án nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelentette állásponjtját. Vádlott ennek az iratnak egy részét néméltul akarja felolvasni.

Élnök: Talán magyar fordításban? A fordítás egyébként az iratok közi van.

Vádlott: Ezzel a nyilatkozattal az országos statisztikai hivatal előtt késznek nyilatkozott a nyilvánosság előtt kifejtett, hogy nem volt sérlő szándéka.

Vádlott: A kihallgatás után gróf László Miklós ügyész a bizonyítás kiegészítését indítványozta. Midőn iszignáltuk — ugymond — azt a cikket, e rágalmozáson kívül a legmesszebbmenő politikai céllatott kell elismernünk e hibákat. Ez a céllatott abban nyilvánult meg, hogy a külföld előtt meggyanúsítja a vádlott a statisztikai hivatalt a miatt, hogy a magyarság számarányait mesterkéltén, hamisan tünteti fel. Indítványozta, hogy hallgassák ki tanuként Schroff Hermant, a *Kronstädter Zeitung* szerkesztőjét és a lap összes munkatársait.

A védő ellenzte egy az újabb tanuknak, valamint a már beidéztet tanuknak kihallgatását is.

(A statisztikai hivatal igazgatója.)

A törvényesek ezután elrendelte Vargha Gyulának, a statisztikai hivatal igazgatójának kihallgatását, aki elmondta hogy minő rigorozitással történt a népszámlálás s hogy a hivatal azon volt hogy az adatok őszességét, különösen az anyanyelv tekintetében, híven, pontosan és részletesen tüntesse föl. Több konkrét adatot is sorolt föl, amelyekből kitűnt, hogy a hivatal minden tekintetben a legminőségűsabb pontossággal járt el.

Élnök: A nem magyarku közsegregő vagy helysegregő különleges utasítások nem voltak?

Tanu: Nem. Csak általános, egyöntű utasítás volt és ezek az utasítások nemcsak magyar nyelven készülték, hanem a hazában dívő minden nyelven.

Ügyész: Mit gondolt a tanu, ezen cikk csak a statisztikai hivatal meggyanúsítására iratolt?

Tanu: En egyénleg úgy vagyok meggyőződve — mondom, tisztán csak egyéni véleményemet tolmácsolhatom — hogy ennek a célla algha csak a statisztikai hivatal meggyanúsítása volt.

Élnök: Ezen adatok a külföld előtt is ismertettek?

Tanu: Nagyon érdeklődtek a külföld is ezek iránt de sajnos, nemcsak tudományos szempontból; mert ha csak abból a szempontból érdeklődnek, nos hát közvetlen őszekgütésben vagyunk a külföldi statisztikai hivatalokkal, amelyek tudják, hogy mennyire komolyan dolgozunk; de sajnos, hogy nemcsak ezen az uton értesínek dolgainkról, hanem vannak, akik félrevezető adatokat terjesztenek.

Ügyész: Nem tudná a tanu ur kimutatni, hogy pl. Brassóban kik voltak a népszámlálók?

Tanu: Bemutatja a hiteles névsort, amely az alispán és a polgármester aláírásával látatott el.

Élnök: Annak ide én ennek felolvasására nézve előterjesztést fogok kérni.

Védő megmutatja a tanuak a stisztikai hivatal részletes utasításainak egy példányát. Kérdi, hogy az hiteles-e?

Tanu a kérdésre igenlőleg felel.

Védő kérdi, hogy a német számlálódiapon a fordítás miért nem felel meg a magyar eredetinek? A nyolcadik kérdés ugyanis a magyar eredetiben így hangzik: „Mi az anyanyelve, vagyis az a nyelv, amelyet magának vall és legjobban és a legszebben beszélt? Ez a szó „legjobban“ a német számlálódiapon illető kérdéséből hiányzik.

Tanu: Meltőzassék felolvasni a német fordítást egészében, hogy vissza adja-e teljesen és híven a magyar eredetét.

Védő felolvasa a német fordítást és megjegyzi, hogy nem akarja gyanusítani a statisztikai hivatalt, hanem ezt a körülményt csak azért akarta megállapítani, hogy védőbeszédében hivatkozhassék rá. Kérdi továbbá tanut, hogy az 1890. évi népszámlálás alkalmával az anyanyelv ugyanezen kérdés után állapítatott-e meg?

Tanu: Az 1890. évi népszámlálás alkalmával egyszerűen csak azt kérdeztek, hogy „mi az anyanyelve“. De minthogy arról győződött meg a statisztikai hivatal, hogy ez a minden magyarozat nélkül feltett kérdés sok esetben kontroverzira vezethet, mert nem egyöntűleg fogták fel a végrehajtók-közégek, éppen ezért látta szükségesnek a hivatal oly szabatos meghatározást keresni, amely minden kétséget és ingadozást kizárjon.

Védő: Nem tapasztaltott-e, habár szűkebb körben, de az 1900. évi népszámlálás alkalmával is, hogy az így feltett kérdést is itt, meg amott rosszul fogták el?

Tanu: Két eset volt olyan, ahol tényleg úgy értelmeztek, hogy beszélt jól magyarul, tehát magyar. De ez egészen szörványos eset volt.

Védő kérdezi, hogy Magyarországon az anyanyelvet épp úgy puhatólják-e ki, mint pl. Ausztriában és Amerikában.

Tanu: Ami talán legközvetlenebbül érdekel

bennünket ezen a téren, az Oroszország és Ausztria. Ausztriában a farságlási nyelv az irányadó. de hogy ez nem meg-elő, erre nézve hivatkozik Rauchberg Henrik, a prágai német egyetem kitűnő tanárának tanulmányára, amely arra a következtetésre jut, hogy a nemzetiség megállapítására az egyetlen megengedhető eszköz csakis az anyanyelv lehet. Oroszországban épp úgy az anyanyelvet használják, mint nálunk. **Védő:** És Amerikában.

Tanu: Amerikában egészen különleges viszonyok vannak. Ott nagyon zavaros az a nyelvi kérdés.

Élnök (vádlotthoz): Van-e valami észrevétele a tanu vallomása ellen?

Vádlott: A központi statisztikai hivatalhoz beadványt intéztem és a Kronstädter Zeitungban is közzétettem egy nyilatkozatot, amelyekben határozatlan azt mondtam hogy nem volt szándékomból a statisztikai hivatalt sérteni és sohasem vontam kétségbe, hogy a statisztikai hivatal jogosan járt el. A méltóság ur ezt nem vette kézhez?

Tanu: Kézhez vettem, de ebbe én egyáltalában be nem folytak.

Élnök: A miniszter ur ó nagyméltósága adta a figyelemfelteszt; ebbe a dologba a tanu be nem folyt.

Élnök az ügyész indítványára és a védő hozzájárulására felolvasa a brassói népszámláló biztosok híres jegyzését, amelyből kitűnik, hogy tulajdonképpen százas nemzetiségűek voltak a népszámláló biztosok.

Gróf László Miklós ügyész eláll *Schroff* Hermant kihallgatását, nehogy a tárgyalás elnapolása váljék szükségessé; azon egyéb tanuk kihallgatása mellett akikre a vád hivatkozik, már az ügyet anélkül is elbíráhatónak tartja.

Dr. Luritz Károly az ügyész nyilatkozatát azzal a megjegyzéssel veszi tudomásul, hogy *Schroff* tanu kihallgatásával célt amugy sem ért volna el. Se neki, sem védenőnek semmi kifogása nem lehet az ellen, hogy *Schroff* kihallgatassék, mert nincs mitől félnők.

Élnök kimondja, hogy eszerint a *Schroff* kihallgatására vonatkozó határozathozatal szükségse elcselt. Vargha Gyula miniszteri tanácsos hivatali minőségében tévén vallomást, megeskétése sem szükséges.

Védő nem kívánja és a törvényszék ez alapon eskeli meg.

Vádlott az ügyész megjegyzésével szemben visszautasítja azt a vádat, mintha izgatna a magyar állameszme ellen. Hivatkozik a brassói magyarokra, akik csak nevelni loznak az ügyész vádján. Szólv egész tevékenysége annyira a nyilvánosság előtt folyt, hogy ebből a szempontból ellene kifogást nem tehetnek.

Élnök minután a vádlott vagytoni és előéletére vonatkozó nyilatkozatok felolvasatnak és a bizonyítás kiegészítése iránti indítvány nem tőelet, a bizonyítást bejezettek jelent ki.

A házdátok ezután olyértelmű indítványt nyú't be az esküdtékek kérdéséket leendő feltételeire, hogy bűnös e dr. Lassel Jenő vádlott abban, hogy cikkének inkriminált passzusában a m. kir. központi statisztikai hivatalról oly tényt állított, amelynek valódsága esetén ellene bűnvádi vagy fegyelmi eljárásnak lett volna helye, vagy a közmegeletésnek tenné ki, igen vagy nem?

A kérdés tetétele körül némi vita fejlődik ki, mire a törvényszék határozathozatalra visszavonul majd.

(Kérdés az esküdtékeknek.)

Élnök kimondja a törvényszék határozatát, amely szerint az esküdték elé a következőkérdést teneti fel: I. Főkérdés: Bűnös-e dr. Lassel Jenő vádlott abban, hogy a Brassóban megjelenő „Kronstädter Zeitung“ című politikai napilap 1902. évi június 16-án kiadott 122-ik számában: „Die Bevölkerung Ungarns nach der letzten Zählung“ cím alatt vádlott mint szerző által említett cikknek az 5981/902. kir. ügyészi számú vádratban megjelölt szavaival a m. kir. központi statisztikai hivatalról oly tényt állított, amely valódsága esetén nevezett hivatal ellen a bűntető eljárás megindításának okát képezné vagy azt a közmegeletésnek tenné ki, igen vagy nem. Ha az első kérdésre nem volna válasz, a második kiegészítő kérdés az: bűnös-e dr. Lassel Jenő abban, hogy a fentebb megjelölt cikk illét szavaiban a központi statisztikai hivatal ellen meggyalozó kifejezést használt, igen-e vagy nem. Ezután a perbeszédék előterjesztésére került volna a sor, de az ügyész kérésére a tárgyalás folytatását délután 3 órára halasztották.

(A perbeszédék.)

Délután 3 órakor az elnök az ülést újból megnyitván, gróf László Miklós ügyész terjesztette elő nagyhatású vádbeszédét.

Kimutatja mindenekelőtt, hogy a vádlott az inkriminált cikk megírásával a magyar állam ellen akart izgatni és célja nem volt egyéb, mint hogy Magyarország kormányzatát és egy fontos hivatalát oly színben tüntesse fel nemcsak saját német ajku honfitársai között, hanem a külföld előtt is, amely árnyékot vehet erre az intézményre. Konstátja azután, hogy minden akár közvetve, akár közvetlenül a magyar állameszme, vagy a magyar nem-et ellen irányuló bűncselekmények követeinek el, mintegy fennhéjázólag követelték el akkor pedig midőn férfinék illő módon helyt kellene állni ezen cselekményekért, gyáva midőn így ekeznék ezek alól kiszabadulni. A vádlott védekezése is azt mutatja, hogy egyértutat keres, hogy me neküthőn akkor, amikor már látja, hogy a felelősség ölmörsyilyán nehezedik rá. Midőn a kereskedelmi mi-

niszter egyenes felhatalmazására szóló bűnpert a Kronstädter Zeitung ellen megindította, megkeresem a brassói járásbírósgot, hogy a cikk kézkerítésé végett a szerkesztőségben baladéktalanul házkutatást tartson és a cikket foglalja le. A házkutatás eredményével járt: a cikk eredetiben megtalálattott. A *Kronstädter Zeitung* felelős szerkesztője akkor *Schroff* Hermann volt. *Schroff* Hermann dacára annak, hogy minden munkatársát jól ismerte és kellett ismernie, habár a cikk, amely állt lelt vére a Neues Pester Journal-ból, Lasser Jenő sajátkezi írásával jegyeztetett, az inkriminált részekre vonatkozólag kijelentette, hogy nem ismeri a cikk íróját és a felelősséget magára vállalta. E házkutatásnak természetesen egész Brassóban azonnal híre terjedt. Eszébejött se jutoit Lassel Jenőnek az, hogy a-onnal jelentkezzék, mint a cikk írója. Mesebeszéd a vádlottnak az a védekezése, hogy ő önként és nem a kényszer hatalma alatt jelentkezett. Ezen kényszer nemcsak fizikai, hanem erkölcsi kényszer lehet; Lassel Jenő már csak akkor jelentkezett, amikor látta, hogy az ügyesség megidőztette a cikk szerzőjének kinyomozása végett a Kronstädter Zeitung összes munkatársait, jelentkezett annak az erkölcsi kényszernek hatalma alatt, hogy ne zaklatassanak miatta az összes munkatársak és lelemlé a szólv, hogy *Schroff* Hermann levélben rögtön értesítette Lasselét a házkutatásról.

A cikk maga, amely incimínálattott az volt; hogy a központi statisztikai hivatalnak az utolsó népszámlálásról kiállított nagy munkájáról, a Neues Pester Journal egy nagyon is tárgyilagos és komoly, a sajtó méltóságának megfelelő bírálatot tévén közzé, Lassel Jenő úgy látszik megtűközött azon, hogy bizony-e on statisztikai kimutatások szerint úgy a magyar nyelv, mint a magyarság, különösen azon vidékeken, ahol éppen a szász nemzetiség lakik, aránytalanul magas százalékkal növekedett. Az ő politikai szereplésénél fogva ez neki nem tetszett. Nem tetszett, hogy egy komoly, a legkisebb részleleki pontossággal bíró hivatalnak, komoly munkája fényesen elnyírtja, hogy ime a magyarság mennyire emelkedőben van. Gondoskodni kellett tehát arról, hogy ezen komoly hivatal komoly és tudományos munkájának hítele lerontassék, hogy annak hítele egy a belöldön, mint a külföldön meggyengítessék és ezáltal odaállitassék a külföld elé az a tény, hogy akad Magyarországon komoly hivatal, amely kötelességét megszejt, csupán azért, hogy a külföld előtt Magyarország fejlődését kedvezőbb színben tüntesse fel, mint az a valóságban megefelel. Már maga a válaokzás oly merész volt, annyira merész, hogy ilyen gondolat csak a dr. Lassel-jéle gondolkodással bíró emberekől telhetett ki.

Az inkriminált cikk, amely ezen céllatott vette fel, a következő volt. Midőn ismerteti az adatokat és a magyarságra vonatkozó kimutatáshoz érkezik, akkor hozzáfüzi a hiteles tolmács által a hiteles fordításban megállapított szöveget, amely természetesen csak a mesterkéltég minden eszközeivel elért eredményt tünteti fel. Ennek dacára sem tud, beleszámítva Horvát-Szlavonországot is, az összes népesség felénél kevesebb, vagyis csak 45.4% magyarságot kihozni.

Ha egyszerűen ezeket a szavakat tekintjük, mindjárt kitűnik a rosszakarát.

Es midőn a kimutatás azon pontjához érkezik mely szerint magyar nyelvű Magyarországra 8.472.301 van, akkor hozzá füzi a saját egyéni véleményét és azt mondja: „Ezen mesterségesen őszszállított számadatok természetesen hamis képet adtak a tényleges viszonyokról“.

Kimutatja ezután az ügyész, mennyire nevelsége a vádlottnak az a védekezése, hogy ő tudományos szempont vezette cikke megírásánál. Ha ez így volna, miért nem tartotta szükségesnek a vádlott, hogy az átvett statisztikai cikk egyéb adataira is reflektáljon. Hanem mi helyt a magyar nyelvről, vagy a magyarok terjedéséről volt szó, akkor a pennát azonnal kezébe ragadta és hozzátűzte egyéni megjegyzéseit. Már e körülmény evidenssé teszi azt, hogy vádlottat rosszakarát rosszhiszeműség vezette. Vegyük figyelembe az eredeti cikkben történt kizuhosakat. Ez is igen lényeges vádlott rosszhiszeműségére nézve. A Neues Pester Journal illető cikke többet közt azt mondja: „Nagy munka jelent meg:“ vádlott ezt a „nagy“ szót kibuzta, mert ez neki szemet szurt; szemet szurt, mert ebben a statisztikai hivatalra nézve oly kifejezés használtott, amely e hivatal komolyságára, nagy tevékenységére volt. Benne van a cikkben az is, hogy a magyar nyelv nagy emelkedést mutat az országban. Ezt is kitőrdölte a vádlott.

Tehát aki ily módon jár el egy átvett cikkel szemben, aki minden díoséretet, amely a statisztikai hivatalra vonatkozik, vagy minden megjegyzést, amely a magyarság emelkedésére vonatkozik, egyszerűen kibuz, ehibető-e hogy az ily embert nem a meggyanúsítás, a megrálgalmazás szándéka vezette? Meg van győződve szólv arról, hogy az esküdték hivataluk komolyságánál fogva nem fognak félrevezettni az által, hogy vádlott nem oly durva, goromba kifejezést használ, amilyent rendszeren a nemzetiségi izgatók szoktak használni, hanem műveltségénél, tanultságánál és úgy látszik írói szereplésénél fogva birtokában lévén a tolnak, gyanusítását szebb finomabb, de annál rosszabb, annál öldökölés formába öltöztette. Nyugodtan várja ezek után az esküdték verditjét, hogy vádlottra a rágalmozásban való vétséget mondják ki.

Luritz Károly védő az ügyészszel szemben hosszabban igyekszik bebizonyítani, hogy védenő nem akarja megrálgalmazni a statisztikai hivatalt. Közben 6 maga is, a védő köpönyegébe burkolózva, azt mondja, hogy a magyarok gyarapodása mesterséges uton érteget el.

Írták és rajzolták a „*Borsszem Jankó*“ írástudói és piktorai. — Ára: 2 kor. — Kapható minden könyvkereskedésben.

Nem látja bebizonyítottak sem a rágalmazást, sem a becsület sértés vétségét. Dr. Lassel Jenő egyáltalán nem állított oly tény, amely alkalmas volna arra, hogy e miatt valaki ellen a büvndíj eljárás indultassék meg, vagy az illető a közmegegyezésnek tévesek ki, vagy amely bárkire meggyalázó lett volna. A legnagyobb bizalommal fordul védő az esküdtekhez, akik bizonyára nem mint magyarok a szélszár szemből, hanem mint állampolgárok állampolgárral szemben fogtak állást.

Gróf László Miklós ügyész a védővel szemben fenntartja a tényállásnak előadott részleteit, amelyek az iratok tartalma szerint is igazolva vannak. Amennyi helytelenül tennék az esküdtek, ha vádiadot felmentve, szabadalmat adnának neki arra, hogy ügyes tollával szabadon gyanúsíthassa a hatóságokat. Mondják ki vétkesnek!

Dr. László védő, az ügyész replikájára válaszolva, a legutóbbi iratokban kikel az ellen, mintha azok, kik a *Kronstädter Zeitung*gal összekötésben vannak, nem volnának jó hazafiak. Ezzel szemben ő azt nemcsak a saját, hanem minden elv- és honfirtása, valamint majnkona nevében fenntartja és minden helyen és minden körülmények között is kész érvényesíteni. Újból ajánlja védenőet a törvényszék felfogására.

Dr. Lassel Jenő vádlott nem fogadja el a királyi ügyész vádját, mintha az ő működésében bujkálás volna észlelhető. Ha ő ezt akarta volna, akkor ő neki erre joga és hatalma is lett volna. Ő semmi olyant nem írt vagy beszélt, ami a magyar állameszmét a magyar nemzeti egységet csak közölről is érintette volna. Ellenkezőleg, minden törekvése oda irányult, hogy az egész országban a polgárok békés egyetértésben éljenek. Hibáztatja a statisztikai rendszert alapelveinek joggyalosságráért és ezzel kapcsolatban hivatkozik arra a félreértésre, amely egy szászok és románok lakta járu lakosságának megállapításánál tapasztalható volt. Ezen íaluban több a szász, mint a román és ennek dacára a statisztikai hivatal csak 24 szász és 628 román lakost vett fel, aminek az oka abban keresendő, hogy e szászok jobban beszélnek románul.

Nyilvánosan kinyilatkoztatja hogy nincs sértő szándéka és ezt hangoztatja Vargha Gyula, a statisztikai hivatal igazgatója jelenlétében is, mert ő azt az intézményt sem rágalmazni, sem sérteni semmi módon nem akarja. Kéri, hogy a statisztikai intézethez intézett beadványát, továbbá azon nyilatkozatát is, amelyet a *Kronstädter Zeitung*ban közölt, és amelyben kijelentette, hogy a sértés szándéka tőle távol állott és a cikk nem volt egyéb általános kritikánál, s most abban a nézetben van, hogy a statisztikai hivatal az anyag összeállításán, gyűjtésén és rendezésénél mindenütt a leghelyesebben járt el — az iratokhoz csatolják.

Elnök ügyelmezteti a vádlottat, hogy az iratok becsatolását csak akkor engedje meg, hogy ha ezek magyar fordításban csatoltnak be.

A perbeszédnek be lévén fejezve, a királyi törvényszék a már közölt kérdéseket végleg megállapítottaknak jelenti ki és azoknak újból való felolvasását rendeli el. Ez megtörténvén, elnök megadja esküdteknek a szokásos utbaigazítást, mire az esküdtszék határozathozatal végett visszavonul.

(Az ítélet.)

Az esküdtek a rágalmazási kérdésre 7-nél több szavazattal *igmelet* választottak és így a becsület sértési kérdésre felelőik nem kellett. Ezeknek alapján a kir. törvényszék dr. Lassel Jenőt a magy. kir. statisztikai hivatal sérelmére saját útján elkövetett nyilvános rágalmazás vétsége miatt 2 hónapi fogházra és 300 korona pénzbírságra, amely behajthatatlanság esetén fogházra lesz átváltoztatandó; valamint a bünyügyi költségek viselésére ítélte. A közrádó az ítéletben megnyugodott, a védő bejelentette, hogy az ítélet ellen semmisségi panasszal fog élni és kéri, hogy az ítélet vele közöltessék, hogy semmisségi panaszát megindokolhassa.

Elnök kéri, mire alapítja védő semmisségi panaszát?

Védő erre azt feleli, hogy a büntetés kimérése és a btkv. 92. szakaszának mellőzése tekintetében óhajt semmisségi panasszal élni. A törvényszék ezt elfogadta és ezzel a tárgyalás este 7 órakor véget ért.

A marosvásárhelyi tárgyalás alkalmából a *Budapesti Tudósít* a következőket írja:

A magyar királyi központi statisztikai hivatal folyó évi május havában hozta nyilvánosságra az 1900. évi népszámlálás eredményeinek I. kötetét. Az egész országot érdeklő ezen eredményeket, nemzetünk erejének fokmérőjét, a hazai sajtó is sietett közölni közönségével s megbeszélni a népszámlálás tanulságait. A Brassóban megjelenő *Kronstädter Zeitung* is június 6-iki számában *Die Bevölkerung Ungarns nach der letzten Zählung* cím alatt ismertette a népszámlálás főbb eredményeit; de az anyanyelvre, főleg a magyar nyelv elterjedésére vonatkozó adatokhoz azt a megjegyzést fűzte, hogy ezek *mesterelesen* összeállított adatok, amelyek a való állapotról természetesen *hamis képet* nyújtanak. A *Kronstädter Zeitung* cikke nyomán a németországi sajtó is bejárta az a hír, hogy a magyar statisztikai hivatal a *magyarság terjöladását mesterelesen, hamis adatokkal tudta csak kimutatni*. Láng Lajos kereskedelemügyi miniszternek érdeme, hogy ez a rágalom nem maradt megöroriatlanul.

Láng miniszter, miután maga is személyesen meggyőződött arról, hogy a statisztikai hivatalban milyen lelkiismeretes gondnal és szigoru igazságszeretettel végeztek a népszámlálás minden részét s különösen az anyanyelvi viszonyokra vonatkozó részt, az előkészítéstől kezdve a feldolgozás minden stádiumán át s másrésről látta azt a perfiditát, hogy magyar honpolgárok mint igyekeznek a külföld előtt az igazsággal teljesen ellenkezően azt a hitet kelteni, hogy a magyar pusztló nemzet, s csak ámitja magát képzet fejlődésével, haladéktalanul utasította a marosvásárhelyi ügyességet, hogy a rágalmazó lap ellen tegye folyamathat és eljárást. A íhatósága alá tartozó közhivatal jó hírnevét illető miniszternek és államférfinak, s a magyar nemzeti ügyet szívén viselő magyar embernek intézkedése az, melyért a miniszter teljes elismeréssel érdemel. A magyar állammak irthon áskálódó ellenséget Láng határozott tellépése most remélhetőleg egydíre elnémitja.

SZÍNHÁZ, ZENE

Neubátsvirág. A kolostor operettszerző orgonistája, a cimben nevezet énekesjáték pompás kónikus szerepe, nagyon kívántatja magát és a szin-padi vidám fiuk el is játszkját sorra. Ma *Nyárai* mutatta be először ezt a munkáját és sok új ötlete volt a sírű kalandokba keveredett muzsikus karkítására. Teleszt is, mert jó és telisdedteli van iriss igyekezettel. A lényege azonban a kedves szövűsű és nagyon bájos muzsikájú darabnak egy édes leány, a zárdából lérhöz siető Deniz, aki társa az orgonistának a jókedvű és meleg helyzetekben, amelyekbe a bonyodalmas történet sodorja. Ez a léányszerű már akkor sok világot látott, amikor mostani ábrázolja, *Kury* Klára kisasszony helyét a Népszínházban elfoglalta és mégis a régi darabban pár esztendő alatt 150-szerrel is többször volt a közönség ez alakítására kíváncsi. Nem csoda. Ritka nemes bajtása ez a játék a kisasszony egészen sajátos, magapítette stílusának és nyomán új és sokszámu Deniz keletkezett, a nagyszerű eredeti törekvő utánzata gyanánt. Még invitáció is ez az alakítás a színepszályára, mert bizonyára sok álmokat kergető, a tehetség hitének tévedésébe esett fiatal kívánta meg a szinpadot a rózsás játék láttán. A kisasszony jelenései ma is üdén, gyönyörű tisztaságban subantak a színen végig. És jókedvbe, megindulásba vitték a közönséget természetük szerint. A hatásuk is olyan eleven volt, akár valami lármás bemutatón. És taps annyi, hogy sok, sok új darab, amelynek pirosnak kellene lennie, sápadtnak látszik a régi, kedves operett érintetlen itjúságához képest. A *Németh* Őrnagya jól rajzolt és jóízű alak és a *Solymosi* részeges Őrmeistere színen.

Keleti Svájo. A *Uránia-Színház* ma nagy sikerrel hozta színe *Szokolay Kornél Keleti Svájo* című darabját. A tarka, színes és érdekes udjónság Bosznában és Hercegovinában kalauzolja a nézőt. A szem megittasodik a gyönyörűségtől a regényes vidék látára és jelentékenyen gyarapszik ismeretünk a pompás leírás hallatára, amely a képeket kíséri. Hivatottabb ciceróné Szokolay Kornélnál ninosen az okkupált tartományoknak, ő ismeri e földet és népet, tanulmányozta viszonyait és gazdag tapasztalataiból csupa érdekes dolgot tár előnk. A nagyszerű darab első részében visszapillantást vet az ország multjára, amikor magyarok és bosnyákok szorosan állottak egymás mellett békes munkában és véres háboruban. Részletesen foglalkozik a lakosság szokásaival, viselével, életmódjával, építkezésével, gazdasági életével. A második rész ismerteti Szerajevót, az ország íóvárosát, ílidsét, a bájos keleti fürdőt, a trópusok színeket mutató Moszárt, a magyar történelemben dicsőséges szerepet játszó Jajcát. Megkapó képet riesz a pokol tornácáról: a Narenta-íógyéről, a Drina, a Boszna, a Verbasz vidékeiről és a sziklás Hercegovináról. Mindenütt régi legendák, érdekes népmondák teszik változatossá a vonzón, a tárgyank meleg szeretetével és alapos ismeretével megírott szöveget. Az *Uránia* igazgatósága ritka buzgósággal és bőkezűséggel állította ki a Keleti Svájcot. A színház műterme remekelt a közél kétszáz színesen vetített kép és a számos mozgókép művészi kiállításával. Bosnyákország és a Hercegovina gyönyörű tájai, pompás, hű másolatban jelennek meg az *Uránia* vásznán. A csaszija mozgalmak élete, ílidsze korzója, a muzulmán temetés, a bosnyák csapatok íólvonulása, a bosnyák nemzeti tánc, a kolo, meglevőnek szemünk előtt és egy piltanára azt képzeljük, mintha valkással a Kelet világában volnánk. Megeorít ebben a csalódásunkban, amikor helylyel-közöl

feloscedülnek a melanchólikus bosnyák dalok vagy a zenekar dőlsláv zenéje. Az előadást méltóan rekeszti be a világhírű jajcai vízesés színes, mozgó képe. Ez az első és pedig kitűnően sikerült kísérlet színes mozgóképpel. Az íriási víztömegek természetűen omlanak le a harmino méternyi mélységbe. Ennek a nagyszerű látványnak a benyomását hagyjuk el a színházat, amelyet bizonyosan sokszor meg fog tölteni a közönség, hogy megismerkedjék Bosnyákországgal, a keleti Svájccal. A bemutatás során zajos tappsal ünnepeleék a kitűnő darab szerzőjét.

Vigszínházról. A *Vigszínházban* holnap, szombaton, a *Doktor urat* adják 7-edszer. Vasárnap és hétfőn két-két előadás lesz, még pedig olyformán, hogy mindkét nap délutánjén *Loute-ot*, Veber Pierre bohózatát ismétlik, mindkét este pedig a *doktor ur-ot*, Molnár Ferenc gyorsan népszerűvé vált kitűnő bohózatát adják.

Népszínház ünepl délutánja. Vasárnap és hétfőn négy előadás lesz a Népszínházban. A két délutáni előadás mérsékelt helysírakkal megy. Vasárnap első alkalommal kerül színe délutáni előadásban *Stoll* Károly és *Pásztor* Árpád nagyszerű operettje, a *Nöbe*, amelyben *Kury* Klára nagy siltű alakításán kívül amely nevezetes művészi esemény volt, *Leófszky* Gizellának és a szabó humoros szerepében *Kovács* Mihálynak volt zajos sikere. Hétfőn délután *Paul Ferrier* énekes bohózatát, *Az anyóst* adják változatlan szereposztással. Vasárnap este *A járu rosszát*, hétfőn este pedig a *Casanovát*, a szezon legnagyobb sikerű operettjét adják. *A járu rosszban* *Blaha* Lujza asszony lép fel vendégképpen a Nemzeti Színház igazgatójának engedelmével. A darabban egyik örkébcű alakítását, a *Fium* íózsit játszza. Kedden a *Székimondó asszonyságbau* *Hübsér* Katát játszza, amely mindenkör elsőrangban alakítása volt.

Lípótvárosi Kaszinó pénteken, e hó 12-én tartandó második művészesége igen érdekesnek ígérkezik. A rendezőségnek sikerült *Bloomfield-Zeiser* Fannie hírneves amerikai zongoraművésznő, valamint *Esternans* Antal, ismert hollandi mesterdalnok közreműködését biztosítani. Ugyancz alkalommal megismerkedik a közönség *Manco* Julia magyar születésű énekművésznővel, ki szintén ez alkalommal lép először a budapesti közönség elé.

MŰVÉSZET

□ **Vásárhelyi Pál szobra.** A *Magyar Mérnök-és*

Építészegylet tudvalevőleg elhatározta hogy *Vásárhelyi* Pálnak, a nagy magyar teknikusnak emlékeztető szoborral örökíti meg. Csak arra nézve nem volt eddig megállapodás, hogy az ország melyik városában álljon ez a szobor. Az Egylet kedden tartott választmányi ülésén elhatározta, hogy a szobrot Szegeden állítja íő, mert ezt a szép tiszai várost a legjobban megilleti a Tisza szabályozójának szobra.

SPORT

A macska-kiállítás. A nemzetközi macska-kiállításban ma osztotta ki dr. *Dubois* a díjakat. Az I. díjat, aranyérmét nyerték: *Görög* Kálmán, *Jakabffy* Gizella, *Devriant*, dr. *Sass*. A II. díjat, ezüst-érmét nyerték: *Gyula* Mártonné, *Nader* tanárné, *Üvegy* Peitlné, *Cseh* József, *Fred* Williams, *Scollignon*, *Lippich* K. Dénes. A III. díjat, bronz-érmét kaptak: *Farkas* Ferenc, *Kutscheira* József, *Hauptmann* Zandres. A IV. díjat, oklevelet nyertek: *Cseh* Imre, *Batyky* Ágost *Fleischer* Karolyne, *Sznaszyn* Sándorné, *Schiaell* Angela, *Witz* János, *Reilinger* György. A második összudjat *Grünspan* Simon ur és *Jakabffy* Gizella uróné macskái nyerték el.

Nemzetközi mérkőzés. A *Vienna* *Krikett* and *Football-Club* ellen vasárnap a következő csapatot állítja ki a *Budapesti Torna-Klub*: *Átpár*, *Skrabák*, *Bulesz*, *Lucius*, *Oródy*, *Mannó*, *Buda*, *Róka*, *Román*, *Hajós*, *Minder*. A bécsi csapat is a legerősebb összehállásban áll szembe a magyar fiukkal.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Ússora kártársi szivességéből.** Dr. *Gerle* Sámuel íóvárosi orvos 1900. április havában nagy pénzvaraban küzdött. Testvére *Grünblatt* *Adolf* *Kennitzer*-utcai írás, hogy fivérének segítsen, megkérte dr. *Bolgár* *Odón* íóvárosi orvost, adjon kölcsön dr. *Gerlénék* 600 forintot. Ezt az összeget dr. *Gerle* közeli házasságkötése után visszafizeti. Dr. *Bolgár* kártársi szivességéből megígérte, hogy segíteni fog *Gerlén*. Április 30-án át is adott dr. *Gerlénék* 600 koronát azzal a kikötéssel, hogy dr. *Gerle* ez összeget íő 1200 koronáról szóló váltót adjon neki. A megszorult ember, akinek másnap már ki kellett költözni lakásából s így a hátralékos házbért okvetlenül le kellett fizetnie, — elfogadta azt a

feltételt s aláírta a két havi lejárattal ellátott 1200 koronás váltót. Ezt a váltót, miután a lejárator nem lett kifeizve, Csillag Ignác miskolci kereskedő egy fővárosi ügyvéd útján bepereltette és dr. Gerle akkor megfizette ugyan a perköltségekkel együtt a váltó teljes értékét, de panaszt emelt kollektája ellen uszora vétsége miatt. Dr. Bolgar Ödönt a bíróságnak vad alá ís helyezte uszora vétségért s bünygyét ma tárgyalta a bíróság Szepessy bíró elnökléte alatt. A tárgyaláson a vádlott orvos tagadta bűnösségét s előadta, hogy nem ő volt a pénzadó, hanem Csillag Ignác kereskedő. Ő csak közvetítette az üzletet. Különbén is a váltó teljes értékét megkapta azóta dr. Gerle. E vallomással szemben nagyon terhelő volt dr. Gerlének és Csillag Ignácnak vallomása. Az utóbbi azt vallotta, hogy a vádlottnak 1200 korona kamatnélküli kölcsönt adott át dr. Gerle számára. A törvényszék bűnösnek mondotta ki dr. Bolgar Ödönt az uszora vétségében s ezért egy havi fogháza s határozás koroná pénzbüntetésre ítélte. Ez a pénzbüntetés nemfizetés esetén egyértelmű még 30 napi fogházzal. Ezenkívül megsemmisítette a törvényszék az egész kölcsönügyletet. Az ítéletben az ügyész megnyugodott, vádlott és védője felebeztek.

§§ A börtön őrtitke. Verscezen nemrégben nagy pénzhamisító-bandának jöttek a nyomára, amely bandának Weiss János volt a feje. Vele együtt letartóztatták a feleségét is. Weiss Jánosné, aki harminckét éves, szép és igen művelt asszony, a temesvári törvényszék börtönében volt, mint vizsgálati fogoly. Temesvári tudósítónk ma azt táviratozza, hogy a szerencsétlen almebajos megőrült a börtönben, úgy hogy a közkórház elmebajos-osztályára kellett szállítani.

§§ Az új esőndjében. Szeif Károly borbély kifalálta annak a módját, hogyan költözködhettek el az ember új lakásba, ha a régini adós a házbérel és ezért a tulajmányáért ma egyháznapi fogháza ítélték. Szeif kétszáznyegy korona házbérelt tartozott. Fizetni nem tudott, de mégis költözködni kellett. Tehát az új esőndjében minden ingóságával együtt megszökött a lakásáról. A háziur, akinek ilyen módon nem maradt semmi butor, ami a házbéreltassz kielégítésére szolgált volna, asalás miatt föllejelentte a leleményes embert, akit ma a bíróság asalás vétségében mondott bűnösnek és ezért egyháznapi fogháza ítélt.

TÁVIRATOK

Cukormonopolium.

Páris, december 5. A kamarában Coustant indokolja indítványát, amely szerint a kormányt felszólítják, hogy terjeszzen be törvényjavaslatot a cukor-fümmiógyárak monopolizálása tárgyában. A kormány az indítvány ellen nyilatkozik, mire azt 297 szavazattal 223 ellenében elvetik.

Horvát országgyűlés.

Zágráb, december 5. Az országgyűlés ma folytatta az indeminálás tárgyalását. Rubetics rosszalja, hogy a kormány nem adott felvilágosítást arról, hogy miért tárgyalja a regnikoláris küldöttség már öt év óta eredménytelenül a kiegyezést. Ez tanúsága Horvátország függőségének.

Kovacevic ellogadja a javaslatot. A baloldalnak a főoka, amiért a költésgevetést nem fogadja el, a kiegyezés. A szóló is a kiegyezés félretele mellett van. De mi jön azután? Nagy Horvátországot nem fogják megalkotni, mert ehhez vagy hozzá kellene járulni az összes érdekeltek nemzeteknek, vagy kényszeríteniük kellene erre azokat. Előreláthatólag azonban sem az egyik, sem a másik nem áll be és ha egy újabb 1848 jönne, rosszul járnának. A szerb és horvát nemzetiség érdeke az hogy egymással keret fogjanak és igyekezzenek Magyarországgal tőrhet viszonyt fenntartani. (Tezésés jobbról.)

Berkovics polemizál Rubetics amasz állításával, hogy a bannak nincs hatalma a pénzügyi kiegyezés végrehajtását kikényszeríteni. A kormány azért nem terjesztet az indeminálás egyidejűleg költésgevetést elő, mert reméli, hogy sikeres kiegyezést fog kötni. Szónok értini a dalmát kérdést és azt óhajtja, hogy Dalmácia minél előbb Szent István koronájában ragyogjon.

Gróf Khun-Hédervány bán szóial fel ezután és jelenti, hogy a költésgevetést azért nem terjesztették elő, mert a kiegyezés befolyással lesz a költésgevetésre és ezért elhatározta, hogy megvárja azt. Emlékezteti Rubeticset arra, hogy nem a kormány, hanem a regnikoláris küldöttségek kötik a kiegyezést és ő neki mint a kormány képviselőinek nincs módja arra, hogy a szuverén országgyűlést befolyásolja. A szepemberi eseményeket szóló szívesen látta volna más formában a tartománygyűlés elő terjesztve, mert tudatában van felelősségének a koronával és a nemzettel szemben. Magáról az eseményekről nem akar szólni, mert nem akarja nagyobbitani azt a szégyent és gyalázatot, amely Horvátországot a múltét külföld előtt érte, hanem csak az előtte szólók felettelésével akar foglalkozni. Széll miniszter a stádirumáról nem tudott, sem abba bele nem avatkozott. Szónok kijelenti, hogy sok ember háias íranta azokért az intézkedésekért, amelyeket tett.

A vita folyamán a szónok azt a benyomást nyerte, hogy a baloldali is éral annak szükségét, hogy

a szerbekkel helyreállítsa az egyetérítést. A nehézközponon jár a nemzeti párt, még pedig azért, mert allandó előnyöket akar biztosítani a nép és az ország részére, és nem vágyik a Szerban és a Livratszko Prav muló dicsőségére. Szónok ellogadásra ajánlja a javaslatot és az indeminálás megzavaszását kéri a bizalom jelölt és mert az a párt mely őt támogatja, vele egy uton jár. Hogy előmozdítsák az ország kulturális és anyagi érdekeit. (Viharos tezésés jobbról.) A legközelebbi ülés holnap lesz.

Vilmos császár a munkásokhoz.

Borossó, december 5. Vilmos császár az itteni munkások küldöttségéhez a következő beszédet intézte: Örömeteljes megelégedéssel tölt el Borossó munkásainak az a határozata, hogy eljönnek hozzám, királyukhoz és fejedelmükhez, és pedig két okból: először, mivel nem osalódtam az irántatok Esszenben kifejezett várakozásomban, másodsor azért, mivel az által segítségemre vagytok abban, hogy boldogult Krupp barátom emlékéét szemrehányástól ment őrizhessük meg. Szívemből köszönmő vezetőknek mélyen érzett hazafias szavait. E szavak tanuskodnak arról, hogy a becslélt érzelmei és a királyhoz és hazához való ragaszkodás mély gyökereket vertek szívetekben. A munkásokozály mindenkor meleg érdeklődésünnek és gondoskodásunknak tárgya volt, mert büszkeséggel figyelhettem meg a külföldön, hogy mennyire becslük a német munkást minden más munkás fölött, még pedig joggal. Örömmel üthetek mellettekre és örvendhetek munkátoknak és hivatástoknak.

A szociális törvényhozást, amelyet a nagy I. Vilmos császár szívélyes üzenete vezetett be, én tovább folytattam. E törvényhozás a munkások számára biztos és jó egzisztenciát teremtett késő agykorukig, gyakran jelentékeny ádozatokat róva a munkaadókra. És a mi Németországnak az egyetlen ország, ahol a törvényhozás nagy mértékben fejlődött a dolgozó néposztályok javára. A királyok által irántatok tanusított eme nagy gondoskodás alapján jogom van hozzá, hogy az intellemmek egy szavát intézsem hozzátok. Ezek hosszu során át engedtetek, hogy a szocialista izgatók benneteket és testvéreiteket fogva tartanak abban az őrlítésében, hogy ha nem tartoztok e pártköz, semmire sem becsülnek benneteket és nem lennétek képekek jogosult érdekeitek javulását előmozdítani. Ez nagy haszonság. Ezek az izgatók benneteket fölláztatni igyekeztek munkaadóitok ellen, a többi néposztályokat pedig a trón és oltár ellen és e mellett minden tekintet nélkül kizsákmányoltak, terrorizáltak és szolgáikáá tettek benneteket, hogy hatalmukat megszilárdítsák. És vajjon mire használták ezt a hatalmukat? Nem a ti javatok előmozdítására, hanem hogy gyűlöletet vessenek az egyes néposztályok közé és hogy gyáva rágalmakat terjeszsenek. Akik előtt semmi sem szent és akik végül a legnagyobb dolog ellen velemédek, amink itt a földön van: a német jérftu becslétele ellen, ilyen emberekek nektek mint becsülletisztelő térfilaknak nem lehet többé dolgozók és nem szabad, hogy dolgozotok legyen, nem szabad magokat többé általok vezetetenetek. Nem! Kulajetek barátaitokat és közleletek való társaitokat, a műhely egyszerű, derék jérftit, akik birja bismatokat, a népképviselőte. És szálljon sikra kívánságaitokért és érdekeitekért és mi örömmel fogjuk üdvözölni, mint munkás-képviselőjét a német munkásoszlálynak, bárhányan leszenek is, örömmel fogunk velük együtt dolgozni a nép és az ország javáért. Így jól jogunk gondoskodni jövőtökről, kivált, mivel természetierüleg a királyhűségnek, a törvény és állam tisztelétének szilárd alapján fognak állani, mivel polgáriarsaik és testvéreik becsüléteit tiszteletben tartják, hiven a közmondásban: Imádjátok istent, szeressétek testvéreiteket, tiszteljétek a királyt!

Megrendsnabályozott püspökök.

Páris, december 5. Combes miniszterelnök az államtanács iölete következtében a bezanconi érsek, valamint az orleansi és sézei püspökök fizetésére elrendelte a zárlatot. Valdszünpögy ugyanezt a rendszabályt fogják alkalmazni a negyedik püspök ellen is. A montpeltieri, autuni, valencei és viviersi püspökök fizetésére már előbb a minisztertanács korábbi határozatai alapján rendellék el a zárlatot.

Kösgazdasági táviratok.

Bécs, december 5. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A hangulat nyugodt, de az irányzat megszilárdulása nem következett be. A piac teljesen a budapesti tőzsde befolyása alatt áll. Határidőre buza és rozs 2, illetöleg 1 fillérrel javult, zab 1 fillért vesztett.

Kötletelt: Buza tavaszra 7.82-80-81, rozs tavaszra 6.90-91, zab tavaszra 6.69-60. Zár atkor: buza tavaszra 7.82-81, rozs tavaszra 6.92-93 korona.

New-York, december 5. (Terménytőzsde. (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban helyben 8.50 (8.50), Decemberbe 8.26 (8.27). Márciusra 8.18 (8.19). New-Orleansban helyben 8.— (7.19/21). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 8.05 (8.05). Stand white Philadelphában 8.— (8.—). Refined in Cases 9.85 (9.85). Credit Balances at Oil City 145.— (145.—). — Zsír: Western steam 11.40 (11.20). Rohe és Brothers 11.70 (11.50). — Tengeri irányzata engedő. Decemb.-re 60.1/2 (60.1/2), Januára 54.— (54.—). — Májusra 48.1/2 (48.1/2), Buza irányzata engedő. — Piroz csió helyben 77.1/2 (77.1/2). Decemberbe 80.1/2 (80.1/2), Márciusra — (—). Májusra 79.1/2 (79.1/2). Jul.-ra 78.— (—).

Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kávé: lair Rio 7. sz. 5.1/4 (5.1/4). — Dec.-re 4.40 (4.45). Máro.-ra 4.75 (4.75). — Liszt: Spring Wheat clears 3.05-3.10. (8.05-8.10) Cukor: 8.1/2 (8.1/2). On: 23.87-23.95 (23.1/2-23.90). — Rész: 11.65— (11.65—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 5. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Buza irányzata engedő. — Dec.-re 72.1/2 (73.1/2). — Jan.-ra — (—). — Tengeri irányzata engedő. — Dec.-re 64.1/2 (64.1/2). — Zsír: Jan.-ra 10.65 (10.85). — Máj.-ra 9.80 (9.80). — Szalonna short clear 8.87 (8.87). — Sertészsuh: Jan.-ra 16.45 (16.35). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Nyiltér.

Horváth Elemér és Daya Balázs
Művészeti és hangversenyrendezési irodája
 Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 37. szám.
 Elvállalja egyesülötteknek, kaszinóknak, hangversenyek, esaládóknak házi estélyek rendezését, úgy a fővárosban, mint a vidéken. Összeköttesben áll a legelőkelőbb művészekkel, művészekkel és írőkkel. Eljár mindenféle művészeti ügyben.

Elsőrangú részvénytársaságnál képzett gyakornok felvétetik. Ajánlatok az iskolai képesítés, nyelvismeretek és személyes körülmények feltüntetésével „T. B.” jelige alatt e lap kiadóhivatalába küldendők.

A LEGJOBB VÖRÖS KERESZT MALATA KÁVÉ

Országos Korona-Takarékpénztár m. sz.
 Budapest, Andrassy-ut 32. szám.
Jegyzett tőke 2,500.000 korona.

Folyószámlai betétek
4 1/2% — 5% -al
 megállapodás szerint, felmondás nélkül kamatoztatnak.
Megvételre ajánlatnak: 100 koronás törzsjegyünk (6%-os)

(Az e rovat alatt közöltötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

KÜLÖNFÉLÉK

Lorm Hieronymus verseiből.

As ember.

A sors kavargó durva szél
 S az ember gyöngö, kis levél,
 Melyet hány zordanon.
 Röpi hegybe s völgybe le
 S dicekszik a levél vele
 Hogy néki — szárnya van.

Vágy.

Tudom, hogy a sírdomb alatt
 Az életnek vége szakad.
 Arra kérem csak az eget,
 Hogy ez egyet adja majd meg:
 Ha életnek vége leszén,
 Erzemem mély pihenésem.

Felaki Sándor.

+ Kétezer éves halak. A francia lapokban a következők érdekes közlemény jelent meg: Két francia, tudós nemrég bejelentette a párisi tudományos akadémiának, hogy Egyiptomban végzett ásatás közben, alig két-három méternyire a föld alatt bebalzsamozott halakra akadt. A tudósok megállapították, hogy ezek a halak már több mint kétezer év óta fekszenek a föld alatt és még most is vannak ilyen halak a Nilus egyes helyein, ahol néha egy méter hosszúságra is megnő egy-egy példány. A régi egyiptomiak ezt a halat mint az istenség egyik főelemét tisztelték és mint ilyen természetesen szokásukhoz hiven bebalzsamozták. Majdnem minden ásatásnál találtak ilyen halakat. Valamennyi teljesen ég, pikkelyeik oly fényesek, mintha csak most húzták volna ki őket a vízből. Az oldalukon azonban látszik egy hosszukás nyílás, amelyet bizonyára a balzsamozásnál vágtak a hal testén.

+ **Brieux nyilatkozata Zoláról.** A *La Plume* című francia lap több híres íróhoz kérdést intézett, hogy mi a véleményük az elhunyt Zoláról. Brieux a *Vörös talár* és a *Bölcső* szerzője a következő rövid, de igen jellemző mondással nyilatkozott a nagy íróról:

— Zola nagy író és nagy polgár volt.

+ **A lenyelt óra.** Berri kisasszony énekével nagy diadalokat aratott a newyorki színpadokon. A művésznőnek volt egy barátja, akit annyira megbűvölt művészetével, hogy ez az ur egy aranyórával vélte a legméltóbban lenyúgni elismerését. A remekbe készült óra nem volt nagyobb egy huszfilléresnél. Egy este a művésznő áradtan ledőlt ágyára és óráskáját kezében tartotta. A kimerültségtől csakhamar elaludt. Mikor felébredt, kereste az óráját, de nem találta. Kutatta szobájában mindenütt, de hiába, az óra elveszett. Nemsokára gyomorfájdalmak kezdték kínozni az énekesnőt. Az orvos megvizsgálta, de poraival és labdacseivel nem érte el a kívánt hatást. Végre Röntgen-sugarakkal kiderítették a baj okát és ekkor kiűnt, hogy a művésznő gyomrában van az órája. Mado-moiselle Berri valószínűleg álmában nyelte le és kegyesétől a gyomorfájdalmakon kívül valószínűleg aludni sem tudott. Az órákat most műtétrel fogják eltávolítani.

+ **Oroszlán a színpadon.** Jersey-Cityben a színház vonzóereje egy oroszlán volt. Abban a színházban *Az oroszlán menyasszonya* címen egy szindarabot adtak elő, amelyben ez az oroszlán is szerepelt. A szultán halálra ítélte egy fiatal leányt és a ketrebe zárt oroszlánnak fájdamán kellett ordítani, valahányszor a leány a színpadra lépett. Az oroszlán kitűnően végezte feladatát; a végsőóra egy ordított, hogy remegett belé a színház. Sokáig nem tudták megfeyteni az oroszlán kiváló szereptudásának titkát. Most azonban rájöttek arra, hogy az oroszlán-ketrecben villamos áram volt bevezetve és a kellő pillanatban megindított áram ütése a puszta királyi fájdamán ordított. Az állatvédő-egyesület közbeavatkozása az oroszlán megszabadult a villamos buzdítástól és a nélküli olytatta szereplését, de nem olyan sikerrel, mint azelőtt.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége a pénzügyminisztériumhoz sürgős tetterjesztést intézett, melyben jelenti, hogy egyik vidéki pénzügyigazgatóság székházának legközelebb kiadandó építési munkáira kiírt árjegyzékét tartalmazza, hogy az ösz-

szes gerendavasak, alátételek és falkapocsvasak természetben fognak az építkezés helyére szállíthatni. Ennek jelentősége az lévén, hogy a felsorolt vasneműk szállítása már eleve — mindennemű pályázatnak és a magániparnak mellőzésével — a m. kir. államvasuti gépgyárnak biztosított, a szövetség ezt az eljárást a magánipar szempontjából annál szerelmebbnek találja, mivel az államvasuti gépgyár építkezési munkáit szállítása terén eddig a magánvasiparral nem versenyzett. A szövetség ennél fogva — utalva egyebek közt a magánvasipar jelenlegi nagy munkahányára — arra kéri a minisztert, hogy az árjegyzék hirdetmény szerelme pontja elejtessék és hogy a nyilvános pályázatból kizárt magánvasneműk abba belevonassanak.

A Magyar Kereskedelmi Csnarnok választmányja haraszi *Jelének* Henrik elnöklete alatt ülést tartott, amelyen a következő ügyeket tárgyalták: A Magyar Kereskedelmi Csnarnokot felhívta a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, hogy a kiviteli egyesület létesítésében és az arra vonatkozó előmunkálatokban részt vegyen. A választmány elhatározta, hogy részt vesz. A Magyar polgári törvénykönyv tervezetének a kereskedelmi érdeklő része tárgyalásával a nemzetgazdasági szakosztályt bizták meg azzal, hogy ebben a tárgyban a választmány részére szakszert előterjesztést készítsen elő. *Güttmann* Adám kereskedelmi tanácsosnak azt az indítványát, hogy felterjesztés intézessék a kereskedelemügyi miniszter urhoz az iránt, hogy a postakarakékpénztárt telephelyül lehessen használni, a választmány egyhangulag elfogadta. — *Láng* József egyesületi tag indítványára a Magyar Kereskedelmi Csnarnok azt a javaslatot fogja a kereskedelmi miniszterhez terjeszteni, hogy a vasuti bérletjegyek rendszere a hazai kereskedelem és ipar érdekében akként módosítandék, hogy egyes utvonatra is lehessen évi bérletet venni. A magyar kereskedelmi műszoztárt tárgybán a Csnarnok tagjai által beszozgálatot anyagot tudomásul vették és leldolgozás végett illetékes helyre küldték. Az elnökség abbéli intézkedését, hogy a Csnarnok egyesület a kereskedelmi szakmüveltséget terjesztő helyiségre részére erre az időnyre szakszert oktatások lelovasások tartása végett rendelkezésre bocsátotta, tudomásul vette a választmány. A Hirlapírók Nyugdíjintézete javára a választmány egyelőre évi 100 koronát szavazott meg. Jentartívan magának ezen intézetet költségvetése keretében felemlt járulmányait támogatni.

Vasutak bevétele. Az Osztrák Magyar Államvasutársaság bevétele 5,998,091 korona. (— 162,273 korona). Helyreigazitási többlet júliusól 65,617,203 korona. A Déli vasutársaság bevétele 8,605,380 korona (— 104,608 korona). Helyreigazitási többlet júliusól 518,836 korona.

Szészárak. A kontingens nyersszesz ára Budapestben 37,60 korona pénzben, 28,50 korona áruban. Bécsben a kontingentálit készúra 28,60 korona pénzben, 37.— korona áruban.

Sertéskonsumvásár. (A székesfehérvári sertésvásár és közvágóhid intézősége.) December 5-én. Főbajtás: Zsírsertés, egymint öreg I. rendű 360 kilogramm felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehé 300 kilogramm felül — darab, kzőkép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilo-

gramm — darab. Összesen — darab. Husserlet egymint: nehé 800 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főbajtás Összege 389 darab. Előző napi maradvány 208 darab, összesen 597 darab. Eladott 526 db. Maradvány 71 db. A vásár iránzata ólénk. Az árak változtalanok. — Következő árjegyzetek: Zsírsertés: Öreg I. r. 350 kgr-on felül — fillérik, II. rendű 280—350 kilogramm 86—88 fillérik, kanló — fillérik, silány — fillérik, fiatal nehé 300 kilogramm felül 88—90 fillérik, fiatal közép 220—300 kilogramm 78—86 fillérik, fiatal könnyű 220 kilogramm 76—86 fillérik, süldő — fillérik, malac — fillérik. Husserlet: Nehé 800 kilogramm felül — fillérik, könnyű 140—300 kilogramm — fillérik, süldő — fillérik, malac 40 kilogramm — fillérik. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, ólcsulyban.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, december 5.

Szilárdan tartott árakon 16000 métermázsza buza került a forgalomba.

Rozsban tartott volt az irányzat.

Más gabonanevelékekben nem változtak az árak. Eladott:

Buza. Tiszavideki: 200 mm 81 k. 8 K. 37½ f., 100 mm. 81 k. 8 K. 37½ f., 100 mm. 80½ k. 8 K. 37½ f., 400 mm. 81 k. 8 K. 25 f., 100 mm. 82 k. 8 K. 15 f., 200 mm. 81 k. 8 K. 32½ f., 400 mm. 81 k. 8 K. 32½ f., 400 mm. 81 k. 8 K. 37½ f., 100 mm. 80 k. 8 K. 37½ f., 800 mm. 80½ k. 8 K. 20 f., 850 mm. 80 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 30 f., 200 mm. 80 k. 8 K. 10 f., 500 mm. 80½ k. 8 K. 10 f., pestvidéki, 100 mm. 70 k. 8 K. 20 f., 1000 mm. 80 k. 8 K. 20 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 20 f.

Fejérmezei: 250 mm. 78½ k. 8 K. 20 f., 250 mm. 78½ k. 8 K. 20 f., 500 mm. 77½ k. 8 K. 10 f., 800 mm. 79½ k. 8 K. 10 f.

Pestmegyeridei: 300 mm. 80½ k. 8 K. 20 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 15 f., 200 mm. 80 k. 8 K. 20 f., 200 mm. 79½ k. 8 K. 20 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 79½ k. 8 K. 20 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 20 f., 1000 mm. 79½ k. 8 K. 20 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 07½ f., 400 mm. 79 k. 8 K. 05 f., 130 mm. 79 k. 8 K. 2 f., 200 mm. 78½ k. 8 K. 10 f., 100 mm. 78 k. 8 K. 10 f., 150 mm. 77½ k. 8 K. 02½ f., 100 mm. 78 k. 8 K. 02½ f., 150 mm. 77½ k. 8 K. 10 f.

Budai: 300 mm. 76½ k. 8 K. 16 f.

Felsőmagyarorsági: 500 mm. 79½ k. 8 K. 15 f.

Bánás: 1000 mm. 80 k. 8 K. 80 f., 400 mm. 80 k. 7 K. 75 f. keverékes, 100 mm. 78 k. 8 K. 05 f.

Tolnai: 1100 mm. 78½ k. 8 K. — f., 1160 mm. 75 k. 7 K. 75 f.

Bácskai: 200 mm. 78 k. 8 K. 20 f.

Mind három hónapra.

Rozs: 500 mm. 6 K. 77½ f., 3 óra, 100 mm. 6 K. 65 f., 500 mm. 6 K. 60 f., paritás.

Arpa: 500 mm. 6 K. 92½ f., paritás.

Zab: 100 mm. 6 K. 60 f., 100 mm. 6 K. 55 f., 100 mm. 6 K. 50 f., 1000 mm. 6 K. 45 f., 100 mm. 6 K. 5 f.

Készpénzfizetés mellett.

A készúra hivatalos jegyzése a budapesti árú- és értéktözsde s ókassai szerint készpénzben 50

REGÉNY

A sötét titok.

— Bűnügyi regény. —

(16)

— Az ön jogi élelktása, ugy látszik, még az éj homályán is keresztül akar hatolni? — tréfálkozott halkan Vanda, miközben hangja reszketett.

— Az én jogi élelktásom ma este csinos dolgokat leplezett le előttem, válaszolt épp oly halkan a megszólított, de kissé ingerülten.

— Csinos dolgokat? — kérdezte Vanda mosolyogva.

— Szomorú dolgokat! — válaszolt Stein nagyon komolyan és ajkába harapott.

— Ah... ön tehát elegikus hangulatban van?

— Ön gunyot akar üzni belőlem?

— Hogy merészelném ezt? Egy férfit, a ki nek oly élelktása, aki...

— Mióta van oly éles nyelve, nagyságos asszonyom? — szól a bíró kissé elhamarkodva.

Ez volt az első eset, hogy nagyságos asszonyomnak szólította Vandát. Ez durvaság volt, mert aravál volt, hogy Vandát, életének legsúlyosabb, legboldogtalanabb idejére emlékeztesse. De ő nem uralkodhatott magán, figyelmeztetni kellett ő nem reá, hogy egykor megigérté neki, hogy nem engedi magát többé férfi által elbolondítani.

Vanda érezte a megjegyzés fulánkját és hevesen válaszolt:

— Az éles nyelvem csak azóta van, amióta ön oly unalmas!

Azzal hátfordított a bírónak és a felügyelőhöz lépett.

Az alezredes és Borisz visszertertek. Borisz savanyu ábrázattal, mert az uton egy pozsgős-üveg kiesett a kezéből és a nemes nedű szét-

ömlött a pince lépcsőjén. Konicki duzzogott, de a füe egy élcel kisegítette magát a végtetes helyzetből.

— Ne haragudj, papa, még oly sok üveg van odalent, hogy belátható időben nem kell szomjan meghalnod. És én kötelezem magamat a legközelebbi kerti ünnepélynek, amelyet adni fogsz, elmondom az egész világnak, hogy a lépcsőt pozsgóval töröltetted föl... gondold csak meg, mint fogja ez emelni házuk tekintélyét.

Mindenki nevetett, a bíró kissé kelletlenül, és így Borisznak megint nyert ügve volt.

Az urak a nők előzetes beleegyezése után szivarra gyujtottak. Konicki Sellin egészségére üritette első poharát; kívánva neki, hogy a starocini napok, ha már szerencsésen túl lesz rajtuk, felejtethetlenné maradjanak előtte.

Amikor Artur Fridával kocintott, felhasználta az alkalmat, hogy társalgásba elegyedjék vele.

— Hiszen ön még el akarta nekem beszélni olaszországi utját. Capri szigeténél méltóztatott abba hagyni.

— Artur leült Frida mellé, aki a zongoraszéken telepedett le, azzal a szilárd elhatározással, hogy nem egyhamar tágit meoldo. Ő hamar észrevette, hogy a házigazda figyelmeztetésére vezetődjé vissza az, hogy Vanda a vacsoránál oly kiváló érdeklődést mutatott iránta, egyszerűen el akarta vágni tehát annak az erőszakos komédiának folytatását, amely a szegény bírót annyira kínozza.

De Sellin a gazda nélkül csinálta meg számadását. Vanda asszony odajött hozzájuk és leült melléjük. Nem tudta egyhamar elfelejteni Stein tapintatlanságát.

Tizenegy óra felé távozásra készen álltak a vendégek. A bíró megbeszélte még Sellinrel, hogy másnap délelőtt 10 órakor eljön érte, hogy kihallgassák Wegener doktor cseléségét, aztán elbucszott Vandától, kissé feszesebben, mint máskor.

Frida számára előállt az a nyitott hintó, amely délben Sellint és Steint hozta el a kas-

télyba. Konicki most is haza akarta kísérni Fridát, de Sellin a maga számára kérte ezt a tisztességet és nem utasított vissza.

Már egy negyedóránál tovább robogott a hintó fákkal szegélyezett uton, s Sellin még egy szót sem váltott Fridával. Némán élvezték a pompás nyári éj illatát, áthatva attól a varázstól, amelyet a természet nagysága és fensége minden fogékony emberi szívre gyakorol.

Csak a midőn közelértek az erdőhöz, mégis kötelességének tartotta Artur, hogy beszéljen. De nem tudott általános és közönys dolgokról beszélgetni abban a látgy, álmadozó hangulatban, amely a szép leány jelenlétében erőt vett rajta. Ezért hirtelen sugallatát követve, részvétellel kérdezte:

— Nincs önnek már édes anyja, kisasszony? — Bocsássam meg, hogy ily szerénytan kérdést intézek önhez; de ma mindig csak az édes atyját hallottam emlegetni.

— Még nem voltam öt éves, amikor édesanyámat elvesztettem, — válaszolt halkan Frida. — Egy svájci kirándulás alkalmával, amelyet atyjammal tett meg. Genf közelében lezuhant egy hogycsúrról. Ez tette atyjamat remetévé és embergyulólóvé.

Igy aztán elmondották egymásnak életük történetét. Frida már tízeves kora óta szakadatlanul intézetben volt és csak két éve, hogy hazatért a csöndes, örömtelen házába. De azért a világot sem hagyta el ujra; fájt volna nagyon az a gondolat, hogy öreg, boldogtalan atyját egészen átengedje a kétségbeesésnek.

Artur elbeszélte katonai pályáját, elmondott egyetnást nővéreiről — szülei korán elhaltak — szokásairól és hajlamairól.

Eközben Frida azt kérdezte:

— Tehát ön a mezőgazdaságról és az irdalomért érzett vonzalomról hagyta el a katonaságot?

Sellint nagyon bántotta ez a kérdés. Eddig úgy tudta irányítani a társalgást, hogy elkerülhetett minden valótlanságot személyéről és foglalkozásáról. Végletlenül kínosan érintette, hogy

kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for 'H a z a', 'Kilós', 'Kilogramm ára', and 'Kilogramm' with sub-columns 'K.-10l' and 'K.-1p'. Rows include 'Tiszavidéki', 'Felsőmagyar', 'Pozsnyvidéki', 'Bánsági', and 'Bácskai'.

Table with columns for 'Egyes gabonafajták', 'Kilós', and 'Kilogramm ára' with sub-columns 'K.-10l' and 'K.-1p'. Rows include 'Bors', 'Árpa', 'Zab', 'Tengeri', and 'Köles'.

A határőrizet folyamán a következő költségek történtek:

Table listing costs for various months: Októberi buza 1902., Áprilisi buza 1903., Októberi rozs 1902., etc.

Déli egy orakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table listing market prices for various months: Októberi buza 1902., Áprilisi buza 1903., Októberi rozs 1902., etc.

Deutlan tel 5 órakor zárul:

Table listing market prices for various months: Buza október 1902., Áprilisi buza 1903., Októberi rozs 1902., etc.

A budapesti értéktőzsde.

Az eltőzsde, minden intenció hiányában, nyugodt és tartott irányzatot tanusított. Dében a banguat alacsonyabb külföldi jegyzésekre és az arbitrage

nem mondhatta meg a teljes igazságot Fridának storoicni tartózkodásának célja felől. Hiszen a leány gyermeki nyíltsággal tárta fel előtte szívét, annál kellemetlenebbül bántotta tehát, hogy bizalmát nem viszonozhatta. De kötelességet mindenek felé helyezte; rövid habozás után kitérően válaszolt, szerencsésen elkerülve a veszedelmes pontot:

— Már gyermekkoromban vonzódtam a gazdasági hivatás iránt. Ha rajtam állt volna, már az egyéves önkéntes szolgálati bizonyítvánnyal beálltam volna gazdasáznak. Nem képezlek magamnak szebbet, mint ha az ember a maga földjén gazdálkodhatik. De fájdalom, anyám, aki nemes származású volt és rajongással csüngött családja tradícióján, a katonatiszti pályára kényszerített. De nem akarok igazságtalan lenni. Elégedett voltam a katonai pályán is...

— De mindenesetre inkább Horatiussal tart: Beatus ille, qui procul negotiis...? kérdezte Frida.

Sellint meglepte, hogy e fiatal nő a klasszikusok titkaiba is be van avatva.

Frida mosolygott: — Sajnos, én nem értek a háztartáshoz, mint például Vanda barátóm. En többnyire a szépművészetek ápolásával töltöttem időmet, a helyett, hogy praktikus dolgokkal foglalkoztam volna. Edesatyámmal még most is úgy szoktuk elötni az est unalmait, hogy görög és latin klasszikusokat eredetiben olvasgatunk.

E közben gyorsan mult az idő és a hintó a kastély följárója elé ért, egy öreg gazdasszony jelent meg leányával a magas kolostorszerű előcsarnokban.

Sellin kisegítette a fiatal nőt a kocsiból, és mikor elbucoszott tőle, kérdezte: — Ha szombat volna, tiszteletemet tenném e napokban önénél és edesatyjánál.

— Szivesen várjuk — válaszolt Frida szeretetteljesen, — edesatyám bizonyára épp úgy örvendeni fog látogatásának, mint én magam.

Még egy kézcsock... aztán utolsó megeme-

ladásai folytán lényegesen ellanyhult, különösen Államvasuti részvények képeztek erős kínálat tárgyát.

Előzősde. Előfordult kölcsök: Osztrák hitelrészvény 669.25—670.60. Államvasut részvény 685.50—686.50. Magyar Hitelrészvény 704.50—705.50 korona. Déli tőzsde. A következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 97.90. Bankjegyesületi részvény 80.—. Magyar hitelbank részvény 73.—704.—. Ipar és kereskedelmi bank részvény 16.—17.—. Osztrák hitelrészvény 667.50—669.25. Kereskedelmi bank részvény 25 0.—. Salgótarjáni kőszénbánya részvény 516.—. Rimamurányi vasmű részvény 465.50. Közúti vaspálya részvény 611.10—612.—. Városi villamos vasut részvény 326.—326.50. Államvasut részvény 683.25—686.50 korona.

A 4 órai zárlatok maradt: Osztrák hitelrészvény 665.50, Magyar hitelrészvény 700.—, Leszámlítolbank részvény 489.—, Rimamurányi vasműrészvény 465.—, Osztrák-Magyar Államvasuti részvény 678.—, Közúti vasut részvény 612.—, Városi Villamos-vasut részvény 326.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árlolajomokat állapította meg:

Jegyzések: Hieremag: ucerna magyar 53.—60.— korona, vörös aprószemű 55.—59.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bántási — korona, középszemű 61.—63.— korona, nagyszemű 65.—68.— korona. Disznósör: budapesti 60.—66.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légenszártott vidéki — korona, városi 4 darabos 52.—52.50, korona, 3 darabos 54.—54.50 korona, tisztított — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.25—13.75 korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 14.50—15.— korona, 80 darabos 18.50—19.— korona. aszonnali-szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 12.—12.60 korona, 100 darabos 13.75—14.— korona, 80 darabos 13.—18.25 korona. Szilvai: slávoniai 17.75—18.— korona, szerbiai 15.75—16.— korona, azonnali való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Az előzősde kedvező volt a hangulat. A déli tőzsdén az államvasuti papírok némi árhanynatlást szenvedtek. Zárítatok csöndes volt az üzleti forgalom.

Becs, december 5. (Magyar értékek zárlata). 4%-os aranyjárdék 120.85. Tiszai és szegedi kölcsön-sorsjegy 156.75. Magyar vasuti kölcsön értékeiben — Magyar keleti vasuti állami kötvény — Magyar ésszámtól- és pénzügyminiszter — Rimamurányi vasműrészvény 460.—. Magyar koronajáradék 97.85. 4%-os Magyar földtlenet- kötvény 97.90. Magyar hitelbank részvény 707.—. Magyar nyeregményi kölcsön sorsjegy 199.50. Kassa-oderberg vasuti részvény 379.—. Magyar keres. bank —. Magyar cukoripar —.

Becs, december 5. (Osztrák értékek zárlata). 4 2/3%-os papírjárdék 101.10. 4%-os osztr. aranyjárdék 102.60. 1880-os sorsjegy 151.75. Osztrák hitelrészvény 484.—. Angol-osztrák bank —. Bécsi bankjegyesület 449.—. Osztrák-magyar bank 1550. Déli vasut 62.—. Dunagőzhajózási részvény 876.—. Dohányrészvény 330.—. Császári és királyi arany 11.35. Német bankváltók 117.05. 4 2/3%-os ezüst járdék 101.—. Osztrák koronajárdék 100.40. 1864-iki sorsjegy 248.—. Osztrák hitelintézet részvény 66.—. Unionsbank 527.—.

lése a kalapnak és a hintó megindult visszafelé. A gondolatok egész raja kergetőzött Artur agyában a magányos uton.

Még egészen a kedves alak varázsa alatt érezte magát, amely az imént eltűnt szemei elől. Almodozva lehunyta szemeit és még maga mellett látta a szőke leányt, aki oly mély benyomást gyakorolt rá. Csak nagynehezen tudta visszaidézni emlékezetébe a rosenthali gyilkosság ügyében ma megejtett vizsgálattal. Es csak hosszú töprengés után jutott arra a meggyőződésre, hogy figyelmét elsősorban a következő kérdés megoldására kell fordítania:

Ki volt az a nagy szélesvállú lovas a szürke paripán, akit a két mesterlegény a gyilkosság éjjelén a park fala mellett látott? Ugyanaz volt-e, aki az öreg szolgát meggyilkolta? Vagy ha ártatlannak érzi magát, miért nem lép elő a homályból, amelybe takarta magát?

Sellin elhatározta, hogy mindjárt másnap hozzáfog a munkához. Bizonyára nem lehet rá találni a park fala mentén a lovas nyomaira.

Ekkor a kocsi bekanyarodott a kastély udvarára.

Miután Konieki még egy korsó habzó sörrel megöblítette torkát, maga vezette be vendégét szépen berendezett szobájába.

— Most pedig, kellemes álmot — szolt vidáman, — mert amit az éjszék álmodni fog, be fog teljesedni.

Nevetve kiment, hogy maga is lepihenjen.

Artur azonban a nagy fáradalmak dacára sem tudott elaludni. Nyugtalanul hánykolódott ágyában. Lelki szemei előtt elvonultak a szerzett benyomások: Leguaják küldetése... Werner, Borowiecki... a bírő és Vanda... a falusi élet... a jövő álmai... hivatásával való elégtelensége, amely ma még fokozottabb volt, mint máskor... az öreg Merten véres teteme és Wegener Frida Thunseldae-feje. Bármennyire védekezett is ellene, mégis Frida volt az, aki végül minden gondolatát lekötötte.

(Folytatás következik.)

Osztrák Länderbank 385.—. Osztrák-magyar Államvasut 678.50. Elbavölgyi vasut 448.—. Alpeai bányarészvény 358.50. 20 frank. arany 18.08.—. Londoni váltóár 239.40. Bécsi Iranyváltó Litt B.—. Bécsi Iranyváltó Litt A.—. Lapot kobó —. Az irányzat bágadt.

Bécs, december 5. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése). A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 665.75. Magyar hitelrészvény 702.—. Angol-Osztrák bank 269.50. Bécsi bank-egyesület 449.—. Union bank 528.50. Länderbank 385.50. Osztrák-magyar Államvasut részvény 678.50. Déli vasut 62.—. Elbavölgyi vasut 447.—. Eszakinugati vasut részvény —. Dohányrészvény 330.—. Rimamurányi vasut 464.—. Alpeai bányarészvény 358.50. Májusi járadék 101.10. Magyar korona járadék 97.80. Török sorsjegyek 112.50. Német birodalmi mársa 117.11.—. Napoleon'or 1908

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 5. (Tőzsdei tudósítás). A tőzsde megnyitásokor úgy látszott, mintha a szénrészvények szilárdaságára az egész irányzat megszilárdulna, különösen, mert kedvezően hatott a Rheim. Westph. Zig-nak az a jelentése is, hogy a szénszindikátus szállítási 13,000 keltős vagonnal többlet tettek, mint tavaly. A várt hárs azonban elmaradt, mert a tegnapi newyorki tőzsde zárlat felé váratlanul gyöngén alakult így történt, hogy a forgalom nagyon vonatott volt és az árfojlamok gyengültek. Később spanyolok ingadoztak. Belföldi járadékok nyugodtak. Magánakatlab 31/4%.

Berlin, december 5. (Zárlat). 4 2/3%-os papírjárdék —. 4%-os osztrák aranyjárdék 102.—. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronajárdék 98.60. Osztrák-magyar Államvasut 146.50. Kassa-oderberg vasuti —. Bécsi váltóár 85.25. Magyar vasut beruházási kölcsön —. Alpeai bányarészvény —. Disconto-Commandit 188.60. Altalanos Villamosági Edison 175.—. Gelsenkirchen 175.50. Laura-kohó 203.—. 4 2/3%-os ezüstjárdék —. 4%-os magyar arany járadék 101.50. Osztrák hitelrészvény 210.75. Déli vasut 16.75. Károly Lajos vasut —. Orosz bankjegyek 215.30. 4%-os új orosz kölcsön —. Török dohányrészvény —. Olasz járadék 103.40. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust —. Harpeni 168.10. Az irányzat nyugodt.

Berlin, december 5. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata). Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék 101.50. Magyar koronajárdék 98.60. Osztrák hitelrészvény 210.—. Osztrák-magyar Államvasut 146.—. Déli vasut 16.75. Eszakinugati vasut 216.30. Elbavölgyi vasut —. Orosz bankjegy készpénz —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Ultimo). Lombard —.

Paris, december 5. (Zárlat). Osztrák-magyar Államvasut 142.—. 4%-os osztrák aranyjárdék 103.75. Osztrák Länderbank —. 3 1/2%-os francia járadék 99.85. Ottománbank 588.—. 3 1/2%-os francia járadék 99.07. Alpeai bányarészvény —. Déli vasut —. 4%-os magyar aranyjárdék 103.60. Parisi bankrészvény 1079. Olasz járadék 103.65. Francia törleszt. járadék 99.37. Osztrák földhitelezési részvény —. Török unanyszrvény 356.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, december 5. (Zárlat). 4 2/3%-os papírjárdék 101.70. 4%-os osztrák aranyjárdék 102.75. Magyar koronajárdék 98.60. Osztrák-magyar bank 112.50. Déli vasut 16.80. Elbavölgyi vasut —. Londoni váltóár 204.45. Bécsi bankjegyesület 114.—. Villamos részvény —. 3 1/2%-os magyar aranykölcsön 87.60. 4 2/3%-os ezüstjárdék 101.55. 4%-os magyar aranyjárdék 101.52. Osztrák hitelrészvény 211.—. Osztrák-magyar Államvasut 147.80. Eszakinugati vasut —. Bécsi váltóár 853.16. Párisi váltóár 813.25. Unio bank —. Alpeai bányarészvény —. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, december 5. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata). Árfojlamok januára. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 210.25. Német bank —. Disconto 188.80. Berlini kereskedelmi bank —. Gelsenkircheni 175.40. Harpeni 163.25. Laura-kohó —. Olasz járadék —. Az irányzat nyugodt.

Hamburg, december 5. (Zárlat). 4 2/3%-os ezüstjárdék 101.30. 1880. sorsjegy 151.75. Déli vasut 16.50. 4%-os osztrák aranyjárdék 102.60. Osztrák hitelrészvény 210.10. Osztrák-magyar Államvasut 146.50. Olasz járadék 103.10. 4%-os magyar aranyjárdék 101.70. Az irányzat gyenge.

Budapest-kőbányai jelentéskereskedelmi oszarnok jelentése.

December 5. A szerződészet irányzata: bágadt. A) Hízott szerzők ára: I. A Magyarai elsőrendűt Öreg nehéz (páronkint 400 kilogramm terjedő súlyban) 106—108 fillér. Öreg közep (páronkint 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Fialat nehéz (páronkint 320 kilogramm terjedő súlyban) 110—112 fillér. Fialat közep (páronkint 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 109—111 fillér. Fialat könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. II. Magyarai szedett: Nehéz (páronkint 280 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Közep (páronkint 240—260 kilogramm súlyban) — fillér. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. III. Romanai: Nehéz (páronkint 320 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Közep (páronkint 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. IV. Romanai eredeti (Stach) Nehéz (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 280 kilogramm terjedő súlyban) 106—108 fillér. Közep (páronkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 104—108 fillér. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 100—102 fillér.

Szerződészet szám 1902. dec. 3. napján volt készlet 33,263 carab. — 1902. dec. 4. napján felhajtott 679 carab. — 1902. dec. 4. napján elszállított 777 carab. 1902. december 5. napjára maradt szettben 38,266 carab.

Kivonat a hivatalos lapból.

December 5. —

Kinevezések. A kereskedelmi miniszter Novákovics Péter mérnököt, a kömvés-, köfűlargo- és csésmestri képzés megvizsgálására a Máramaros-Szigeten szervezett bizottság tagjává kinevezte. A pozsonyi ítélőtábla elnöke Moesz Géza aranyos-maróti törvényszéki díjtalan joggyakorlatot ezan ítélőtábla területére díjas joggyakorlatká; a kassai ítélőtábla elnöke Hegedűs Ferenc díjtalan joggyakorlatot a kassai ítélőtábla területére díjas joggyakorlatká kinevezte.

Anyakönyvi kinevezés. A belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök Zalavármegyében a felsőlendvialkosi anyakönyvi kerület székhelyét, a kerület elnevezését meg-

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1902, december hó 6-án.

A navarrai lány.

Lyrri epizod egy felvonásban. Zenéjét szerzette Maa- senet J. Szövegét írta Claretie és Cain, fordította Abrányi Emil.

Személyek:

Anita	Du Nuovina m. v. Ramon	Kiss
Araquil	Prevoat Bustamento	Beck
Garrido	Váradý S. Egy katona	Juhász
Remigio	Szendrói	

A piros cipő.

Táncelegenda 4 képbén. Zenéjét szerzette Mádor R. Szövegét írta Regel H. Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902, december hó 6-án.

Király idyllek.

Három magyar színdarab. Írta Bródy Sándor.

I. Lajos király váilk.

Személyek:

I. Lajos király Császár	Hercegisassz.	Ligeti
A királyné	Márkus	Molnár
Phoebus	Rózsashegyi	Delli

II. A fejedelem.

Személyek:

A fejedelem	Gyenes	Tanító	Rózsashegyi
Fejedelemsz.	Márkus	Ditrik	Berogi
Óreg diák	Gabányi	Belső katona	Abonyi

III. Mátyás király házasaít.

Személyek:

Mátyás	Császár	Óreg legény	Rózsashegyi
Petronka	Márkus	Ifjú György	Mihályi
Galeotti	Gál	Monyasszony	Delli

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1902, december hó 6-án.

A doktor úr.

Bohózat 3 felvonásban. Írta Molnár Ferenc.

Személyek:

Dr. Sarkány	Góth	Marosiné	Nikó
Pusár	Hegedüs	Az igazgató	Kassalozky
Sarkányné	Csillag	Pöldrajstanár	Gyözö
Lenke	Varsányi	1. rendőr	Gyarmati
Csathó	Fenyvesi	2. rendőr	Dayka
Cseresznyés	Szerényi	Szobaleány	Varga
Bertalan	Tapolczai		

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1902, december hó 6-án.

San-Toy.

Khinaí daltjáték 3 felvonás. Írták Edward Merton. Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Nyáray	Jung-Si	Tallián
Poppy	Harmath	Mi-Kui	Margitai
Bobbie, fia	Raeók	Szin	Szóllósi
Dudley	Kápolnai	Pin-Szing	Váradi
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Szécsé
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Khinaí császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902, december hó 6-án.

Pálmay Ilka asszony vendégfelléptével.

Nőemancipáció.

Énekes bohóság 3 felvonásban. Írta Szigeti József. Zenéjét szerzette Szerly Lajos.

Személyek:

Bátori Mihály	Szilágyi	Koillinger	Sziklai
Gerőfi János	Mátrai	Verebes	Delli
Flóra	Pálmay	Csonka	Giróth
Zarandáné	Lubrinéz	Dangelegi	Sziklainé
Árpád	Ráthonyi	Ládi	Marosi
Kaczér Tamás	Faragó	Boriska	Kornai

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902, december hó 6-án.

Keleti Sváje.

Írta Szokolay Kornél. Kezdeté 7 1/2 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ.

Szombat, 1902, december hó 6-án.

Széchy Mária.

Történelmi vígjáték 3 felvonásban. Írta Décsi L. Személyek:

Széchy Mária	Jászai	Báró Listius	Hetőnyi
Széchy Kata	Szacsvayné	Wesselényi	PAÍF
Széchy Éva	Nagy I.	István	Horváth
Illésházy	Szacsvay	Gombkötő	Faludi

FOLIES CAPRICE.

VI. kor. Révay-utca 18. szám.

ÉJJELEI SZOLGÁLAT.

Bohózat a vasúti életből. Írta Forgalmista. Kezdeté 7 1/2 órakor.

Egy óra az anyakönyvi hivatalban.

Bohózat. Írta: Caprice. Kezdeté 7 órakor.

A remek Műteremben Muzsey Lajos híres zenekara reggel 8 óráig hangverseny.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató

Nagymező-utca 17.

Annle Wünsch

berlini szobrot

Yolos

Xylofon-művészek

Automatus

Jelenet a menopitkumban

Aras és Alice

gimnasztikusok

A párba

A Tarka Szánpad bohósága

A három kalandja

Lincok Pál operettje

Vasárnap és hétfa: 2-2 előadás.

Színre kerül:

A három kalandja

A párba

Détánat feladja

Országos Takaré- és Hitelszövetkezet

VII., Erzsébet-körút 29. szám.

Szövetkeztünk 1903. évre IV. új évtársulatot szervez. A beérkező hitelkérvényeket ezen új évtársulat számjára már most rövid uton elintézzük és a ki fizetéseket 2-3 nap alatt folyósítjuk. Szövetkeztünk eddig is és minden méltányos igényeknek gyorsan megfelelt és a lefolyt évben közel egy negyedmillió korona kölcsönt folyósított. Hivatalos órák d. e. 9-12-ig, d. u. 3-6-ig. Az igazgatóság nevében: **ELEK BERNÁT**, ügyv. igazgató.

Szines fényképek

Még mindig az eddigi legnagyobb választékunkkal várunk a közönséget. **Szinyberg** és társai. **VII., Király-utca 51.** Lakások és kirakásokban.

A t. hölgyközönség b. figyelmébe ajánljuk a december 1-én megkezdődő

karácsonyi vásárt

Schreier Victor és társa

menyasszonyi kelengyék áruházában

— IV., Váci-utca 26. —

Különlegességek: Blousok, pongyolák és juponokban.

Nagy választék

zsebkendőkben

a legolcsóbb árak mellett.

Sikerült

fényképek, Aquarell, Platin, és Pigment nagyrészt készülnék **RIVOLI** műtermében. Kezdeti 30. szám. Vidéki megrendelésekre különös figyelem fordítanak.

I. Nemzetközi Macska-kiállítás

Budapest, IV., Kigyó-tér I. Kir. bérpalota

1902. december 4-étől 9-ig.

Nyitva naponta reggel 9 óráig est 8 óráig.

Nagy látványosság.

Állatok a világ minden részéből.

Bélpó 47 személyenként 80 fill., gyermekek és katonák örmestertől lefelé 30 fillér.

Az előző: **Báró Flotow Frigyes.**

Színházak heti műsora.

M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigeház	Népszínház	Magyar színház
d. u. Vasárnap este	Aranyember	Loute	Niobe	A postásúti és a huga
A denovér	Király-idyllek	A doktor ur	A falu rossza	Nőemancipáció

Kitünő találmány!

Célszerű és kényelmes

férfi-ing,

melynek nyakbőgője magától szűkebbre vagy bővebbre szabhatózik. Kizárólag nálunk, a feltalálónál kapható a követhető minőségben: Tartós jó chifonból 1 ft 2 1/2 — 2 1/2 puha, batizt vagy pique mellet 1 ft 2 1/2 — 2 1/2 Azonkivül mérték szerint minden tetsző kivitelben készíthető. Megrendelésnél kérjük a gallér számát megadni. Próbát megrendelés minden kockázat nélkül jár, mivel mag nem felelő árú kiskeresletünk vagy kiváratna a pénz visszaadjuk. Árjegyzékkel szívesen szolgálunk.

Vörtes és Sebestyén

os. és kir. szab. fehérméző-készítők

Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

NE VÁSÁROLJANAK

ártótkellen és néha hamisított rumot.

Az eszeseknek az egészségre károsok. „Battle Axe Jamaica Rum” ismertető mint

Minden üveg a ceg felülegyele alatt eredetileg töltve.

A. A. Baker & Co., London E. C.

Ezen vedély az összes külállam. törv. védett.

— CSAK elsőrangú üzletnél kapható. —

Vigadó kávéház és Kioszk.

A főváros legjobb szellőztetett s így legjobb levegőjű helyiségei. A Kioszk új rendszerű fűtőkészülékkel van egyenletesen fűtve, léghezammentes.

Kitünő italok. Hűdés buffet.

Előzékeny és pontos kiszolgálás. Bel- és külföldi lapok. A vigadóépületben levő kávéház újonnan átalakítva.

Az uri társaság találkozó helye.

— A helyiségek reggel 5 óráig nyitva. —

Uj! Szabadalmazott alsós-táblák. Uj!

Az alsós-táblák (előzőlegesen teszik a szűkebbes irótblakt, krétát, szivacsot stb. használatánál kezelni ruákat, kártyák és az asztal a piszkolati sikortól mentes volt.

Az alsós-táblák melyek minden kártyaszal díszít képezik; oly tartósak, hogy azok egyszeri használatra és mások kaphatják a legtöbb papír- és számdarab-kereskedésben.

Az alsós-táblák Nagyban el- **Wohlmut és Schwarz** árusítvány: **V. kerület, Szabadag-tér 3. szám.**

Ismételadókknak tetemes árcngedmény.

CIMBALMOK

Legjobb szociális, 5 év 10 évtől, legyebb hangra, **rézlemezűre és kaphatók. Sajat igazmánya hangszereket, u. m.: clarinetek, becsedők, harmonikák, tinvolák, okharinák, bőgők stb. Kitünő magyar barok. Szá mos titkeltetés és elismerés a jó munkáért. Nagy képes árjegyzékkel ingyen és bérmentve küldök meg.**

Mogyoróssy Gyula magyar hangszeripari telepe. **BUDAPEST, 344 VIII., Kerepest-ut 71.**

APENTA

a legjobb budai keserűviz.

Alánlatos hosszabb használatra székrekedésnél, köszvényes és elhízásnál.

Kapható gyógyszerészeknél, drogruáknál, ásványkereskedőkönél stb.

Egyedüli képviselő: **S. Ungar Jr., Wien I.**

Veszek

zálogházi cédulát régi arany ezüstárút briliáns és gyémánt árút a legmagasabb árak mellett

FRIED A.

órák és ókzerész **Kerepest-ut 2. szám.**

KIS KÖNYVTÁR

Szerkeszti **Benedek Elek.**

Kiadja: **LAMPEL RÓBERT** (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedése **BUDAPEST, VI., Andrássy-ut 21.**

A legkedveltebb ifjúsági gyűjtemény 8-13 éves fiúk és lányok számára, izlésees kiállításban, címkekes kötetben művészi díszítéssel. A legjelenebb magyar ifjúsági írók munkáit tartalmazza. Ára az 1-21 számoknál szándékoltól 40 fillér. A 22. számtól kezdve nagyobb alakú, díszesebb kiállításban egy-egy szám ára 50 fillér.

Mellegleg ajánlható mindazoknak, a kik gyerekeknek vagy tanítványok kezébe sziv-és lelekenmesztő, magyaros, kitünő olvasmányokat akarnak adni.

1. **Jókai Mór:** A cseregermek.

2. **Benedek Elek:** Mesék 66 történetek.

3. **Gadi Mózes:** Egy plajbász története.

4. **Bárony István, Abonyi Árpád:** A szabad ég alatt.

5. **Székely János:** Házy Istók története.

6. **Sebestény Károly:** Fráter György élete.

7. **Gadi Mózes:** Két falusi történet.

8. **Benedek Elek:** Várhezi Zoltán.

9. **Székely Béla:** A legnagyobb magyar.

10. **Gadi Mózes:** Az urn.

11. **Révay Pál:** A szunyogkirály fia.

12. **Földes Géza:** Dinka és Darinka.

13. **Márkus Miksa:** A kis utasok meséi.

14. **Bánfi János:** Regék 6 mesék.

15. **Földes Géza:** A beszélő aranypárna.

16. **Várnai Sándor:** Az árnyék.

17. **Bongráti János:** Az államosság.

18. **Gadi Mózes:** Sebbs.

19. **Sebestény Jób:** Apró történetek.

20. **Földes Géza:** Szibériai mesék.

21. **Székely János:** Azok a 10 rőtölték.

22. **Gadi Mózes:** Sebbs.

23. **Benedek Elek:** Több-sines királyfi.

24. **Kobos Andor:** Történetek.

25. **Gadi Mózes:** Vig elbeszélések.

26. **Véracsnói:** Apróbb elbeszélések.

27. **Csillak Lajos:** Székelyföldön.

28. **Gyulainé Bakosy Júlia:** Tündérmesék.

29. **Gadi Mózes:** Két ifjúsági színmű.

30. **Benedek Elek:** Két történet.

31. **Benedek Elek:** Két történet.

32. **Mosdassy Imre:** Ut az angyalvölgyben.

33. **Egry György:** Bohóká történetek.

34. **Benedek Elek:** Történetek óra emberekről.

35. **Csillak Lajos:** Mikor is-
36. **Mosdassy Imre:** A király könyve.

37. **Benedek Elek:** Budapest gyerekei.

38. **Egry György:** Erdőmezőn.

39. **Gerő:** Az igazság diadala.

40. **Harcsányi:** Virág Jankó.

41. **Tevell:** A zászló.

42. **43. G. A.:** Aranyasívó Bendi.

44. **K. Mózes:** Ferenc: Három fu története.

45. **Mosdassy Imre:** Két óra nap története.

46. **Londos Elek:** Egy falusi tanító naplójaiból.

47. **Levygy Lajos:** Történetek kis leányoktól.

48. **Krády Gyula:** A kus László.

49. **Palásty Marcell:** A id barátok.

50. **Pinter Ákos:** Leánykák.

51. **Tutsek Anna:** Történetek kis leányoktól.

52. **Tábori Robert:** Történetek és mesék.

Megrendelési lapot együtt a kiadónál **Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)** cs. és kir. udv. könyvkereskedésében Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

Minden szó egyzari beiktatása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

HÍRDETESEK

A hirdetőkre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-kört 18. szám.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válaszra szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozósdoknál a hirdetés számát a kiadóhivattal mindig közölni kell.

Apró hirdetések... központi irodákban és országos kiadványoknál...

Breuer nővérek... Teréz-kört 54. szám alatt.

Deutch Mikszánc... Andrássy-ut. 33.

Eckstein Bernát... hirtelül iróda.

Engelmann Mór... Gyöngyözdomb.

Frank Pál... Könyvkereskedése.

Fischer J. D... hirtelül iróda.

Goldberger A. V... hirtelül iróda.

Gölderer Jozsef... Andrássy-ut. 50.

Jambrikovits... dohánypozsáca.

Keraberg Rozália... dohánypozsáca.

Leopold Gyula... hirtelül iróda.

Mos S. Rudolf... hirtelül iróda.

Mezei Antal... hirtelül iróda.

Nemetschek A. J... hirtelül iróda.

Nagy István... hirtelül iróda.

Rohozni Hona... dohánypozsáca.

Sikray Samu... hirtelül iróda.

Szabó József... hirtelül iróda.

Schönwald Ferenc... hirtelül iróda.

Schödl Gyula... dohánypozsáca.

Tencer Gyula... hirtelül iróda.

Toldi Lajos... hirtelül iróda.

Weitzenfeld Jakab... Király-utca 1.

Sváb Elz... dohánypozsáca.

Boldogságom... Édes testvérem.

Késlelem... tudva látóelődöm.

Apuskám!... Itt vagyok drágám.

KERESLET... Tanoncok...

Egy volt... felül gadd, ki a fűszereben...

Elsőrangú... részvényvásárlásnál képzett...

Csemegeszőlőt!... postaközlőnkön 49 koronáért...

Pémet... I. helyre a kassza mellett...

Ház... Pomzánk, a legzsebb helyen...

Társ kerestetik... 600-1000 forint egy vállalatosa...

Műbarát... kerestetik 1-2000 forinttal egy...

Oklevelek... magyar tanító kerestetik...

Fodrászüzlet... ének forgalmú vidéki városban...

Telek... a Pasaréten a lőpóterezel vasuton...

Irodai szaknokok... kezdő ismerős azonnali alkalm...

Jobb megjelenés... kereskedőre fradós új keres...

Éhező, didergő... fiatalomb, a ki éretteglett...

Hirdetmény... Egy francia fradós új franci...

Társ kerestetik... egy 30 év óta fennálló, jó forg...

Délelőtti foglalkoztat... délelőtti foglalkoztat keres, egy...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Villamos zseblámpa!... Legjobb karácsonyi ajándék...

Lukács és Sándor... tőrelmeseleg várjuk a bankbizonyít...

Mielőtt... ókázat vásárolna, kérjen kérem...

Cimbalmoz... tanít gyorssal és alaposan kót...

Kerékpárok... néhány darab becses, de jó kar...

Fűzőjavítások... és tisztások, valamint új fűző...

Szabóné... kitűnő gyakorlati, ajánlja ma...

Csomagszállító... trükkül kitűnő állapotban ócska...

Szegény tanuló... ki szeretne elhelyezkedni a k...

Fodrász... rendkívül ügyes, ismerkedni...

Oklevelek... tanító órák adására ajánljuk...

Kályhas mester... Elvállal minden a szakmába...

Magánvizsgálatokra... értekeire, vasúti állást vizs...

Kitűnő... italok ócska árban, egyzsebb...

Singer-varrógépek... két mélyre járultott árban...

Csinosnatorozott... egész kőbővegyárudvari szoba...

Szabóné... Gyűjtemény, a legkiválóbb tole...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Mielőtt... férj, ruha vagy gyermekruhát...

Magyar... csak jó minőségű.

Butor... csak jó minőségű.

Földbirtok... Magyarországon 100 holdon felüli...

Czintára... gazdasági és munkaviszonyainak...

Mielőtt... ókázat vásárolna, kérjen kérem...

Cimbalmoz... tanít gyorssal és alaposan kót...

Kerékpárok... néhány darab becses, de jó kar...

Fűzőjavítások... és tisztások, valamint új fűző...

Szabóné... kitűnő gyakorlati, ajánlja ma...

Csomagszállító... trükkül kitűnő állapotban ócska...

Szegény tanuló... ki szeretne elhelyezkedni a k...

Fodrász... rendkívül ügyes, ismerkedni...

Oklevelek... tanító órák adására ajánljuk...

Kályhas mester... Elvállal minden a szakmába...

Magánvizsgálatokra... értekeire, vasúti állást vizs...

Kitűnő... italok ócska árban, egyzsebb...

Singer-varrógépek... két mélyre járultott árban...

Csinosnatorozott... egész kőbővegyárudvari szoba...

Szabóné... Gyűjtemény, a legkiválóbb tole...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Magyar... csak jó minőségű.

Butor... csak jó minőségű.

Földbirtok... Magyarországon 100 holdon felüli...

Czintára... gazdasági és munkaviszonyainak...

Mielőtt... ókázat vásárolna, kérjen kérem...

Cimbalmoz... tanít gyorssal és alaposan kót...

Kerékpárok... néhány darab becses, de jó kar...

Fűzőjavítások... és tisztások, valamint új fűző...

Szabóné... kitűnő gyakorlati, ajánlja ma...

Csomagszállító... trükkül kitűnő állapotban ócska...

Szegény tanuló... ki szeretne elhelyezkedni a k...

Fodrász... rendkívül ügyes, ismerkedni...

Oklevelek... tanító órák adására ajánljuk...

Kályhas mester... Elvállal minden a szakmába...

Magánvizsgálatokra... értekeire, vasúti állást vizs...

Kitűnő... italok ócska árban, egyzsebb...

Singer-varrógépek... két mélyre járultott árban...

Csinosnatorozott... egész kőbővegyárudvari szoba...

Szabóné... Gyűjtemény, a legkiválóbb tole...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Intelligens... ember vezetésű, minden rangos...

Megbízható... előrendelőt, mint pótlárnok...

Nyomatok a 'Patria' irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság körforgógépén, Budapest, IX., Ulóli-ut 25.